

Arne Ivarsson

Stora Krokek

en gammal by i Holaveden

I Stora Krokek finns sex gårdar. Två av dem, Jansagården och Gärdet är sedan lång tid sammanslagna. På Jansagården står endast en ladugård kvar. Endast tre av gårdarna är bebodda året runt. De övriga har fritidskaraktär.

Allmänt om Stora Krokek

Stora Krokek utgörs av ett mantal med rusthåll och har en areal av 119 hektar. Så uppges det i längderna. Ungefär hälften av byarna i Stavabygden omfattar ett mantal. De övriga byarna är mindre. Mantal är ett ålderdomligt begrepp som en gång i tiden avsåg så mycket jord och mark att det kunde föda en familj samt också betala en viss skatt. Stora Krokek gränsar i norr till Stavreberg, i öster till Börstabol, i söder till Glasfall och Munkeryd samt i väster till Lilla Krokek.

Vad betyder bynamnet? Är den ursprungliga betydelsen en krokig ek och att både Stora och Lilla Krokek fått sitt namn efter denna, eller kan namnet ha någon djupare betydelse? Namnet Krokek finns även på andra platser i landet.

Vi kan anta att det alltsedan någon gång under medeltiden, kanske från 1100-talet, bott människor på denna plats. Från början var här endast en ensam gård och en bonde. Vid 1700-talets början fanns här två bönder på gården och någon sämjedelning hade säkerligen gjorts mellan dem. Ett omfattande odlingsarbete hade skett redan före 1600-talet. År 1620 hade Börje i Stora Krokek åker till fem tunnor utsäde. Han hade tre hästar, två oxar, sex kor, tre stutar, två kvigor, 14 getter och 18 får.

Den geometriska ägoavmätningen från 1638 visar en enkel kartsnitt över kronohemmanet Stora Krokek. Där finns Östergärdet med fyra tunnor i utsäde och Västergärdet med 5 ¼ tunnor i utsäde. Ängarna uppgavs lämna 26 lass hö och vidare fanns lite skog och utmark. Alla de tretton åkrarna fanns då samlade runt omkring, nära hustomten. De största var de som ännu idag kan ses mitt för Kalls gård.

Under 1700-talet ökade antalet familjer till 5-6 och i mitten av 1800-talet fanns här kanske ett 10-tal familjer. Stora Krokek är ingen släktgård. Hela den tid vi kan överblicka, bakåt i tiden, har det varit stora omflyttningar. Två - tre, kanske någon gång i fyra generationer har man bott i byn, sedan Detta gör det svårt att göra upp ägarlängder för de olika gårdarna i byn. Stora Krokeks historia är präglad av flyttningar.

År 2006 bodde 7-8 personer permanent i byn, fördelade på tre hushåll. Två gårdar, nämligen Gärdet och *Gustavs*, används som fritidshus.

Skiftesförrättningar

Den ursprungliga ensamgården i Stora Krokek fick redan tidigt under 1700-talet två brukare. Senare blev det flera, men något skifte genomfördes inte förrän 1794.

Två skiften har genomförts i byn, nämligen storskiftet 1794 och laga

skiftet 1851. Därefter genomfördes en hemmansklyvning 1899. Vid storskiftet fanns fyra jordägare. Byn delades i två halvgårdar med två ägare till vardera av dessa. Den karta som upprättades 1795 visar att husen i byn låg väl samlade med tomtplanen belägen ungefär där familjen Kall bor idag. Soldattorpet låg även då på sin plats i skogen uppe i byns norra utmarker.

Vid laga skiftet 1851 fanns fem ägare av Stora Krokek. Det gamla torpet Gärdet bröts ut och fick bilda egen gård. En utflyttning fick ske. Det var Jansagården, som då ägdes av Anders Jonsson.

Han ålades att flytta sina hus till ny tomt, 1700 alnar norrut från den förra tomten, vilken låg några hundra meter norr om den gamla hustomten i byn. En följd av detta skifte blev också att inga hus fanns kvar på den gamla hustomten i byn.

Gårdsdelningen var dock inte avslutad därmed. År 1899 företogs en hemmansklyvning. Två bröder, Anders Magnus och Karl Gustav Andersson delade då sin föräldragård. Ett 50-tal år efter laga skiftet byggdes därför nya hus på byns gamla hustomt och därigenom uppstod på nytt en gård med husen där familjen Kall bor idag.

Torp och torpare

Enligt kyrkoböckerna fanns det människor på Stora Krokeks ägor redan i slutet av 1600-talet. Var de äldsta torpen låg vet vi inte säkert. Storskifteskartan från 1794 visar, utöver soldattorpet, ingen bebyggelse på ägorna. Ändå fanns där sannolikt flera torp. I något fall gällde det torp som sedan blev egen gård. Vi börjar presentationen med soldattorpet.

Stora Krokeks soldattorp har sannolikt legat på sin plats i norr sedan 1680-talet. Då tillkom indelningsverket och det var nog då som soldattorpets plats på utmarken i norr blev bestämt. Där har åtskilliga soldatfamiljer bott under årens lopp. Här följer en kortfattad förteckning över de soldater som jag har antecknade. Närmare presentation av familjerna följer längre fram i texten.

Olof Persson Krok	värvad 1681
Jon Larson	dog 1708
Karl Frist (Frisk)	dog 1717
Per Andersson	omnämnd 1719
Jonas Blom	omnämnd 1719 - 1725
Pär Karlsson Lindkvist	* 1704 omnämnd 1729-1740
Olof Lindstrand	omnämnd 1745-1757
Johan Ekedahl	* 1733, omnämnd 1764-1773
Peter Ekegren	omnämnd 1778-
Jonas Kempe	* 1767, omnämnd 1788-89, dog 1789
Peter Krok	* 1769, omnämnd 1792-1800
Johan Krok	* 1774, omnämnd 1805-1820
Anders Krok	* 1799, omnämnd 1820-1850
Peter Magnusson Pan	* 1824, omnämnd 1850-1876,
Klas Petersson Ferb	* 1854, omnämnd 1876-1906

Utöver soldattorpet har följande torp funnits på Stora Krokeks ägor.

Jonas Jakobssons torp låg på Johannes Perssons marker i sydost, nära gränsen mot Börstabol. Det är den gård som tidigare ägts av Åke Jakobsson,

sedan av Tideman och numera av Gösta Gustafsson i Börstabol. Detta torp är inritat på kartan från laga skiftet 1851 och torpet fanns kanske under åren omkring 1840 - 1880.

Skräddaretorpet kan vi kalla detta torp som fanns under åren 1850 - 1890 och beboddes av skräddaren Johan Alfred Jonsson och hans familj. Det låg på norrsluttningen av en ås, ca 300 meter norr eller nordväst om soldattorpet.

Per Olanders torp låg längst i norr, utmed och på västra sidan av vägen mot Stavreberg och alldeles invid gränsen. Där bodde Per Olander med sin familj från 1840-talet och fram till omkring 1910. Strax söder om hans torp låg från laga skiftet 1851 Jansagården.

Stubbetorpet låg strax söder eller sydväst om Jansagården. Detta torp kanske låg där redan på 1600-talet och fram till omkring 1860. Där bodde Jöns Stubbe med sin familj fram till omkring 1767. Senare bodde där Stefan Törngren med sin familj. Vilka som bodde där senare är svårt att säga. För att inte vara för tvärsäker bör jag dessutom nämna att det rörde sig om små timrade stugor under torv och näver och en skorsten av gråsten. Det var i högsta grad flyttbara hus. De gick att montera ned och flytta till annan plats. Detta torpställe visar idag inga spår, inga grundstenar, inga gamla torpväxter.

Mera om torp och torpare finns längre fram i denna berättelse

Vägar och stigar

Vägen genom byn har åtminstone under de senaste två - tre hundra åren haft ungefär samma sträckning som idag. Vägen mot Stavreberg tycks ha tillkommit i slutet av 1700-talet men den kan säkert antas ha en förhistoria som upptrampad stig, kanske också via soldattorpet. Vägen från soldattorpet, som idag ansluter till byvägen i väster hade i gamla tider en sträckning fram till byns gamla tomtplats.

Mellan Munkeryd och Stora Krokek gick i gamla tider en väg eller stig förbi Gubbaberget. Den har under lång tid använts både som gångväg och som körväg med häst.

Skräddartorpet, norr om soldattorpet hade säkerligen också stigar. Skräddarens kunder kom från olika håll. Vi kan gissa att stigar gick västerut mot Hagalund i Lilla Krokek, norrut mot Stavreberg och givetvis söderut till soldattorpet.

Epidemier och farsoter

Epidemier och farsoter som gått över bygden har drabbat Stora Krokek hårt. I pesten 1711 dog i byn sju människor i pesten, de flesta barn. Det var kanske en tredjedel eller mer av byns invånare på den tiden. Vi kan också anta att en och annan som drabbades av pesten överlevde.

1737 var ett år med höga dödstal i bygden. Då dog ett barn i Stora Krokek men i Lilla Krokek dog fem personer. 1773 var nästa år med höga dödstal och då dog två barn i Stora Krokek av kopporna. Vi kan så gå till 1857 då rödsotsepidemin skördade många dödsoffer i bygden. I Sunneryd dog nio personer, i Stavreberg 7. I Stora Krokek dog då tre barn, två barn i soldattorpet och ett barn till bonden Anders Jonsson. Samma år dog också ett barn i bröstfeber varför antalet döda detta år blev fyra.

Emigrationen till Amerika

Emigrationen till Amerika har märkts även i Stora Krokek. Hur många av byns människor som flyttat till Amerika är inte helt lätt att säga, kanske ett 15-tal. Många flyttade inte direkt från byn utan utskrevs från någon annan by eller ort där de hade tjänst.

Det har också kommit en återflyttning, som noterats här. Ethel Andersson, gift med Rikard Karlsson, föddes i Brooklyn år 1897 och kom med sina föräldrar åter till Sverige. Men de flesta emigranterna stannade kvar i det nya landet. En sentida sådan är Anders Segerdahl, med rötter i Stora Krokek. Åtskilliga av hans äldre släktingar har också emigrerat, flera av dem från Stora Krokek, se längre fram i texten. En annan sådan amerikan med svenska rötter är professorn Truman Törnkvist, bosatt i Washington. Han kan berätta att han har många släktingar där. Slakten har utökats kraftigt i Amerika och det har gått bra för dem. Mera härom längre fram i texten.

Spökplats vid Gubbaberget

Vid Gubbaberget spökade det i gamla tider. Det låter också ganska naturligt, varför annars namnet Gubbaberget. Detta namn fanns med redan i handlingarna till laga skiftet 1851 och var redan då ett etablerat namn. Enligt vad Harry Farmansson i Harsbol hört berättas av sin farfar, Otto i Nyttorp, bodde i äldre tider vid Gubbaberget en *ond man*. Eftersom Gubbaberget också ligger på gränsen till Munkeryd kan vi lite snegla på vad som där berättats om att bli bergtagen. Det kan vara i Gubbaberget som bergtagningarna skedde.

En annan plats för övernaturliga händelser var utmed vägen västerut mot Lilla Krokek, just nedanför backen. Där kunde man i gamla tider se ljussken ute på ängen. Om det var älvor som dansade eller om det var annat, det vet vi inte.

Intressanta människoöden.

För Stora Krokek vill jag nämna Peter Svensson. Han var bara 19 år när han dog 1807. Av allt att döma blev han misshandlad av sin styvfar, Måns Nilsson. Peter led dessutom av *fallandesot*. Hans levnadsöde utgör en gripande berättelse om hur barn kunde ha det i gamla tider.

Vidare vill jag nämna de som dog i pesten 1710-1711. Bland byarna i vår bygd var Stora Krokek den by som mest drabbades av pesten. Här dog sju personer. Första dödsfallet inträffade 25 januari 1711. Det var Elin Rasmusdotter som dog i sjukdomen 3-4 dagar efter insjuknandet.

Inom loppet av några veckor dog Tyres Nilsson, Erik Bengtsson, syskonen Måns och Anna, barn till Tyres Nilsson, vidare Anna Rasmusdotter och slutligen Anna Tyresdotter. Det var inom samma släktkrets som alla dessa dödsfall inträffade. Vi kan föreställa oss sorgen och skräcken som då fanns i byn och i bygden.

Mera om dessa människoöden längre fram i denna berättelse om Stora Krokek.

Övriga uppgifter

Ur domböcker och bouppteckningar kan vi få uppgifter om tillvaron i byn gamla tider. Vid tinget avgjordes tvister, brottmål, lagfarter, förmyndar-

skap mm. Vad som framkommit ur domböcker och bouppteckningar, de som jag hunnit läsa, har jag medtagit i personbeskrivningarna. På följande sidor har jag försökt att göra sammanställningar över de människor som bott i byn från år 1613 och framåt.

Under 1690-talet börjar kyrkoböckerna komma till användning i Ödeshögs socken. Det är uppgifter om födda, vigda och döda. Husförhörlängder finns inte förrän från 1805.

Människorna i Stora Krokek

I äldre källor står ofta bara Krokek och då är det svårt att veta om det är Lilla eller Stora Krokek som avses. Jag har försökt att här endast ta med sådant som rör Stora Krokek.

1600-talets uppgifter är magra och grundas till större delen på uppgifter ur mantalslängder, jordeböcker mm. De upptar som regel endast förnamn på husfadern. Övriga familjemedlemmar omnämns oftast inte. Jag har försökt att komplettera detta med uppgifter från domböckerna. Jag vill börja med en tabell över 1600-talet.

År	Namn mm	Källa
1571	Håkan (0,5 lispund koppar, 2 oxar, 2 stutar, 5 kor, 3 får, 4 svin och 1 häst.)	Älvsb *)
1613	Jöns och Börje	Älvsb
1620	Börje (3 hästar, 2 oxar, 6 kor, 3 stutar, 2 kvigor, 14 getter, 18 får, 5 tunnor utsäde)	BU
1627	Börje	M
1637	Karl	Mil
1638	Karl	Mil
1641	Karl med hustru, Götar med hustru och piga	M
1643	Karl med hustru, Götar med hustru, dräng och piga	M
1643	Götar omnämnd i domboken, se nedan	
1644	Karl med hustru, Götar med hustru och dotter	M
1645	Karl med hustru, Götar med hustru och en piga	M
1645	Karl i Stora Krokek. Häradsbevis utgivet enligt domboken.	
1646	Karl med hustru, Götar med hustru och dotter	M
1647	Karl m hustru, Götar m hustru och dotter, en inhyst man	M
1648	Götar med hustru Sisela, Pelle	M
1648	Götar	Mil
1651	Götar (tre mantalsskrivna personer)	M
1652	Håkan	J
1652	Håkan i Krokek anklagad för stöld, se domboken	
1652	Karl i Krokek vittnar vid tinget, se domboken	
1653	Per i Stora Krokek bötar för blodviten, se domboken	
1654	Karls arvingar omtalas i domboken	
1655	Björn med hustru Kerstin	J
1656	Götar i Krokek beskyllde Per i Kaxbol för stöld, se domboken	
1659	Björn med hustru Kerstin samt Måns med hustru Anna	M
1660	Tyres i Krokek i skatteärende, se domboken	

1660	föddes Nils, Tyres son i Stora Krokek	K
1661	21 jan föddes Ingiäl Arvidsdotter i Krokek	K
1661	4 juni föddes Marit Nilsson i (Stora Krokek)	K
1662	2 mars föddes Jon, Björns son i Krokek	K
1662	8 maj dog Björns barn i Krokek	K
1662	bötar Tyres i Krokek för olämpligt uppträdande i kyrkan	Sock
1667	Tyres i Krokek gick i borgen, se domboken	
1670	Jon i Stora Krokek utsatt för skällsord, se domboken	
1675	Karl	J
1677	Håkan i Krokek gav Jon Svensson i Narbäck en blånad, se domboken	
1680	Tyres Nilsson åberopad som vittne, se domboken	
1682	Jon i Krokek och sonen Håkan bötar för slagsmål, se domboken	
1682	Töres m h, Joen m h, h Anna,	M
1683	Organisten Håkan Jonsson bötar för slagsmål, se domboken	
1684	Joen och Tyres, livgr Olof Persson Krok, värvad 1681	Mil
1685	Joen och Tyres	J
1687	Töres m hustru, Joen m hustru, d Anna, sold Olofs h Brita,	M
1688	Töres m h, Joen m h, dottern Anna, sold Olofs h Brita,	M
1689	Töres m h, Joen m h, , på äg sold Olofs h Lisbet,	M
1690	Håkan i Krokek deltagit i husesyn i Tuna, se vidare i domboken.	
1691	Tyres m h, s Per, Måns m h, s Jöns, sold Olofs h Maria,	M
1693	Töres m h, sjuk, s Per, d Ingeborg, Måns m h, sold Olof, p Maria,	M
1694	Drängen Per Nilsson i Stora Krokek skriver en attest, se domboken	
1694	Tyres Nilsson i Stora Krokek vittne vid tinget, se domboken	
1696	Måns Svensson Smed i Stora Krokek instämmd vid tinget, se domboken	
1696	Tyres i Stora Krokek försummat röjning på Omberg, se domboken	

BU = boskaps- och utsädeslängd, J = jordebok, K = kyrkoboken
M = mantalslängd Mil = militär roterings- och utskrivningslängd
Älvsb = Älvsborgs lösen 1613

Detta var 1600-talets människor i Stora Krokek i tabellform. En rörig och kanske svårbegriplig bild av vad som fanns här för tre, fyra hundra år sedan. Jag skall göra ett försök att lite närmare berätta om vissa av de människor som nämns i tabellen.

Börje, Karl och Götar

I Älvsborgs lösen från 1571 kan jag inte återfinna Stora Krokek, bara Håkan i Krokek. Var han bodde vet vi därför inte. Där finns också några byanamn som är svåra att känna igen.

Från 1613, 1620 och 1627 finns Börje i Stora Krokek. År 1620 hade han tre hästar, två oxar, sex kor, tre stutar, två kvigor, 14 getter, 18 får och han hade åker till fem tunnors utsäde. År 1613 omnämns också Jöns.

Från 1637 möter vi namnet Karl i Stora Krokek. Vid tinget 1643 blev häradsbevis givet för Karl i Krokek, Erik i Kushult m.fl. År 1654 är Karl död och i domboken talas om arvingarna. Anders i Klämmestorp hade mottagit ett silverstop som Karl hade pantsatt hos honom. Karls arvingar fick nu efter att rätten värderat silverstorpet till 16½ daler lösa ut detta om de så ville. Hur de gjorde, det vet vi inte. Kanske var Håkan, se nedan, en son till Karl.

Från 1638 möter vi också namnet Götar i Stora Krokek. Kanske var det samma Götar som 1642 bodde i Holkaberg och vid tinget detta år fick böta för att han hade mökränkt Brita i Stava. De hade *intet uppgjort om äktenskap och inte heller ville han ingå äktenskap med henne*. Namnet Götar var inte så vanligt.

År 1642 klagade Götar vid tinget över en knekt, Per i Gåsabol, som han misstänkte för stöld. När Götar vaknade en morgon och saknade sin egendom gick han till sina grannar, Jon och Olof i Munkeryd. Han bad dem komma och hjälpa honom att syna spåren. Det var spårnö och de följde spåren ända till Gåsabol. Målet uppsköts för att inkalla flera vittnen. Hur målet slutade har jag ingen uppgift om.

Enligt mantalslängd och militära uppgifter fanns under 1640-talet i Stora Krokek både Karl med hustru samt Götar med hustru och en piga. Karl dog 1654. Däremot kan vi se i kyrkoboken att 1702 dog Anders Götarsson i Kulltorp, 50 år gammal. Där står också att han var född i Stora Krokek.

Vid tinget 1656 anklagade Götar Per i Kaxbol för någon stöld. Götar omnämns även vid tinget 1658 i ett mål rörande skatteuppbörd. Några senare noteringar om Götar har jag inte anträffat. Kanske flyttade Götar till Kulltorp omkring 1660?

Vid tinget 1652 anklagades Håkan i Krokek och Bengt i Havrekullen för att de stulit lädret av en smedjebälg för Jon i Munkeryd. De kunde inte neka eftersom det stulna anträffades hos dem. Hur det slutade för dem har jag ingen uppgift om.

År 1653 anklagades Per i Krokek och Lars i Glasfall av Håkan i Skälaby för att de varit med honom på marknaden i Vadstena för fem år sedan och stulit smide. Smidet fanns i Skälaby. De hade också lovat hjälpa honom att betala böterna. Så påstod Håkan i Skälaby.

Det ville de inte göra. De nekade dessutom till allt vad Håkan påstod. De hade inte varit med på denna marknad i Vadstena. Detta intygades också av vittnen, Jon i Bodebol, Tore i Lakarp, Per i Gåsabol och Måns i Svinåsen. Vem var Håkan i Skälaby? Var han möjligen son till Karl i Stora Krokek? Håkan är upptagen i jordeboken för Stora Krokek 1652 men åren därefter finns han inte med. Kan det då vara så att Håkan flyttat till Skälaby. Han hette dessutom Håkan Karlsson. En son till honom hette också Karl och blev senare bonde i Glasfall.

År 1655 anklagades Per Larsson i Näteryd vid tinget för att han *besovit* änkan Elin på Krokeks ägor, vilket han inte kunde neka till. Han ville inte ingå äktenskap med henne och därför dömdes han att böta tre daler.

Björn och Måns i Stora Krokek

Från 1655 finner vi Björn med hustru Kerstin i Stora Krokek. Från 1659 finns här också Måns med hustru Anna. Den 2 mars 1662 föddes Jon, en son till Björn men den 8 maj dog sonen, detta enligt en notering i kyrkoboken. Därefter hittar jag inga noteringar om Björn. Möjligen kom Tyres Nilsson till byn i stället för honom. Måns och hustru Anna finns dock kvar i Stora Krokek. År 1661 förekom han vid tinget rörande en hästhandel. Han hade

sålt en häst till Gunnar i Soknedal och fått handpenning. Nu ville köparen ha affären fullgjord.

År 1667 är Månses hustru Anna hörd inför tinget i Gränna. Målet gällde ett ev. mord. En kvinna, Karin Andersdotter från torpet Muggebo i Adelöv, hade blivit misshandlad till döds på vätterisen. En man från Foglekärr, Henning Nilsson, var misstänkt. Anna hördes och berättade att hon i Långebråten ovanför Uppgränna mött en kvinna och strax därefter Henning Nilsson, vilken frågade om hon sett kvinnan. Hur målet slutade har jag ingen uppgift om. Inte heller har jag flera uppgifter om Måns och hans hustru Anna i Stora Krokek. Dessutom finns här en osäkerhet. Det fanns samtidigt även i Lilla Krokek en man som hette Måns.

Tyres Nilsson och hans familj

Tyres Nilsson (1630), bonde, död 1711.

H1 Anna Persdotter (1630), död 1698

H2 Elin Månsdotter

Barn: Karin - - - -, gift med Knut Jönsson i Tuna, Stora Åby

Nils (1660)

Per (1666), g 1702 m Margareta Månsdotter (från Fogeryd)

Abraham (1667)

Anna (1684), g 1705 m Erik Bengtsson, se nedan

Ragnil (1683), död 1708, "dygdig och väl boklörd"

Anna 1701-92-16, död s å

Måns 1702-03-94, död 1711 av pesten

Anna 1705-03-04, död 1711 av pesten

Tyres Nilsson dog 1711 i pesten. Han uppgavs ha varit brukande bonde i 55 år, född i Stavreberg (osäker uppgift) och hade varit gift två gånger. I första äktenskapet hade han tio barn, i andra tre barn. Han var väl lärd i kristendom uppger kyrkoboken. Han var plågad av bräck och sist nu av en sjukdom i bröstet.

Hans första hustru, Anna Persdotter dog 1698. Hon hade varit gift med honom i 41 år och fött 10 barn, och dog 68 år gammal. Tyres gifte sig därefter med Lars Anderssons änka, Elin Månsdotter. Hon var dotter till Måns Larsson och Anna Jönsdotter i Kopparp. Hon dog 1738.

Tyres Nilsson innehade tidvis möjligen ensam gården i Stora Krokek.

Enligt ett sockenstämmoprotokoll fick Tyres böta 1662 för olämpligt uppträdande i kyrkan. Vad detta bestod av vet vi inte, men olämpligt uppträdande i kyrkan hade oftast något med spritpåverkan att göra.

Vid tinget 1694 förekom en tvist mellan Per Svensson i Narbäck och Måns Larsson i Kopparp rörande ersättning för husröta i Lakarp. Tyres Nilsson och Per i Angseryd m.fl. åberopades av Per Svensson som vittnen i målet. Måns i Kopparp hävdade då att dessa båda var släkt med Per Svensson. Målet slutade med förlikning mellan Måns i Kopparp och Per i Narbäck. Hur Tyres Nilsson och Per i Angseryd var släkt med Per Svensson i Narbäck vet jag inte.

Att notera i detta sammanhang är också att Tyres Nilsson i sitt andra äktenskap var gift med Elin Månsdotter som var en dotter till Måns Larsson i Kopparp, men detta äktenskap ingicks 1698.

Vid tinget 1696 anklagade länsmanen Harald Arvidsson åtskilliga bönder i Ödeshögs, Röks och Svanshals socknar för att de försummat röjningen på jägarplatser på Omberg. Han yrkade därför att de måtte dömas till böter. Bland dessa bönder fanns Jöns i Rossholmen, Måns Ryttare i Lilla Krokek, Tyres i Stora Krokek, Per Svensson i Narbäck och Jon i Öjan.

Tyres Nilssons son, Per Tyrsson, åtalades vid vintertinget 1701 för lönskaläge med pigan Elisabet Jönsdotter i Fogeryd. Lönskaläget hade skett i Vantekullen sommaren år 1700. Elisabet blev havande och födde ett barn. Bägge erkände brottet och de dömdes därför till böter, 40 respektive 20 daler silvermynt samt att undergå kyrkoplikt. Per Tyrsson dömdes också att betala för barnets underhåll. Per Tyrsson gifte sig året därpå med Margareta Månsdotter, troligen från Fogeryd. Per blev sedan klockare i Ödeshög.

Bonden Gustaf Jonsson i Öninge hade till sommaringet 1704 instämt bonden Tyres Nilsson i Stora Krokek för skuldfordran, 30 daler kopparmynt, som Gustaf Jonssons avlidna föräldrar överlätit på honom. Gustaf uppvisade också ett utdrag ur arvsängden efter sin mor, Marit Nilsson, av den 6 augusti 1679.

Tyres Nilsson påstod sig ha betalat dessa penningar till Gustafs fader Johan Amundsson med ett par yxor för åtta riksdaler och dessutom betalat Joan Amundsson sex daler silvermynt för ungefär 28 år sedan. Hans vittnen över den saken är nu döda. Tyres Nilsson avlade uppå kärandens tillåtelse ed på att han betalat denna skuld. Han blev därför frikänd från denna skuld.

Vid sommaringet 1704 hade Tyres Nilsson blivit instämd också av sin svåger, Jöns Månsson i Lakarp, rörande en arvstvist. Det rörde sig om två silverknivar. Tyres hustru uppgav sig ha klarat upp detta med deras fader Måns i Kopparp. Uppgift stod mot uppgift.

Vidare klagade Jöns Månsson mot sin syster, hustru Elin i Stora Krokek och även mot en annan syster, hustru Brita i Lilla Smedstorp. Tvisten rörde några skäppor korn och ett inslag i tvisten var en s.k. sädlön. Rätten försökte gå en balansgång mellan de stridiga syskonen och gav samtliga mer eller mindre rätt.

Pestens förlopp i Stora Krokek

Den första som dog i pesten i Stora Krokek var Elin Rasmusdotter. Hon avled den 25 januari efter 3-4 dagars sjukdom, det vanliga mönstret i pesten. Den 6 februari dog hennes morfar, Tyres Nilsson. Den 17 februari dog två av Tyres Nilssons barn, Måns och Anna och sex år gamla. Den 19 februari dog Erik Bengtsson, måg hos Tyres Nilsson. Den 21 februari dog Anna, dotter till Rasmus och Ingeborg och slutligen dog den 2 februari Anna Tyresdotter, Erik Bengtssons hustru.

Måns Svensson Smed

Olof Olofsson på Klockargårdens ägor i Ödeshög hade till tinget 1696 instämt Måns Svensson Smed i Stora Krokek rörande en tälgyxa som Olof

gett Måns till lagning. Måns hade blivit arbetslös och var förmodligen i ekonomiskt trångmål. Han sålde därför tälgyxan och fick tre daler kopparmynt för denna. Rätten beslutade att Måns Smed skall skaffa samma tälgyxa igen till Olof, eller ersätta den med två daler kopparmynt. Dessutom skall han ersätta Olof med tre daler kopparmynt i rättegångskostnader.

I 1675 års jordebok omnämns Karl i Stora Krokek, men några närmare uppgifter om honom har jag inte. Från 1684 och 1685 har jag anteckningar om Joen och Tyres. Om Joen har jag fått fram följande:

Joen i Stora Krokek

Joen	- - - - , förmodligen bonde
Barn: Håkan Jonsson	- - - - , organist i Ödeshög (1683)
Johan Jonsson	- - - - , skogvaktare

Uppgifterna om Joen är inte särskilt många. Utöver uppgifter från jordebok och militär längd från 1684 och 1685 har jag några noteringar från domböckerna.

År 1678 dömdes Håkan (Jonsson ?) till tre daler i böter för att han gett Jon i Narbäck en blånad. Från tinget 1682 har noterats att Jon i Krokek och sonen Håkan samt Hans Larsson Skytt på Sjöstorp dömdes att böta för slagsmål under roteringen i Ödesjö.

År 1683 var Håkan i farten igen. *Efter föregången rannsaking samt egen bekännelse och 10 Cap. Sårsmålalbalken pliktar organisten i Ödeshögs socken Håkan Jonsson i Stora Krokek för det han slagit länsmannen Per Andersson i Bankaby en blånad i ansiktet, dubbelt är sex daler silvermynt efter det skedde 3:e dag jul och böta för orolighet på helgdagen två kannor vin till sockenkyrkan.*

Av domboken för år 1688 framgår att organisten Håkan Jonsson i Ödeshög, boende i Stora Renemo, haft *köttlig förbindelse med sin salig hustru Brita Pedersdotters syster, Agneta Pedersdotter, vilket de båda tillstod. Hustrun hade dött i fjol sex veckor före midsommaren. Han hade levat ihop med sin hustru i sex år och de hade tre barn i livet. På fråga när han lägrat hustruns syster svarades att detta skett sju veckor före jul 1687 och hon fött barn i Bartolomeiveckan. Hon är endast 20 år.*

Håkan har varit organist i Ödeshög i nio år. Lägersmålet hade skett i Hålan i Stora Renemo, där han bott med sin familj hos sin svärmor i fem år. Ödeshögs socknemän talade mycket gott om Håkan och hans salig hustru och bad att han måtte förskonas till livet. Rätten kunde icke skona deras liv. Målet underställdes Göta Hovrätt.

Hur det sedan gick med organisten Håkan Jonsson, med rötter i Stora Krokek, det vet jag inte säkert. Men troligen är samme Håkan omnämnd i ett mål från 1690.

Vid ting 1690 hade också Håkan från Stora Krokek omnämnts. Målet rörde husröta i Tuna i Stora Åby och en såld häst. Något svårt att förstå, men förmodligen hade åboarna i Tuna att bidra till organistlönen. I målet uppges något om att *inga fattiga undersåtar har bott någon tid i Tuna, och omsider flytt undan för Håkan i Krokek.* Håkan i Krokek var möjligen hård i

nyporna när det gällde att driva in organistlönen. Det är min gissning av detta mål. Helt säker är jag inte.

Torparen Per Nilsson

Per Nilsson (1612), torpare, inhyses på ägora
H Karin Ambjörnsdotter (1611) i Västergötland

Per Nilsson är omnämnd då och då i domböckerna. Någon tvekan kan förekomma om det är samma Per Nilsson. I vissa domboksnoteringar tycks det skymta att Per Nilsson i bygden varit något av skrivkarl som hjälpt till med kontrakt och liknande. Både Per Nilsson och Karin Ambjörnsdotter avled 1695, Karin den 5 april och Per den 27 april. Om Per anger kyrkoboken att *han var en mycket gudfruktig man*.

Enligt domboken från år 1667 var Per Nilsson misstänkt för stöld i Munkeryd. Bonden Lars i Mörstorp uppger att när Per var dräng hos honom 1662 misstänktes han för stöld även där. Bevisen var dock svaga och Per nekade ihärdigt. Han erbjöds därför att vid nästa ting fria sig med ed, om han ville. Jag har inte sett någon fortsättning på detta mål.

Vid tinget 1694 återropades drängen Per Nilsson från Stora Krokek som attestskrivare i ett mål mellan korpralen Johan Hoff och bonden Hans Håkansson i Sunneryd. Per Nilsson kallas här dräng (= ogift man ur allmogen). Vidare måste vi betänka att Per Nilsson då var 82 år gammal. Tveksamt således om detta gäller vår Per Nilsson. En annan tveksamhet gäller huruvida Per Nilsson och Karin Ambjörnsdotter var gifta. I Karins dödsnotis uppgavs hon vara inhyses hos Per Nilsson.

Torparen Jon Larsson

Jon Larsson (1638), hemförlovad soldat, torpare
H Ingeborg Månsdotter(1734) i Småland,
Son Jöns Jonsson - - - - ,
Dotter ?

Jon Larsson bodde på Stora Krokeks ägor. Han var torpare, hade tidigare varit soldat. Han var gift med Ingeborg Månsdotter. Hon uppges vara från Småland. De hade sex barn.

Jon Larsson är omnämnd i domboken från den 8 oktober 1702 i ett mål rörande städja mellan bonden Per Jönsson i Munkeryd och Jöns son Jöns Jonsson. Jon Larsson berättade att pojken hade varit sjuk och hade hela tiden *varit borta vid Medevi, sjuk med hans sjukliga styvdotter*. Rätten dömd efter Kongl. Legohjonsstadgan och pålade pojken Jöns Jonsson att gå i Per Jönssons tjänst, eller betala Per Jönsson ett års lön med 15 daler kopparmynt.

Den 9 maj 1708 dog torparen, gamle hemförlovade soldaten Jon Larsson på Stora Krokeks ägor efter 12 dagars sjukdom, 70 år gammal. Hans hustru, Ingeborg Månsdotter, dog den 12 mars 1714. Hon uppges ha varit sjuklig i sex år, legat till sängs i fem dagar och avled 80 år gammal.

År 1693 började kyrkoböcker att föras i Ödeshögs församling. Detta medförde att det därefter är lättare för oss att kunna se vilka människor som har bott och verkat i våra bygder.

Inhyses Johan Jonsson på ägorna

Den 10 oktober 1693 föddes *inhyste Johans son Jon på ägorna*. Dopvittnen var Nils i Holkaberg, drängen Jon i Munkeryd, en dräng till Jon i Munkeryd, hustrun Anna i Stora Krokek, pigan Ingrid i Stora Krokek och pigan Elin i Munkeryd. Den 13 mars 1694 dog Johan Jonsson, inhyses i Stora Krokek, 74 år gammal. Detta var direkt hämtat ur kyrkböckerna. Om det rör sig om samma Johan i båda noteringarna är svårt att säga.

Olof Persson Lustig (Krok)

Enligt rulla för 1:a livgrenadjärregementet 1684 fanns då bönderna Joen och Tyres i Stora Krokek. Där fanns också livgrenadjären Olof Persson Krok, värvad 1681. Stora Krokek ägdes då av greve Nils Brahe.

I maj 1694 föddes Anna, dotter till soldaten Olof Lustig (Krok) och hans hustru Maria (?) i Stora Krokek, döptes den 14 maj. Dopvittnen var Jöns i Rossholmen, gamle Nils i Glasfall, Måns i Stora Krokek, drängen Per i Stora Krokek, hustrun Anna i Holkaberg, hustrun Ingeborg i Börstabil, pigorna Karin i Stavreberg och Ragnhild i Krokek.

I Jordeboken för 1694 är han också omnämnd.

I maj 1697 föddes soldaten Håkans (?) och Marias son Arvid i Stora Krokek. Dopvittnen var Nils i Holkaberg, Knut i Munkeryd, Bengt i Börstabil, Per i Lilla Krokek, hustru Maria i Lilla Krokek, pigan Kerstin i Stava, pigan Brita i Munkeryd samt pigorn Anna och Ingrid från ?. Denna födelsenotis i kyrkoboken är svårläst.

Under 1690-talet rådde svår missväxt, särskilt åren 1695-97. Det har uppgivits att enbart under 1697 dog minst 80.000 människor i Sverige av svält. Även åren 1708-10 och 1716-17 förekom svår missväxt. Åren 1699 och 1704 var år med hög dödlighet. 1710-11 kom den orientaliska pesten och skördade många offer i hela landet. I Skänninge dog 500 människor av de 700 som då bodde i staden.

I Ödeshögs socken dog 154 människor i pesten, därav 20 i Stavabygden. I Stora Krokek dog sju människor i pesten. Byn blev jämförelsevis mycket hårt drabbad.

De människor i byn som dog i pesten var följande: Bonden Tyres Nilsson, hans son Måns och dotter Anna, bonden Rasmus Jonssons döttrar Anna och Elin, Erik Bengtsson och hans hustru Anna Tyresdotter. Vi ser att Tyres Jonsson och hans familj blev hårt drabbad.

Lars Andersson 1659, bonde, död 1699
 Elin Månsdotter 1664, omgift med Tyres Nilsson ovan
 Barn: Jöns - - - - , g 1714 m Kerstin Håkansdotter i Sväm
 Jon - - - - , g 1714 m Ingiäl Persdotter från Marks ägor
 Ingrid Larsdotter - - - - . g 1726 m Nils Persson från Adelöv
 Maria Larsdotter - - - - . g 1730 m änkl. Jon Olofsson i Stora Lund
 Sven Larsson 1700, g 1731 m Maria Larsdotter, se nedan
 Cecilia 1698-06-30,

Bakgrunden för Lars är okänd. De kom från Adelöv till Stora Krokek 1697. Elin Månsdotter var dotter till Måns Larsson och Anna Jönsdotter i Kopparp. De hade gift sig på 1680-talet och vi kan anta att deras barn är födda i Adelövs församling. De hade sex barn. Lars Andersson dog den 22 maj 1699, 40 år gammal. Elin Månsdotter gifte sig då med Tyres Nilsson i Stora Krokek.

Rasmus Jonsson - - - - , bonde, död 1734
 Ingeborg Tyresdotter - - - - , d t Tyres Jonsson i Stora Krokek , se ovan
 Barn: Margareta (1692 i Stora Åby)
 Maria 1695-07-31 i Stora Åby, g m Per Johansson, se nedan
 Anna 1701-12-02 i Stora Åby, död 1711 i pesten
 Elin 1699-11-03 i Stora Åby,
 Kerstin 1703, död 1704-06-26
 Jonas 1705-04--19, död 1731
 Elin (1709) död 1711-01-25 i pesten

Rasmus och Ingeborg gifte sig i början av 1690-talet. De var därefter bönder i Tuna i Stora Åby socken. Hans bakgrund var möjligen i Tuna. Ingeborg var sannolikt dotter till Tyres Nilsson och hans första hustru, Till Stora Krokek kom de 1702. Av deras sex barn dog fyra. Rasmus Jonsson dog 1734 i Stora Krokek. Jag har ingen uppgift om när Ingeborg Tyresdotter dog.

På höstetinget 1721 förekom ett skuldfordringsmål mellan Anders Mattsson i Fagerhult och Rasmus Jonsson i Stora Krokek. Tvisten slutade i förlikning och målet avfördes.

Bonden Per Persson

År 1701 kom bonden Per Persson till Stora Krokek och övertog bruket av halva gården. Det är okänt varifrån han kom, likaså vart han tog vägen. Han stannade inte länge, kanske bara några år i Stora Krokek. Han är omnämnd i domboken för vintertinget 1702, där han instämt Jöns Månsson i Lakarp rörande skuldfordran om 12 skillingar kopparmynt. Per Persson är också omnämnd i en flyttningslängd, där dock inga detaljer kan utläsas.

Erik Bengtsson 1686, bonde,
 Anna Tyresdotter 1684, död i pesten 1711
 Barn: Per 1709-04-18, död i kopporna samma år
 Abraham 1710-09-27,

Erik Bengtsson var son till Bengt Bengtsson och hans hustru i Svinåsen. Han gifte sig 1705 med Anna Tyresdotter, dotter till Tyres Nilsson och Anna Persdotter i Stora Krokek. De bodde först i Lakarp men kom till Stora Krokek 1709. Båda dog i pesten 1711, Erik den 19 februari 1711 och Anna den 2 mars 1711. Vart sonen Abraham tog vägen har jag inte kunnat utreda. Han tycks inte förekomma i kyrkoböckerna i Ödeshögs församling.

Det var som vi ser ett nära förhållande mellan dessa familjer som drabbades så hårt av pesten. Här dog sju personer i pesten. Det var den asiatiska svarta böldpesten som under 1710 och 1711 grasserade i hela landet. Stora Krokek var den hårdast drabbade byn i Stavabygden.

Flera soldater är omnämnda i Stora Krokek vid tiden omkring år 1700, bl. a. Jon Larsson, Olof Krok, Bengt Krok, Karl Frist (Frisk) och Jonas Blom. De har inte i något fall varit långvariga.

En intressant fråga är vem som var soldat för Stora Krokek vid slaget vid Poltava. Det vet jag inte.

På ägorna bodde 1718 Hans Knutsson och hans hustru Anna Larsdotter. De fick 1718 en son som hette Gabriel. Hans Knutsson var troligen torpare.

Under hösttinget 1717 dömdes hustrun Kerstin på 1 mtl Stora Krokek för brott mot uppbörsstadgan, 24 öre och Per, ½ mtl Stavreberg för samma sak också 24 öre.

Ovannämnda lilla notis är hämtad från domboken från år 1717. Vem denna Kerstin var vet jag inte. Jag har ingen Kerstin antecknad i Stora Krokek vid denna tiden.

Vid hösttinget 1736 anklagade hustrun Brita Jönsdotter i Kushult sin man Karl Johan Broberg samt *qvinfolket* Lirken Larsdotter, nu i Krokek, för *olovlig köttlig beblandelse*. *Qvinfolket* berättade att gärningen skedde förra påsken i Kushult, då hon var i tjänst hos honom. Broberg tillstod lägersmålet och att hon då var i hans tjänst.

Hon hade ännu inte framfött sitt barn. Rätten *dömde dem till böter, han 160 daler silvermynt och hon 40 daler. I brist av medel skall han straffas med 36 par spö, tre slag av vardera och hon med 10 par ris, tre slag av vart par. Båda skulle undergå tre söndagars uppenbar kyrkoplikt och avlösas i stöd av 1686 års kyrkolag, 9 kap. Så snart qvinfolket framfött barnet kommer rätten också om barnfödan sig utlåta.*

Detta var närmast ordagrant hämtat ur domboken. Vem *qvinfolket* Lirken Larsdotter var vet jag inte. Hon hade troligen tjänst som piga i byn då. Inte heller vet jag huruvida det blev spöstraff eller inte. Oftast var det kvinnorna som saknade medel och därför fick slita spö.

Det var tre söndagars uppenbar kyrkoplikt i Ödeshögs kyrka. Det innebär att de dömda fick stå på var sin pliktball i kyrkan under den allmänna gudstjänsten och där erkänna sitt brott och be om förlåtelse och lova hela församlingen bot och bättring. Vi kan anta att det var flitigt besökta gudstjänster när detta skulle ske. Det var ju också kyrkoplikt.

Per Johansson (1700) i Gränna, bonde
 H1)Margareta Rasmusdotter 1692,
 H2)Margareta Persdotter 1722
 Nils 1728-06-03 i Gränna, g 1768 och utfl. till Fogeryd
 Kerstin 1731-05-20,
 Jonas 1737-09-08, g 1766 med Kerstin Erlandsdotter, se nedan

Den 2 december 1727 gifte sig ärliga unga drängen Per Johansson från Gränna socken med ärliga pigan Marit Rasmusdotter i Stora Krokek. Så står det i kyrkoboken. Jag har inte närmare än så kunnat utröna hans bakgrund. Margareta Rasmusdotter var sannolikt dotter till Rasmus och Ingeborg i Stora Krokek. Hon föddes innan kyrkoböcker hade börjat skrivas. Per och Margareta var först bönder i Hägna i Gränna socken några år. 1731 finns de i Stora Krokek.

Margareta Rasmusdotter dog 16 april 1762, 70 år gammal och Per gifte sig 1763 med änkan Margareta Persdotter från Lakarp. Per dog den 25 november 1769 av ålderdom, 71 år gammal, Margareta Persdotter ingick 1771 nytt gifte, då med bonden Nils Andersson i Gräsberg. Hon var då 49 år gammal och hon var 26 år äldre än sin nya man. Hon dog i Gräsberg 1808, 89 år gammal.

Per Johansson är flera gånger omnämnd i domboken. 1737 åberopades han vid vintertinget som ett vittne vid en trolovning. Nästa tingssak var lite värre. Det var en händelse i Börstabol. Det var rotemöte där rörande deras gemensamma soldat.

Per Johansson var spritpåverkad och otrevlig, svor och bankade i bordet. Han dömdes för svordom och okväden mm till böter. Han hade också vid ett senare tillfälle okvädat Håkan Nilsson i Börstabol och *knäppt honom för näsan*. Han förekom även vid andra tillfällen inför tinget, då han instämt flera grannar för dåliga hägnader mm.

Han var också vid hösttinget 1737 åberopad som vittne i ett mål mellan drängen Lars Andersson och rusthållaren Per Månsson, båda i Lilla Krokek, rörande slagsmål och sabbatsbrott.

Vid hösttinget 1739 meddelade Per Bengtsson i Börstabol att tvisten mellan honom och Per Johansson i Stora Krokek rörande tre redskapsbjörkar som nedhuggits på Per Bengtssons mark nu hade lösts genom förlikning. Det sattes nu vite mellan dem. Detta tyder på att det varit en stormig diskussion mellan dem.

Vid sommaringet 1746 dömdes ett antal bönder i häradet för bristfälliga eller odugliga vargnät, bl.a. Per i Rossholmen, Abraham och Per i Stora Krokek, Per i Bultsbol, Nils i Starrberg (Stavreberg), Per i Norra Bråten, Sven i Skorperyd, Sven i Siggeryd, Anders i Tällekullen, Per och Nils i Klämmestorp. De dömdes till böter,

Vid sommaringet 1746 förekom också ett mål rörande bristande hägnad. Det var Nils Jönsson på Börstabols ägor som krävde avskedade soldaten Per Åström på Börstabols ägor på ersättning. Orsaken var att dennes svin gjort skador på en fälla eller svedjeland hos Nils Jönsson. Av vittnes uppgifter

från bl. a. Per Johansson i Stora Krokek framkom att Nils Jönsson själv skulle underhållit hägnaden, varför Nils Jönsson dömdes att själv stå för skadan.

Vid vintertinget 1756 hade gästgivaren i Holkaberg, Jakob Castensson, instämt flera bönder i bygden, bl.a. Per Johansson och Abraham Johansson i Stora Krokek för bristande hjälpskjutsar. Alla bönder skulle hjälpa till med hästar för att skjutsa resande och gästgivaren stämde dem ibland inför tinget. Hur det gick denna gången har jag ingen uppgift om.

Vid hösttinget 1756 hade Per Johansson instämt förre nämndemannen Per Bengtsson i Börstabil för att denne utspritt ett rykte om att Per blivit dömd ärelös och krävde upprättelse. Per Bengtsson begärde uppskov med målet och det drog därför ut på tiden. Per Bengtsson uteblev sedan vid tinget. Rätten dömd honom slutligen till böter för att han sökt vanrykta sin granne Per Johansson i Stora Krokek.

Från 1762 finns en bouppteckning efter Margareta Rasmusdotter. Två söner till henne är upptagna, Nils och Jonas, båda myndiga. Bouppteckningen upptog enbart lösöre, värderat till 807 riksdaler.

I domboken för 1764 finner vi på nytt Per Johansson. Då anmälde han en granne, Per Jönsson, för att denna kört över hans åker och vållat skada på hans hampodling. Per Jönsson erkände men klagade samtidigt över sin dåliga utfartsväg. Per Jönsson dömdes att betala ett litet skadestånd till Per Johansson och samtidigt förordnades två nämndemän att syna Per Jönssons utfartsväg för att om möjligt få till en bättre sådan.

Margareta Persdotter i Stora Krokek hördes som vittne vid vintertinget 1763 i ett mål rörande horsbrott. De misstänkta var drängen Lars Eliasson i Porsarp och ryttarehustrun Maria Hansdotter på Narbäcks ägor. Se närmare härom under Narbäck och Porsarp.

Vid sommaringet 1763 inlämnade Per Johansson ett undantagskontrakt vid skattehemmanet Stora Krokek. Han hade sålt sin gård till sina söner Nils och Johan. I ett särskilt kontrakt förbehöll han sig en del undantagsförmåner sin livstid. Detta kontrakt upplästes och antecknades, *till den kraft och verkan lag förmår*.

Vid sommaringet 1763 hade Per Johansson i Stora Krokek instämt brukaren Anders Ängman i Lakarp rörande skuldfordran, bestående av $\frac{3}{4}$ tunna havre som Ängmans kreatur hade ätit upp för hans hustru då hon bodde i Lakarp. Det överenskoms att Ängman nästa höst skall till Per Johansson leverera ett halfspan havre.

Vid sommaringet 1766 hade Per Johansson instämt hustrun Maja Persdotter i Öjan med krav på 100 daler kopparmynt som hennes numera avlidne man Erik Larsson lånat. Hon ålades av rätten att inom tre månader betala detta belopp, med ränta och rättegångskostnader.

Vid samma ting hade Per Johansson instämt bonden Anders Persson i Öninge med krav på återbetalning av 400 daler kopparmynt. Målet uppsköts men vid sommaringet 1767 återkom Per Johansson och hade då krav mot tre personer, Anders och Johan Perssöner i Erstorp samt Anders Persson i Öninge. De var skyldiga honom 50 daler silvermynt. De erkände skulden och ålades att inom sex veckor betala.

Vid hösttinget 1767 hade Per Johansson instämt sina söner Nils och Johan och krävde att affären dem emellan om gården skulle återgå. Han krävde att de skulle återlämna hälften av det lösöre efter deras moder som de hade fått ut för mycket av. Anledningen till detta krav var att sönerna talat om att arrendera ut gården. Per Johansson trodde att detta skulle leda till skada och förfång för honom.

Sjelva köpet hade gjorts redan 1763 och sönerna hade fått lagfart på gården. Både Per och hans söner var närvarande vid tinget. Efter lite diskussion lovade sönerna att någon av dem skulle vara kvar på gården i Stora Krokek så länge fadern levde. Då skulle undantagsvillkoren uppfyllas, så som kontraktet föreskrev. Denna förening blev av rätten med dom gillad och stadfäst.

Vid hösttinget 1768 hade Per Johansson instämt Nils Larsson i Stora Smedstorp med yrkande att återfå 34 daler silvermynt, allt enligt en lånehandling från den 14 september 1762. I stället för Nils Larsson inställde sig Måns Eliasson, måg till Nils Larsson, och förklarade att han på grund av gårdshandel åtagit sig att betala nämnda skuld. Han ålades av rätten att inom tre veckor betala skulden till Per Johansson.

I en bouppteckning från 1769 efter Per Johansson är inga bröstarvingar nämnda. I ett inbördes testamente får hustrun ograverat behålla allt. Egenheten upptogs till 618 riksdaler.

Vi kan konstatera att Per Johansson var ganska flitig *tingsbesökare* med många anteckningar i domboken. Vi kan också konstatera att han var ganska välsituerad och hade gott om pengar.

I Holkabergs äng den 2 maj 1737

Den 2 maj 1739 var sju kvinnor på en äng vid Holkaberg och röjde. Det var *gamla pigan Kerstin Arvidsdotter, inhyses på Stora Krokeks ägor, inemot 60 år gammal, pigan Johanna Hansdotter på Börstabols ägor, 50 år gammal, hustrun Sara Nilsson i Näteryd, 63 år gammal, pigan Elin på Svinåsens ägor, 64 år gammal, qvinfolket Elin Nilsson på Börstabols ägor, 40 år gammal, samt pigorna Ingrid och Maria Larsdöttrar från Holkaberg, den förra 20 och den senare 24 år gammal.*

Det rann en bäckrännil över ängen och där fann kvinnorna något misstänkt. Det såg ut som ett paket inslaget i näver. Det innehöll en gammal blaggarnsskjorta eller särk. Inuti fann de rester av ett barnfoster. Kvinnorna var osäkra vad de skulle göra. De förstod att detta var ett barn som lagts på lönn, eller var det ett mördat barn? Vem hade mördat barnet? Hade de någon vetskap om detta? De förstod säkerligen att räfst och rättarting väntade, om detta deras funna barnalik blev känt. De stoppade tillbaka fyndet under en sten och fortsatte sitt röjningsarbete.

Berättelsen om det hemska fyndet blev dock känd och på något sätt nådde ryktena fram till den nyutnämnde länsmannen Johan Svartz. Han gjorde sig genast mera underrättad om fyndet och kvinnorna blev kallade inför sommaringet i Ödeshög den 15 maj. Först inkallades gamla pigan Kerstin Arvidsdotter. Hon berättade att hon varit där med åtskilliga flera och röjt. Tillsammans med pigan Johanna hade hon något före middagen gjort det makabra fyndet. Hon trodde att det varit ett plagg som någon mist när de tröskat. Men vid närmare påseende fann de något var inlagt, i den ena änden

igenknuten med en tvinnad grå ulltråd och i den andra ändan en klut instopad. När de tagit bort kluten fann de något *likasom ett huvud av ett foster, utan ansikte efter däromkring varit en blodhinna. Det övriga i påsen var blött, lite ruttnat och luktade som lik, men där var inga ben eller bröst.*

Häröver blev hon och de andra kvinnorna mycket häpna och visste inte vad de skulle göra. Därför lade de mossa om alltsammans och grävde ned det under en sten i samma äng. Därifrån blev det upptaget och fört inför tinget. På fråga särskild fråga uppgav de att de inte förstått att angiva det för någon, eftersom de inte visste vad det var utan menade att någon från Kopparp angivit det för kapellanen Sörling här i Ödeshög, efter att han förliden söndag efter gudstjänsten, skall i sacristian ha undersökt härom.

De övriga kvinnorna blev därefter särskilt förhörda och de instämde med varandra alldeles uti sina berättelser och de betygade att de inte kände något kvinnfolk som varit med barn och som kunde misstänkas för att ha något samband med det funna fostret. Därefter lämnades kvinnorna åter frihet att resa hem.

Nämnden tillfrågades därefter om de hört talas om något kvinnfolk som varit med barn. Per Persson i Norra Bråten hade hört ryktas att en piga i Kopparp varit med barn utan att sedan föda något barn. Han hade också hört ett rykte om att ryssen Jonas Ladugas dotter varit med barn, enligt vad hennes fader uppgivit, men hon själv hade helt nekat härtill.

Rätten beordrade därför länsmannen att vidare undersöka detta. Till en början bör en undersökning göras i byarna runt om Holkaberg, så snart tinget har slutat. Alla pigor bör mjölkas för att utröna om någon kan misstänkas. Nämndemännen Per Persson i Norra Bråten och Per Jönsson i Sestorp fick i uppdrag att med hjälp av två ärliga och om de sakerna väl underrättade hustrur, som inte får undandra sig detta, mjölka de ogifta kvinnfolken. Om barnamodern på detta sätt kan återfinnas skall hon angivas och införas till Linköpings slott. Kronobetjänten tillsades att begrava detta upphittade bylte på kyrkogården eftersom det var så förfallet.

Vi kan anta att länsmannen med sina två nämndemän och de om saken väl underrättade hustrurna gjorde sina undersökningar i bygden, med mjölkning av pigor. Vad det ledde till är jag inte säker på. Jag har inte sett några mera tingsprotokoll om detta. Vem ögamla pigan Kerstin Arvidsdotter från Stora Krokeks ägorö var, det vet jag inte riktigt, men jag har en notering om att 1661 den 21 januari föddes Ingrid Arvidsdotter i Krokek. Det kanske var en syster till Kerstin Arvidsdotter. Om Kerstin Arvidsdotter var inemot 60 år 1737 skulle hon vara född på 1670-talet.

Sven Larsson	1700, bonde, död 1738
Abraham Johansson	- - - - , bonde,
H Maria Larsdotter	1712,
Barn: Anna	1734-02-24, död (?)
(Anna)	1736-12-10,
Jonas	1741-11-08, (?), bonde och övertog föräldragården
Sven	1744-04-10, möjligen bonde i N Bråten
Lisken	1746-12-12,
Peter	1748-05-24, torpare
Nils	1751-02-06,

Sven Larsson var son till bonden Lars Andersson och hans hustru Elin Månsdotter i Stora Krokek. Han gifte sig 1729 med Maria Larsdotter, dotter till bonden Lars Hemmingsson och hans hustru Brita Nilsson i Stora Smedstorp. De var sedan bönder i Stora Krokek. Sven dog 1738. Maria Larsdotter gifte 1739 om sig med Abraham Johansson från Svinåsen.

Bouppteckningen 1737 efter Sven Larsson i Stora Krokek visade bl. a följande: Gift med Maria Larsdotter. Guld, silver och tenn fanns intet, koppar, malm samt järn och träbråte ca 20 riksdaler, allt tillsammans 153 riksdaler. Bland skulder fanns upptaget sex riksdaler till Peter i Narbäck, Sven i Lakarp och Jonas i Munkeryd. Värderingsmän var Nils Hansson i Gyllinge, nämndeman samt Per Johansson i St Krokek, som vittnen Jöns Larsson i Sväm samt Nils Larsson i Stora Smedstorp. Sven Andersson Klockare hade upprättat bouppteckningen.

1739 gifte sig "ärliga unga drängen Abraham Johansson från Svinåsen med änkan Maria Larsdotter i Stora Krokek . Så står det i vigselboken. Abraham flyttade i samband därmed till Stora Krokek och blev bonde där. Abraham dog 1757 och Maria dog 1765.

Som förmyndare för Sven Larssons efterlevande omyndiga barn hade rätten först förordnat Per Johansson i Stora Krokek samt Nils Larsson i Stora Smedstorp. Detta ändrades vid hösttinget 1745. Då förordnades Håkan Eriksson i Jussberg i stället för Per Johansson.

Sonen Peter var torpare i Lilla Krokek, Holkaberg och Stavreberg. Han dog år 1794.

Vid sommaringet 1749 förekom vid tinget en tvist mellan Johan Berg i Holkaberg samt Jöns Jonsson i Lilla Krokek. Som vittne åberopades bl.a. Abraham Johansson i Stora Krokek. Det rörde sig bl.a. om en stöld på logen i Lilla Krokek.

Vid hösttinget 1757 hade Håkan Eriksson i Jättingstad instämt änkan Maria Larsdotter i Stora Krokek. Han yrkade att hon som laga målsman för sin omyndiga dotter, Annika Svensdotter, skulle utleverera hennes fädernearv, detta eftersom hon skulle ha förskingrat de egendomsersedlar som för detta ändamål hade blivit satta i pant.

Maria Larsdotter förband sig då att genom pantsättande av några kreatur betala detta arv före den 24 februari 1758, tillsammans 54 daler silvermynt, eftersom hon genom nämndemannen i Fagerhult redan hade bortauktionerat en del av sin egendom.

1737 var ett år med höga dödstal. Det har i kyrkoböckerna för Ödeshögs församling inte angetts vilken epidemi eller vilka sjukdomar som förekom. Möjligen var det "frossan" som är omtalat det året på andra håll i Sverige. I Ödeshögs församling dog 109 personer, en siffra som var ca tre gånger så hög som under ett normalår. I Stavabygden dog 20 personer. I Stora Krokek dog ett barn.

Per Lindqvist 1704-02-28, soldat,
 Margareta Månsdotter - - - -, från Gåsabol
 Barn: Måns 1733-02-18,
 Elin 1736-04-07

Per var son till bonden Karl Håkansson och hans hustru Ingeborg Persdotter i Glasfall. Han gifte sig 1724 med Margareta Månsdotter, som uppgavs vara från Gåsabol, troligen tjänstepiga där. Hennes bakgrund är okänd. De bodde i Börstabol några år men flyttade sedan till Stora Krokeks ägor där Per var soldat. De flyttade sedan till Ödeshög där han blev befördrad till korpral. Hans hustru, Margareta Månsdotter, dog och 1744 gifte han sig med Ingrid Andersdotter. Omkring 1751 flyttade de till Börstabols ägor. Per Lindqvist dog den 27 april 1757. Ingrid gifte sig 1758 med torparen Johan Stålnäbb. De bodde först i Glasfall, sedan Holkaberg och därefter Sunneryd där de båda dog 1769.

Sven Lindstrand ----, soldat
 Margareta Germundsdotter 1723-08-06,
 Sonen Jonas 1755

Sven har troligen avlöst Per Lindqvist som soldat i Stora Krokeks soldatorp, kanske redan 1740. Han var kvar där fram till 1757. Då flyttade han med sin familj till Fagerhult. Hans bakgrund är okänd. Han var troligen gift tre gånger. Första hustruns namn är okänt. 1744 gifte han sig med Margareta Germundsdotter, dotter till Germund Gräsberg och Karin Håkansson på Haddåsens ägor. Efter hennes död 1766 gifte han sig 1767 med Sara Persdotter från Kopparp. De fick flera barn tillsammans. Möjligen flyttade de från Fagerhult och deras vidare öden är okända.

På ägorna bodde vid denna tid inte bara soldater utan också torpare. Torparen Hans Nilsson med hustru och en dotter är omnämnda 1746. Var de bodde är okänt. De bodde troligen bara en kort tid här.

Jonas Abrahamsson 1741-08-11, bonde,
 Ingeborg Isaksdotter 1740
 Barn: Maria 1767-08-31, död i magsjuka 1770
 Peter 1771-01-24, död i rödsoten 1772
 Maja 1773-02-23, död i kopporna s å
 Kerstin 1774-11-26,
 Stina 1777-02-27, död av magplågor s å
 Stina 1779-02-12

Jonas Abrahamsson var son till Abraham Johansson och Maria Larsdotter i Stora Krokek. Ingeborgs bakgrund är okänd, men möjligen var hon dotter till Isak Högendal och Katharina Larsdotter på Bankaby ägor. Jonas och Ingeborg vigdes omkring 1765 men någon vigseluppgift har icke anträffats. De bodde och brukade i Stora Krokek fram till början av 1790-talet, då de flyttade till Svinåsen. Ingeborg dog där 1802 av bröstsjuka och Jonas dog 1812 av bröstfeber

Vid sommaringet 1771 hade bonden Per Andersson i Mark instämt Jonas Abrahamsson med krav på tolv daler silvermynt. Per och Jonas hade gjort ett hästbyte och Jonas hade lovat lämna 12 daler till Per eftersom den hästen tycktes vara mera värd.

Jonas vidgick denna överenskommelse men nu ansåg han att hästen inte var bättre. Dessutom hade hästen störtat i vintras. På fråga om han i örätten tidö hade bjudit Per att ta hästen tillbaka svarade han att det hade han inte gjort. Därför blev han av rätten ålagd att betala de överenskomna 12 dalerna till Per, samt två daler i rättegångskostnader.

Johan Abrahamsson	----, torpare,
Sara Isaksdotter	1746 i Gränna
Barn: Jonas	1776-01-06, död
Stina	1777-02-27, död
Stina	1779-02-12,

Johan och Sara gifte sig 1775. Johan uppgavs då vara torpare på Stora Krokeks ägor. Johan var sannolikt son till Abraham Johansson i Stora Krokek och hans hustru Maria Larsdotter. Maria Larsdotter var från Stora Smedstorp och Johan hade således en del av sin bakgrund i Stora Smedstorp. Sara var dotter till bonden Isak Isaksson och hans hustru Karin Amundsdotter i Kleven.

Hon hade genom sin mor anor tillbaka till 1600-talet i Kleven. Johan och Sara flyttade från Stora Krokeks ägor till Stora Smedstorp omkring 1780.

Från hösttinget 1777 finns en notering om att Johan Abrahamsson instämt drängen Per Jonsson i Börstabol för *föraktligt okvädinsord*. När målet uppropades kunde parterna meddela att de hade blivit förlikta och med detta lät rätten bero.

Jonas Persson	1737-09-08, bonde,
H1) Kerstin Erlandsdotter	1723-08-10, d t Erland Hansson i Munkeryd
H2) Karin Nilsson	1745-05-06, d t Nils Herrbrand i Hårstorp
Barn: Peter	1756-10-05, död 1774
Jonas	1767-07-15,
Nils	1771-06-24, g 1799 m änkan Annika Jonsdotter i Ösiö
Peter	1773-03-24,
Johan	1776-03-22,
Anders (?)	1789-11-06,

Jonas var son till bonden Per Johansson och hans hustru Margareta Rasmusdotter i Stora Krokek. Kerstin Erlandsdotter var änka efter Bengt Persson i Börstabol och var dotter till Erland Hansson och Kerstin Håkansdotter i Munkeryd. Jonas och Kerstin gifte sig 1766.

De bodde något år i Börstabol och flyttade sedan till Stora Krokek. Där dog Kerstin Erlandsdotter 1769. Bouppteckningen efter henne visade att hon efterlämnade maken Jonas Persson samt två barn, Peter Persson och Jonas Jonsson. Boupptecknare var Jöns Håkansson i Börstabol och Håkan

Jonsson i Munkeryd.

Jonas gifte sig 1770 med Karin Nilsdotter, dotter till Nils Herrbrander och Brita Jonsdotter i Börstabil. Jonas Persson dog 1798 av håll och styng. Familjen har därefter troligen flyttat från byn.

Till sommaringet 1798 hade inlämnats ett inbördes testamente, upprättat mellan Jonas Persson och Karin Nilsdotter med innehåll att *den andra överlevande skall vara kvar i orubbat bo*, Av detta framgick det att Jonas Persson led av *en lång och tärande sjukdom*.

Enligt bouppteckningen efter Jonas Persson efterlämnade han sex barn, sönerna Jonas, Nils, Peter, Johan och Anders, den senare nu på 9:e året, dottern Maria 19 år, dessa två omyndiga, de övriga myndiga. De omyndigas rätt bevakades av Jonas Nilsson i Munkeryd. Tillgångarna uppgick efter skulder till 396 riksdaler.

Vid vintertinget 1774 hade hemmansbrukaren Per Månsson i Lilla Krokek instämt bonden Jonas Persson i Stora Krokek. Bakgrunden för denna stämning var en arvstvist. Jonas Perssons första hustru, Kerstin Erlandsdotter, hade en son som hette Peter Persson, född 1756 i Kerstins första äktenskap med Per Bengtsson i Börstabil.

Peter Persson hade nu dött. Per Månsson i Lilla Krokek var syskonbarn till den avlidne och ville ha del av arvet. Häradsrätten funderade över anspråken men beslutade sedan att Peter Perssons broder, Jonas skulle få arvet. Per Månsson fick ingenting. Han fick bara betala rättegångskostnaden.

Från äktenskapet med Kerstin Erlandsdotter fanns också en son som hette Jonas. Efter att Kerstin Erlandsdotter dött 1769 tillsattes en förmyndare för att bevaka sonens rätt. Till en början var det Jonas Persson själv som var förmyndare men senare blev nämndemannen Sven Jönsson i Ödeshög utsedd som sådan.

Han instämde Jonas Persson till sommaringet 1782 och krävde redovisning av Jonas Perssons förmyndarskap för sonen Jonas. Rätten kunde då konstatera vissa brister i förmyndarskapet.

Per Jönsson	1731, bonde (död 1769)
Johan Persson	1749-
H1)Anna Svendsdotter	1736-12-10, död 1760
H2)Brita Eriksdotter	1737-11-27, d t Erik Larsson i Öjan
Barn: Peter	1760-05-10, död 1760-07-01
Katharina	1761-12-05, gift med Nils Larsson, bosatta i Lilla Aleryd
Peter	1764-08-17, död 1770 av bröstsjuka
Johannes	1767-07-13,
Peter	1772-06-22,
Maria	1774-05-11,
Stina	1777-05-29,

Per och Anna gifte sig 1759. Båda uppgavs i vigseluppgiften vara från Stora Krokek. I uppgiften från död- och begravningsboken från 1760 uppgavs Anna vid sin död vara 29 år och då vara född omkring 1731. Detta kan vara fel. Anna var sannolikt född 1736 och dotter till bonden Sven Larsson och hans hustru Maria Larsdotter i Stora Krokek.

Anna dog året efter vigseln, troligen i följderna av barnafödelse, då samtidigt deras son Peter dog. Per gifte sig 1761 med Brita Eriksdotter från Öjan, dotter till bonden Erik Larsson och hans hustru Maria Persdotter. Per Jönsson dog 1769 av hastig feber.

Bakgrunden för Per Jönsson är okänd. Brita gifte sig 1771 med Johan Persson. Familjen har troligen flyttat från byn någon gång efter 1787.

Bonden Per Jönsson hade vid vintertinget 1761 instämt Håkan Eriksson i Tingstad. Han yrkade att denne skulle redovisa allt vad som hörde till det förmynderskap för Per Jönssons avlidna hustru Anna Svensdotter, såväl rörande fädernearvet från Stora Krokek som sidoarv från Lafstad. Han begärde också att Håkan skulle förpliktas att utbetala allt vad som skulle utbetalas. I bakgrunden skyntar också krav från andra arvingar gentemot Per Jönsson. Målet uppsköts till nästa ting.

Per Jönsson hade då anlitat ett ombud, förre länsmanen Carl Tidström. Denne anförde att han inte kunnat finna något fel på Håkan Erikssons redogörelse eller de dokument som denne företett. Han förbehöll också sin huvudman att söka svärmodern Maria Larsdotter rörande den ko, som hon utlovat. Fördenskull blev detta mål nedlagt.

Drängen Per Jonsson i Tuna hade till vintertinget 1769 instämt Per Jönsson i Stora Krokek med krav på återbetalning av ett lån på 20 daler silvermynt. Målet uppsköts till sommartinget och då framträdde Per Jönssons änka, Brita Eriksdotter och erkände lånet och lovade att betala detta före kyndelsmässan 1770. Per Jonsson i Tuna förklarade sig nöjd.

Vid sommartinget 1769 hade drängen Jöns Håkansson i Börstabil instämt änkan Brita Eriksdotter med krav på betalning av en skuld på fem daler silvermynt. Brita erkände skulden och ålades att inom sex veckor betala. Möjligen härrörde skulden från ett inrop på en auktion.

Vid sommartinget 1769 var Brita Eriksdotter också instämmd i ett annat mål. Det var änkan Kerstin Arvidsdotter som hade instämt Brita Eriksdotter. Orsaken var att Brita hade fördärvat den stuga på Stora Krokeks ägor som Kerstin Arvidsdotter med sina två flickor fått tillstånd att bo i.

Kerstin var änka efter soldaten Jonas Berggren på Munkeryds ägor och hade av Jonas Abrahamsson i Stora Krokek fått tillstånd att flytta in i *Stubbastugan*. Stugan gick under namnet Stubbastugan därför att tidigare hade Jöns Stubbe med sin hustru bott i den. Under någon tid hade också någon Jonas Persson bott i den och han hade sedan sålt stugan till Kerstin Arvidsdotter.

Detta mål blev långt och utdraget. Brita Eriksdotter förklarade att hon förbjudits av Jonas Abrahamsson att ta in några torpare eller backstugusittare. När hon sedan fick höra att änkan Kerstin Arvidsdotter med sina flickor skulle flytta in i Stubbastugan hade hon för att hindra detta rivit av taket och rivit skorstenen till stugan.

Hon hade därvid som vittnen till detta tagit med sig Per Johansson och drängen Måns Nilsson. Detta var innan storskiftet och alla ägorna var i princip samägda men ändå fanns någon uppdelning eller hävd där de hade lite av gränsdragningar mellan varandra.

Något slag av *hävdabyte* hade också skett och möjligen hade Brita Eriksdotter inte kännedom om detta. Åtminstone uppgav hon detta som en

orsak till vad hon gjort. Jonas Abrahamsson påstod dock att han underrättat Brita om detta.

Flera vittnen hördes. Jonas Persson berättade att när han bodde i stugan hade där funnits ett ekskrin som genom denna Brita Eriksdotters åtgärd helt var förkommet.

Nämndemannen Jonas Haborsson i Sunneryd och bonden Håkan Nilsson i Börstabol hade på Kerstin Arvidsdotters begäran sex dagar därefter gått dit och besiktigat stugan. De hade funnit taket avrivet, skorstenen nedriven till innerbandet, fem rutor borta i fönstret och märkan till förstugudörren, försedd med lås, var borta. Inne i stugan var två små stolar sönderslagna. De värderade skadan till nio daler silvermynt, bortsett från förlusten av näver, som genom vinden bortförts.

Per Johansson och Måns Nilsson som varit med Brita Eriksdotter när taket och skorstenen revs förklarade att de inte haft någon del i vad Brita Eriksdotter gjort. De vara bara med och såg på. Sven Nilsson i Stavreberg intygade dock att han genom Måns Nilsson fått en kallelse från Per Johansson och Brita Eriksdotter att vara med när de slog ned skorstenen till Stubbastugan.

Sven Nilsson höll detta för *betänkligt* och åtlydde inte denna budskickning.

Kerstin Arvidsdotter hade begärt hjälp av sin svåger, gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg att föra detta mål. De hävdade att de kunde bevisa att Per Johansson och Måns Nilsson hade hjälpt Brita Eriksdotter i rivningsarbetet. Häradsrätten ansåg härvid att målet skulle uppskjutas till hösttinget. Målet fick ett plötsligt slut. Vid vintertinget 1770 meddelades vid häradsrätten att parterna hade ingått förlikning och målet blev nedlagt. Det kan också tilläggas att Per Johansson hade avlidit under hösten 1769.

Målet fick dock en liten fortsättning vid sommaringet 1770. Bonden Jonas Persson i Stora Krokek hade då instämt sin granne, änkan Brita Eriksdotter. Orsaken var att hon till sommaringet förra året inkallat honom till vittne men icke berätta om förelagda 10 daler silvermynt i vite. Brita Eriksdotter hade för sin del instämt Jonas Persson för obefogad lagsökning.

Häradsrätten läste ur protokollet för sommaringet 1769 i instämt mål mellan Kerstin Arvidsdotter på Rossholmens ägor och Brita Eriksdotter i Stora Krokek med flera, *att Jonas Persson där inkallats av Brita Eriksdotter som vittne men att han på grund av sjukdom inte kunnat inställa sig. Tingsrätten hade sedan förelagt parterna att vid vite av 10 daler silvermynt inställa sig vid höstetinget.*

Jonas Persson hade då också, ovetande, uteblivit och dömdes därför att erlägga 10 daler för uteblivande. Målet slutade därefter i förlikning mellan Kerstin Arvidsdotter och Brita Eriksdotter.

Med hänsyn till vad som sammanlagt förekommit ansåg rätten att Jonas Persson i detta fall icke skulle bli lidande utan fick han slippa detta vite.

Brita Eriksdotter blev vid vintertinget 1770 instämd av korpralen Jonas Aurell och krävd på åtta daler silvermynt efter något auktionsinrop. Hon anlät Jöns Håkansson i Börstabol som sitt ombud och erkände skulden och ålades av rätten att betala.

Vid sommaringet 1774 dömdes Johan Persson att böta en daler för uppsförseelse. Johan Persson var son till bonden Per Månsson och hans hustru Ingrid Johansdotter i Lilla Krokek. Vid vinterringet 1777 hade han instämt sin fader med yrkande att få ut arvet efter sin moder. Om Per Månsson finns uppgifter under Lilla Krokek, Stava och Börstabol samt Holkaberg.

Johan Persson blev vid sommaringet 1777 instämd av gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg rörande en skuld på fem riksdaler med ränta, allt enligt ett skuldebrev från den 13 april 1773. Johan erkände skuldens riktighet och blev ålagd att betala.

Vid vinterringet 1778 hade nämndemannen Sven Jönsson i Ödeshög instämt Johan Persson för ett par auktionsskulder. Det gällde inrop vid auktioner i Skorperyd och i Rossholmen och skuldsumman uppgick till fem riksdaler, 12 skilling och sju runstycken. Johan Persson företrädde av nämndemannen Johan Nilsson och erkände skulden. Rätten ålade honom att betala skulden, med ränta och lagsökningskostnad.

Vid hösttinget 1786 hade bonden Peder Johansson i Gyllinge instämt bönderna Lars Eriksson i Amundeby och Anders Håkansson i Tyrsabol. Han krävde återbetalning av ett lån som han gett dessa, enligt en skuldsedel som skrivits i Amundeby den 7 juni 1780. Lånebeloppet var 16 riksdaler 27 skilling eller uttryckt i silvermynt 99 daler.

Lars Eriksson och Anders Håkansson var förmyndare för avlidne Per Jönssons barn i Stora Krokek och som säkerhet för lånet hade i underpant satts en åttondel av Stora Krokek. Om lånets orsak i övrigt nämns inget. De båda låntagarna bad att få tre månader i anstånd med återbetalningen. Detta beviljade Peder Johansson och därefter blev de av rätten ålagda att därefter återbetala lånet.

Vid hösttinget 1786 hade bönderna Lars Eriksson i Amundeby och Anders Håkansson i Tyrsabol instämt bonden Peter Andersson i Stora Krokek. De yrkade att utfå skatten för den $\frac{1}{4}$ -dels hemman som han brukade i Stora Krokek. Målet uppsköts till vinterringet 1787 och då ålades Peter Andersson att betala dels en skatterättsavgift på sex riksdaler 24 skilling och dels husröteavgift på 33 riksdaler. Rätten konstaterade samtidigt att Peter Andersson saknade medel och inte hade någon möjlighet att betala skulderna.

Skjutsningen vid gästgivargårdarna, särskilt i Ödeshög och i Holkaberg var ofta uppe vid tingsförhandlingarna. Vid hösttinget 1758 bestämdes att gårdar om ett helt mantal skulle hålla fyra hästar för skjutsar vid Holkabergs gästgivargård. Stora Krokek skulle således hålla fyra hästar där efter viss turordning.

Natten till den 1 april 1762 fälldes en ek på Stora Krokeks marker. Ekar tillhörde kronan och fick inte huggas. Det var sannolikt drängen Lars Eriksson i Öjan som fälde eken och sedan hemförde den till Öjan. Kronoskogvaktaren Johan Sundvall fick kännedom om saken. Vid sommaringet i Ödeshög den 13 maj 1762 hade han instämt Lars Eriksson och återopade vittnena Håkan Nilsson i Börstabol och änkan Maria Larsdotter i Stora Kro-

kek. Dessa hade tydligen kommit trädfällaren på spåren och följt spåren i snön och kom så till Öjan.

Där upphörde spåren och de träffade där drängen Lars som höll på med något hygge i boden, varifrån han kom ut med ett rått ekträd i handen. Håkan Nilsson frågade då Lasses fader, gamle mannen Erik i Öjan och frågade om någon med ett slikt träd farit förbi Öjan. Därtill nekade Erik.

Men inför rätten nekade Lars Eriksson till brottet. Vittnena hade följt spåren efter kälkarna till Öjan, där spåren slutade. Där hade de även träffat Lars som kom ut ur sin vedbod med ett rått ekträd i handen. Fördenskull prövar häradsrätten rättvist att Lars Eriksson skall vara förbunden att till nästa hösteting här inför domstolen med ed intyga det han icke huggit och bortfört denna ek på Stora Krokeks ägor.

Sålunda uppkom målet vid hösttinget och där avlade drängen Lars Eriksson den honom ådömda värjomålseden. Fördenskull blev han från vidare tilltal härifrån friad.

Om skjutsningen vid gästgivargården i Holkaberg har förut skrivits. Vid sommaringet 1763 hade gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg instämt rusthållaren Håkan Jonsson i Munkeryd för att denne inte efterlevat en överenskommelse som träffats den 27 mars tidigare detta år om enbetskjuts vid gästgivargården. Johan Jönsson yrkade därför plikt och ersättning. Vid tinget inställde sig nu även Johan Hansson och Håkan Hansson i Stava, Anders Månsson i Lilla Krokek samt Nils Persson i Stora Krokek, vilka också hade nära till gästgivargården.

De instämde med Håkan Jonsson att de inte ville vara bundna med någon enbetskjuts utöver de dagar som de måste ha hästar i beredskap till skjutsning. Rätten friade också Håkan Jonsson från åtalet. Se närmare härom under Holkaberg

Vid sommaringet 1765 klagade bönderna i Stora Krokek över de skador som de årligen tillfogas av getter som finns i grannskapet och strövar fritt utan vallgång och behörig vård. De begärde att sådant måtte förbjudas genom tingsförbud. Kongl. Majt:s skogsordning från 1759 föreskriver att getter inte är tillåtna om inte jordägarna tillåter detta och det kan ske utan förfång. Därför uppmanades grannarna omkring Stora Krokek vid vite av 10 daler silvermynt att på annat sätt underhålla sådana kreatur. Detta beslut skulle kungöras så att ingen okunnighet härom kan finnas.

Hans Davidsson	(1734), brukare i Kopparp
Sara Nilsson	(1736-08-24)
Barn: Jöns	1762-09-25, född i Stockseryd, död 1764 av håll och styng
Katharina	1769-01-02, född på Åeryds ägor,
Maria	1772-05-06, född i Åeryd,
Jonas	1780-06-14, född i Stora Krokek,

Hans var troligen son till David Jonsson och Maria Olofsdotter i Gumby. Sara var enligt vigselanteckningarna från Stockseryd. Troligen tjänade hon piga där då och hennes föräldrar var troligen Nils och Agneta Jönsdotter i Frebol.

Efter att de gift sig 1762 bodde de först i Stockseryd, sedan i Åeryd och därefter någon tid i Stora Krokek. Omkring 1789 kom de till Kopparp, där de arrenderade en gård. Sara dog 1790 och Hans 1792.

Vid tiden omkring år 1790 fanns en bonde i Stora Krokek som hette Johan Persson. Ibland skrivet Johannes Persson. Han var ogift och han förekommer inte omnämnd i kyrkoböckerna, mer än när han avled den 8 april 1798, 40 år gammal. Han bör således ha blivit född 1758.

Han har vid flera tillfällen instämts till tinget med anledning av skuldfordran, bl. a. av Jakob Persson i Bankaby. Vid sommartinget 1798 uppvisades ett testamente med följande innehåll, här något förkortat:

Eftersom Herren har belagt mig med sjukdom, nu i synnerhet på fyra års tid som jag icke haver haft någon hälsa utan gått med värk och bräcklighet så har nu min kära och i livstiden tillärnade hustru, bondpigan Katharina Hansdotter mig på det bästa skött och vårdat, om Herren nu skulle genom denna sjukdom kalla mig hädan, testamenterar jag Johan Persson med sunt förnuft mitt på ärligt sätt välfångna lilla egendom och kvarlåtenskap som jag med mitt arbete och tjänst förvärvat i vad namn det vara må hon vid min död såsom en välförtjänt lön till min kära och tillärnade bondpigan, beskedliga Katharina Hansdotter i Stora Krokek till evärdelig ägo och på vad sätt hon behagar fritt disponera utan arvingars åttalan och klander att detta är och skall vara min yttersta vilja, haver jag med mitt namn och egenhändig bomärke undertecknat uti tillkallade vittnes när och övervaro bestyrka, som skedde uti Stora Krokek den 7 april 1798.

Johan Persson.

Som vittne underskrev Jonas Håkansson i Börstabil, Måns Nilsson i Stora Krokek. Det anmäldes samtidigt vid tinget att Johan Persson hade dött.

I bouppteckningen efter Johan Persson upptas hans efterlämnade egendom till 2716 riksdaler. Tillgångarna bestod till större delen av utestående fordringar, men även av inre och yttre lösöre. Allt hade testamenterats till hans fästmö, Katharina Hansdotter.

Rusthållaren Anders Danielsson i Uppsala hade till sommartinget 1790 instämt bonden Johannes Persson i Stora Krokek angående skuldfordran. Skulden bestod av auktionsinrop på Västantorps ägor den 9 aug 1789. Johannes Persson blev i utslaget ålagd att inom 14 dagar betala skulden.

Bakgrunden för Johan Persson och Katharina Hansdotter är okänd. Det framgår dock av anteckningarna i ett mål att Johan hade en bror i Amundeby som hette Per Persson.

Johan Ekedahl	1733, soldat (född 26 jan.1736 i Hässleby)
Karin Andersdotter	1726, (född i Stora Lund i V Tollstad 14 april 1729)
Barn: Stina	1758-09-24,
Dotter (?)	1763-04-06,
Jonas	1764-03-26,
Maja	1765 (?), någon födelsenotis kan ej anträffas
Peter	1766-03-07, , död
Peter	1768-10-04, död 1770
Katharina	1768-10-04, död 1769

Johan och Karin gifte sig 1758 och bodde sedan i Stora Krokeks soldatorp fram till 1769. Då flyttade de till Bäck i Stora Åby socken. Efter hustruns död blev han omgift 1792 med Brita Eriksdotter. Han dog 5 april 1807 i Sik, Heda socken.

Vid vintertinget 1770 hade soldaten Ekedahl instämt torparen Lars Persson på Stavrebergs ägor rörande en skuld på 24 daler silvermynt enligt en förskrivning från den 11 november 1768. Lars Persson erkände skulden och rätten ålade honom att inom tre månader betala den, samt därutöver ränta och rättegångskostnader.

Familjen Ekedahl avflyttade 1769 till Bäck i Stora Åby socken. I domboken från sommaringet 1772 finns antecknat att Karin Andersdotter utspritt något rykte om en annan kvinna och fick därför böta.

Jöns Stubbe (1690), f.d. soldat
Marita Persdotter (1706)

Jöns Stubbe hade varit soldat, okänt var och när. Han är inte omnämnd i födelsebok eller vigselbok för Ödeshögs församling, endast i död- och begravningsboken samt en husförhörslängd från 1760-talet. Jöns Stubbes hustru Marita Persdotter dog den 9 april 1769 på Stora Krokeks ägor, 62 år gammal. Nästa notis i dödboken meddelar att hans dotter, ryttarhustrun Ingrid Jönsdotter på Sjögetorps ägor dog den 17 april 1760, 33 år gammal.

Jag förmodar att Jöns Stubbe med sin hustru Marita bodde i ett torp, beläget i norr utmed vägen mot Stavreberg. Jöns Stubbe flyttade 1768 till Kanikenäs där hans son Jöns Jönsson var bonde. Han flyttade därefter till Lilla Krokeks ägor och dog där den 28 november 1772 av ålderdom, 82 år gammal.

Dödboken omtalar vidare att den 1 september 1777 avled socknemannen Jöns Jönsson Stubbe i Hålan av vattusot i en ålder av 56 år. Han och ryttarhustrun Ingrid Jönsdotter på Sjögetorps ägor var således barn till Jöns Stubbe och hans hustru, men jag kan inte hitta flera uppgifter om denna familj. Det kan ligga nära till hands att gissa på någon koppling till gården Stubben i Heda socken.

Stugan där Jöns Stubbe bott kallades sedan Stubbastugan och den blev omtalad i domboken år 1769, se mera härom ovan under Per Jönsson och Brita Eriksdotter.

Peter Andersson 1746-08-08, torpare
Sara Gudmundsdotter 1736-04-02, död av värk 1798
Dottern Maja 1779-10-30, död av venerisk sjuka 1807

Peter och Sara vigdes 1764. Peter uppgavs då vara från Skrädeberg och Sara från Rödebol. Peter var son till torparen Anders Persson och Anna Arvidsdotter i Skrädeberg. Sara uppgavs vara från Rödebol och var då troligen dotter till bonden Gudmund Jonsson i Rödebol. Peter var först torpare på Skrädebergs ägor. De var också brukare av en gård i Stora Krokek vid mitten av 1780-talet. De upphörde troligen med gårdsbruket den 14 mars 1787 och hade då stora skulder, se nedan.

Ur domboken från sommaringet 1785 hämtas att bonden Johan Svensson i Gårdshult hade instämt Peter Andersson med anledning av en skuld på två riksdaler och 42 skilling. Detta enligt en skuldsedel från den 16 december 1783. Rätten ålade Peter att betala.

Vid hösttinget 1786 hade bönderna Lars Eriksson i Amundeby och Anders Håkansson i Tyrsabol instämt bonden Peter Andersson i Stora Krokek med yrkande att utfå skatten för den ¼-dels hemman som han brukade i Stora Krokek. Målet uppsköts till vintertinget 1787 och då ålades Peter Andersson att betala dels en skatterättsavgift på sex riksdaler 24 skilling och dels husröteavgift på 33 riksdaler.

Rätten konstaterade samtidigt att Peter Andersson saknade medel och inte hade någon möjlighet att betala skulderna. Vi kan anta att Peter och hans hustru hade ett strävsamt och fattigt liv.

De kom till Sunneryds ägor under 1790-talet. Sara dog av värk 1798. En dotter till dem, Maja, dog 1807 av venerisk sjuka. Peter var fattig och gick omkring och tiggde i bygden. Han dog den 29 december 1810 av ålderdom, 81 år gammal. En brorson var Anders Samuelsson i Stora Krokek, vilken var närvarande vid bouppteckningen den 7 januari 1811. Hela Peters efterlämnade kvarlåtenskap värderades till 23 riksdaler.

Vid storskiftets genomförande i Stora Krokek delades gården i två halvgårdar, vilka hade två delägare vardera. Den östra halvgården ägdes av Jonas Persson och Måns Nilsson och den västra av Lilja och Magnus Jakobsson. Husen låg väl samlade på en plats som ungefär kan sägas vara den tomt som Gösta och Ulla Kall bodde på år 2000. Gårdsbrunnen låg norr om vägen.

Måns Nilsson	1756-03-12, bonde på ¼ mtl i Stora Krokek,
Katharina Nilsson	1768-11-01,
Barn: Peter Svensson	1788-04-02, död av fallandesot 1807
Maja Stina	1790-09-26,
Jonas	1801-12-02,
Nils	1805-09-29, död i rödsoten 1808

Måns var son till Nils Herrbrander och Brita Jonsdotter i Hårstorp. Katharina var dotter till Nils Persson och Maria Håkansdotter i Fogeryd. Måns och Katharina gifte sig 1790. Katharina Nilsson hade en son, Peter Svensson, innan hon gifte sig med Måns Nilsson. Fader till Peter var Sven Nilsson i Disevid. Se mera härom nedan. Måns Nilsson utflyttade med sin familj troligen 1810 till Rossholmen.

Måns Nilsson förekommer omnämnd i domboken under åtskilliga mål. Här nedan återges i korthet en del av vad som förekommit vid tinget.

Rusthållaren Jonas Nilsson i Munkeryd, Nils Nilsson i Kulltorp, Johan Nilsson i Kushult, Peter Nilsson i Rossholmen och deras svåger Jonas Persson i Börstabol hade till hösttinget 1790 instämt deras moder, änkan Brita Jonsdotter i Börstabol och hennes son, bonden Måns Nilsson i Stora Krokek. Deras yrkande var att de måtte åläggas att med ed intyga riktigheten av

den efter deras fader, avlidne Nils Nilsson Herrbrander i Börstabil förrättade bouppteckningen.

De yrkade också att Måns Nilsson skulle styrka lagligheten av det av testamente som Nils Nilsson Herrbrander i livstiden till hans förmån upprättat. I annat fall skulle testamente förklaras ogiltigt. Rättens utslag är inte känt. Ärendet var flera gånger inför rätten.

Bonden Måns Nilsson i Stora Krokek hade till sommaringet 1790 instämt drängen Håkan Persson i Klämmestorp om att utfå fem riksdaler 14 skilling för auktionsinrop i Börstabil den 2 oktober föregående år med ränta och rättegångskostnader. Parterna inställde sig vid upprop och svaranden erkände skulden och rätten förklarade Håkan Persson skyldig att inom 14 dagar härefter betala skulden.

Måns Nilsson förekom i flera tvistemål 1791 tillsammans med Jonas Persson i Börstabil. Målen slutade i förlikningar. Det var till en del fråga om arvstvist. Vid vintertinget 1802 förekom vid rätten en testamentstvist mellan bönderna Jonas Jonsson i Prästorp och Måns Nilsson i Stora Krokek samt bonden Peter Håkansson och dennes son Jonas Persson i Fogeryd.

Vid vintertinget 1791 förekom ytterligare ett mål mellan bonden Måns Nilsson i Stora Krokek och bonden Jonas Persson i Börstabil. Målet rörde skatterättsavgift för 1/4 Stora Krokek. Det slutade i förlikning.

Vid vintertinget 1802 förekom vid rätten en testamentstvist mellan bönderna Jonas Jonsson i Prästorp och Måns Nilsson i Stora Krokek samt bonden Peter Håkansson och dennes son Jonas Persson i Fogeryd.

Bonden Måns Nilsson i Stora Krokek hade till vintertinget 1802 instämt bonden Nils Olofsson i Ugglehult för ett auktionsinrop i Södra Bråten den 19 september 1801 om fem riksdaler.

Skattebonden Måns Nilsson i Stora Krokek hade till sommaringet 1805 instämt sin granne, skattebonden Jonas Eliasson, med yrkande om ersättning för två nötkreatur som Jonas förlidet år olovligen skulle ha släppt in på deras samfällda bete. Eliasson nekade till angivelsen. Käranden begärde då anstånd för ta fram bevis. Målet uppkom på höstetinget 1805. Parterna var då förlikta varför målet nedlades. Måns Nilsson hade i något mera mål instämt Eliasson angående skuldfordran men även där hade målet slutat i förlikning.

Från tinget 1805 förekommer ett mål där det hävdas att Måns Nilsson misshandlat styvsonen Peter. Uppgifter från grannarna pekade på att Peter blivit misshandlad. Nils Lilja, f.d. granne berättade att Peter blivit fördärvad genom för mycket aga, *helst de flera gånger slagit honom, dels med vedträn, dels med piskor och det så hårt att gossen ofta klagat för Lilja och sagt sig inte se någon annan utväg än att göra av med sig.*

Det hade inträffat att Peter fått stryk när han bett att få mera mat. Det hävdades också att pojken fallandesot uppkommit genom för hård aga. Rätten konstaterade att pojken blivit utsatt för *en mindre behörig medfart från Måns Nilssons sida.*

Måns Nilsson blev inte åtalad för detta, eftersom målet egentligen handlade om underhållskostnader. Uppgifterna om aga hade därvid framkommit mera som en bisak.

Målet säger en hel del om barns dåliga rättstrygghet förr i världen. Aga var något vanligt förekommande och dessutom helt lagligt, bara det inte blev för mycket. Peter avled av fallandesot den 17 januari 1807. Här nedan följer ytterligare ett fall där Måns Nilsson varit vid tinget.

Vid sommartinget 1811 uppvisades ett inbördes testamente upprättat mellan Måns Nilsson och Katharina Nilsson i Stora Krokek. Av testamentet framgår att Katharina var kommen från Fogeryd och att hon hade någon arvslott kvar där, vidare att deras son Jonas skall ha 111 riksdaler och att deras båda döttrar skall få tillhoppa 160 riksdaler. Testamentet upprättades i Stora Krokek 20 februari 1810 av Håkan Jonsson i Börstabil och bevittnades av Jakob Jonsson i Stora Krokek.

Kronolänsmannen hade vid sommartinget 1803 begärt att förra bonden Karl Persson i Stora Krokek som inte kunnat betala sina böter för uteblivande skulle straffas med tre dagars arrest på kronohäktet i Linköping. Denna person har tillfälligt bott i byn. Jag har inga närmare uppgifter om honom

Nils Lilja	1751 i Bjälbo, bonde, f d ryttare i Stava
Ingrid Bengtsdotter	1757 i Gränna,
Barn: Anna	1778-06-06, död 89
Stina	1780-01-14,
Peter	1782-07-20,
Katharina	1785-07-29, död 86
Anna Maja	1787-06-28, död 1789
Karl	1791-12-18,
Katharina	1794-05-21. gift med Peter Jonsson på Glasfalls ägor
Margareta	1797-06-08,
Anna	1803-03-07,

Familjen Lilja kom hit från Stava 1793. Nils var född i Bjälbo och hans bakgrund där är okänd. Han hade varit ryttare och bott med familjen i Stava ryttaretorp åren 1777 - 1793. Han var då gift med Maria Håkansdotter. Efter hennes död gifte han sig med Ingrid Bengtsdotter och flyttade till Stora Krokek, där de köpte en gård, ¼ mtl, i Stora Krokek. Enligt uppgift från flera mönstringar var han 6½ fot lång, över 190 cm.

Familjen Lilja flyttade från byn 1804 till Disevid i Heda. År 1807 avled Nils Lilja i Kulltorp av svullnad och värk, 71 år gammal. Ingrid Bengtsdotter avled 12 april 1825 på Ödeshögs fattighus, 70 år gammal, av vattusot.

Nils Lilja är omnämnd i domböckerna på flera ställen, mest ifråga om skuldfordringar. Vid höstetinget 1795 hade livgrenadjären Nils Lilja i Stora Krokek instämt sin granne, bonden Magnus Jakobsson med yrkanden om att Jakobsson måtte böta samt ersätta skadan för det att Jakobssons fem oringade svin orsakat skada i Liljas slätteräng. Yrkandena styrktes av vittnen, drängarna Peter Persson i Stora Krokek och Arvid Svensson på Svinåsens ägor.

Änkan Anna Persdotter i Stava hade till sommartinget 1802 instämt bonden Nils Lilja i Stora Krokek rörande ersättning. Lilja ålades av rätten att betala beloppet, 48 riksdaler.

Rusthållaren Jonas Nilsson i Munkeryd hade till höstetinget 1802 instämt bonden Nils Lilja i Stora Krokek rörande skuldfordran av den 31 oktober 1801. Vittnen var Jonas Eliasson i Stora Krokek och Johan Ekegren.

Bonden Sven Jonsson i Stavreberg hade till höstetinget 1802 instämt bonden Nils Lilja i Stora Krokek rörande en skuld på 99 riksdaler samt ränta. Borgensåtagande var tecknat av rusthållaren Sven Persson i Lilla Krokek.

Nils Lilja i Stora Krokek hade till vintertinget 1805 instämt kronofjärdingsmannen Råstedt i Ersbola med krav på redovisning av flera skuldsedlar som Lilja lämnat till honom för indrivning. Råstedt förnekade att Lilja lämnat återopade skuldsedlar till honom. Råstedt blev därmed frikänd från kraven, som uppgick till 477 riksdaler, motsvarande hans gårdsköp i Stora Krokek. Detta mål är något förvånande. Vad låg bakom Liljas stämning? Vart hade skuldsedlarna tagit vägen?

Bonden Peter Håkansson i Gumby hade till sommartinget instämt bonden Nils Lilja i Stora Krokek med yrkande att Lilja måtte åläggas att avflytta, eftersom han till Håkansson sålt sin gård, 1/4 mtl, i Stora Krokek. Håkansson krävde också att Lilja måtte åläggas betala ränta på köpeskillingen samt ersätta åverkan på löv- och barrskog. I en motstämning ställde Lilja motkrav på Håkansson.

Vid storskiftets genomförande i byn var Magnus Jakobsson en av de fyra bönderna i byn. Han och hans familj bodde endast tillfälligt i byn. Han kom från Skattegården i Ödeshög och hon kom från Tingstad.

Härutöver har det vid denna tid högst tillfälligt bott ytterligare tre eller fyra bondefamiljer i byn och de har inte medtagits här.

Vid vintertinget 1795 uppvisade lantmätaren Zetterstedt storskifteskarta med handlingar rörande Stora Krokek. Något klander hade icke inkommit men skiftet kunde dock ändå inte fastställas utan uppsköts till nästa ting. Vid sommartinget 1795 föredrog lantmätare Zetterstedt storskiftesförfarandet i Stora Krokek, vilket då stadfästes av rätten.

Jonas Kempe	1767, soldat, död 1789
Maria Jonsdotter	----
Dottern MajStina	1788-08--, död av bröstsjuka s å

Soldaten Jonas Kempe avlöste den tidigare soldaten Johan Ekedal i soldattorpet. Enligt uppgifter från mönstringen 1789 var Jonas Kempe fem fot och 11 tum lång ca 177 cm och hade tjänstgjort som soldat i 1½ år. Jag har inte kunnat få fram närmare uppgifter om Jonas och Maria. Maria gifte sig troligen med efterträdaren. Jonas dog 1789 och efter honom kom Peter Krok.

Peter Krok	1767-02-01 i Vireda, soldat
Maria Johansdotter	1768,
Dottern Maja Stina	1792

Peter Krok och Maria gifte sig 1792. Hon uppgav vara soldatänka från Stora Krokeks ägor och därmed kan vi anta att hon var änka efter Jonas Kempe ovan. Han uppgavs vara smålänning och ca 168 cm lång. Familjen flyttade omkring 1810 till en backstuga på Börstabols ägor, troligen på Jonas Håkanssons ägor. Maja Johansdotter var sjuklig och blev blind mot slutet av sin levnad. Hon dog 1842. Peter Krok dog 1843.

Stefan Jönsson Törngren	1717-02-28 i Gränna, torpare, f d soldat
Maria Andersdotter	----,
Barn: Jonas	1779-01-16,
Maria	1780-10-30,
Anders	1782-12-09,

Stefan var sannolikt son till Jöns Kullberg och Annika Staffansdotter i Bunnström, Gränna socken. Han var först gift med Anna Danielsdotter, dotter till Daniel Svensson och Ingrid Jönsdotter på Staffanstorps ägor. Stefan och Anna kom till Gyllinge soldattorp omkring 1738. I början av 1760-talet flyttade de till Holkabergs ägor. Där dog Anna 1776.

År 1777 gifte Stefan sig med Maria Andersdotter från Klämmestorps ägor. Flera barn ytterligare föddes i det nya äktenskapet. Omkring 1780 flyttade de till Stora Krokeks ägor och efter ytterligare några år flyttade de tillbaka till Klämmestorps ägor.

År 1790 *dog den blinda rotegubben, avskedade soldaten Stefan Törngren, 76 år gammal.* Då bodde han på Kulhults ägor. Se närmare under Gyllinge och Kulhult.

Jonas Eliasson	1753- i Adelöv, bonde, änkomman,
barnen Håkan	1776, död av slag 1805,
Stina	1785, död av bröstfeber 1801
Maja	1794, död av bröstfeber 1801

Jonas kom hit omkring år 1800 med sina tre barn från Äskeryd i Adelövs socken. Han hade där varit gift med Ingrid Svendsdotter, som dog i barnsbröd 1793. Jonas Eliasson dog 1807 av *vådlig händelse*. Vilket slag av händelse är okänt. Jonas Eliasson är flera gånger omnämnd i domböckerna i samband med tvistemål. Jonas innehade och brukade ¼. Flertalet av de tvistemål som förekom vid häradsrätten och gällde Jonas Eliasson bestod av skuldfordringar.

I bouppteckningen efter honom fanns tillgångar för 317 riksdaler, därav fastigheten 1/4 mtl Stora Krokek för 277 riksdaler. Skulderna uppgift till 380 riksdaler, därav till Jöns Lantz för 200 riksdaler. Bland tillgångarna kan nämnas en färdvagn, en kärra, ett par järnskodda kälkar, ett par träskodda kälkar, tre bräddrögar, två ärjekrokar. Under kreatur upptogs två hästar, en ko, två får och två grisar. Eliasson efterlämnade två barn, sonen Elias, myndig, och Johannes, omyndig. De är inte upptagna i husförhörslängden. Möjligt bodde de i Adelöv.

Anders Samuelsson	1771-02-19, bonde,
Stina Danielsdotter	1775-07-17,
Barn: Peter	1801-10-08,
Anna Maja	1802-12-08,
Katarina	1804-11-05
Stina(Katharina)	1805-11-15, död av raf 1806
Karl Peter	1807-09-01, död av os i Holkaberg 1851,
Jonas	1811-05-10, död s å
Johan (Salomon)	1812-08-30, död s å av kikhosta
Johannes	1814-11-14,

Anders var son till bonden Samuel Andersson och hans hustru Katharina Johansdotter i Skrädeberg. Stina var dotter till bonden Daniel Johansson och hans hustru Maria Persdotter i Mark, senare Sunneryd. Anders och Stina gifte sig 1801. De bodde till en början i Skrädeberg, därefter i Norra Bråten och från omkring 1805 i Stora Krokek .

Här uppgavs de inneha och bruka $\frac{1}{4}$ mtl. Familjen flyttade 1819 till Vi-sjö. En farbroder till Anders var torparen Peter Andersson på Sunneryds ägor. Sonen Karl Peter dog av os i Holkaberg på nyårsnatten 1850-51. Mera om honom finns redovisat under Holkaberg och Munkeryd.

Ur domboken för höstetinget 1809 har hämtats följande: *Efter ansökan av bonden Anders Samuelsson i Stora Krokek 1809 finner häradsrätten skäligt härigenom förordna nämndemännen välförståndiga Nils Nilsson i Ödeshög och Nils Eriksson i Brodderyd att efter alla vederbörandes sammankallande och i deras närvaro verkställa hägnadsdelning mellan sökan- den och hans grannar i Stora Krokek.*

Om någon sådan hägnadsdelning har jag inte funnit några protokoll.

Vid vintertinget 1813 klagade bönderna Anders Samuelsson och Peter Månsson i Stora Krokek över att olovligt insläppta getter orsakat skada på deras gröda. Häradsrätten beslutade därför om vite och böter och skadeersättning om sådant ytterligare skulle inträffa. I denna fråga var tydligen Anders Samuelsson och Peter Månsson överens. Några år senare skulle närmast krigstillstånd uppstå mellan dem, se nedan.

Getter hade tidigare varit uppe till diskussion. Det var år 1765. Nu hade tydligen getter återkommit i byn.

Vid höstetinget 1815 förekom ett tvistemål mellan bonden Anders Samuelsson i Stora Krokek och mjölnaren Johannes Persson vid Orrnäs kvarn, där Samuelsson krävde ersättning för tre tunnor linfröblandad säd som varit inlämnat till malning. Det framkom att eld utbrutit i kvarnen och att säden därvid blivit uppbränd. Rätten sade nej.

Söndagen den 4 augusti 1816 hade Anders Samuelsson varit på besök i Glasfallalyckan, ett torp beläget utmed vägen mot Glasfall. På hemvägen därifrån blev Anders överfallen av sin granne, Peter Månsson, och illa slagen och skadad. Mera härom kan vi läsa under Peter Månsson, se nedan.

Jonas Larsson (d.ä.) 1782-04-05, bonde,
 Peter Jonsson 1789 i Väderstad, från byn 35, g 1835, död 380213
 H1)Katharina Jonsdotter 1780-05-21,
 H2)Greta Nilsson 1796- i Svanshals, g 1822
 Barn: Peter Johan 1805-11-18, "hör illa", bonde i Glasfall
 Jonas 1809-04-11, död ?
 Anders 1811-08-23, gift, bonde på Jansgården i Stora Krokek
 Maja Katharina 1814-03-02, flyttat, okänt vart.
 Johanna Lotta 1818-06-02, gift 1846 med Johan Lantz i Hårstorp
 Maja Stina 1822-11-24, sjuklig, g m Peter Olander
 Anna Brita 1824-12-12, g m Andreas Jonsson i Börstabil
 Lovisa 1827-12-05, g m Johan Andersson, Bankaby ägor
 Karl Fredrik 1830-01-07, skomakare, gift och bosatt i Munkeryd
 Lena Greta 1837-09-09, g m skollär. Anders Aug.Andersson

Detta var en rörig familjebild, men så här är det. Jonas och Katharina gifte sig 1805. Jonas var son till bonden Lars Persson och hans hustru Maria Jonsdotter i Tällekullen. Katharina var dotter till bonden Jonas Håkansson och hans hustru Maria Jonsdotter i Börstabil. De bodde första tiden efter giftermålet i Tällekullen och sedan i Munkeryd. De kom 1810 till Stora Krokek där de innehade och brukade ¼ mtl. Katharina Jonsdotter dog 25 maj 1820 av håll och styng och Jonas ingick 1822 nytt äktenskap med Greta Nilsson.

Vid hösttinget 1819 hade jägmästaren Sjösten instämt Jonas Larsson för att han hade huggit av grenar på en ostämplad ek på sina ägor. Jonas Larsson dömdes därför att böta 10 riksdaler med stöd av Kongl Förordningen om skogarna i riket av den 1 augusti 1805. Han skulle också ersätta jägmästaren för dennes besvär med två riksdaler. Det var dyra ekgrenar kan vi nog tycka.

Jonas Larsson dog 10 februari 1831 av inflammatorisk feber.

Greta Nilsson, Jonas Larssons andra hustru, gifte sig 1835 med Peter Jonsson. Denne dog 1838 av lungsot. De innehade och brukade 1/8 mtl i byn. Greta uppgavs därefter vara på undantag. Hon dog 16 november 1850.

Av bouppteckningen efter Jonas Larsson 1831 framgår att han efterlämnade hustrun Greta Nilsson samt nio barn. Fem var från första äktenskapet och fyra från det andra. Det var Peter och Jonas, myndiga, Andreas, Maria Karin och Johanna Lotta. Från senare giftet sonen Karl Alfred, Maja Stina, Anna Brita och Lovisa.

Under köre- och åkerredskap upptogs bl. a. *en gammal färdevagn, en kärra med säte, en gammal hökärra, en gammal skogsvagn med åtta hjul, en gammal enbetsdrög, ett par gamla järnskodda kälkar och ett par oskodda dito, en gammal gödselbotten, två ärjekrokar, ett ressel, selar, tömmar, en manssadel med betsel. Vidare upptogs två hästar, en fölunge, två kor, en kviga, en kalv, sex får, två baggar, getter, ett svin. Under böcker upptogs en gammal söndrig bibel, en psalmbok.*

Fastigheten 1/4 mtl Stora Krokek upptogs till ett värde av 1000 riksdaler. Summa behållning 1063 riksdaler. Bouppteckningen upprättades av Hå-

kan Jonsson i Börstabol och Jöns Nilsson i Glasfall. En fråga som uppstår här är bl. a. hur en skogsvagn med åtta hjul såg ut. Kan någon berätta?

Av bouppteckningen efter Greta Nilsdotter framgår att hon efterlämnade fem bröstarvingar, med första giftet Karl Fredrik nära 21 år, Maja Stina gift med skräddaren Peter Olander på Stora Krokeks ägor, Anna Brita gift med Andreas Jonsson i Börstabol, Lovisa 23 år, med sista giftet Lena Greta Petersdotter 13 år.

Bouppteckningen upptar rubrikerna Koppar, Järnsaker, I stugan, Trädsaker, Den avlidnas gångkläder: *en gammal kjortel med tröja, två kjortlar, två klädningar, en svart klädning, sju särkar, strumpor, två par skor, fem förkläden, ett ullkläde, tre schalar, två vita kläden, sex näsdukar, två mössor med stycken, summa sju riksdaler 40 skillingar. En ko till 14 riksdaler, ett litet hus 32 riksdaler, en liten gårdsgårdsbit. Summa tillgångar 86 riksdaler 18 skillingar. Skulder 36 riksdaler.*

Detta var ett kort utdrag ur bouppteckningen. Den var upprättad av Håkan Jonsson i Börstabol och Johan Alexandersson i Munkeryd

Peter Månsson	1787-04-01 i V Tollstad, bonde, g 1811
Anna Stina Jönsdotter	1792-03-02 i Lommaryd
Barn: Jöns Gustaf	1812-06-14, bonde i Gåsabol
Maja Charlotta	1814-06-10, gift o utfl. t Lakarp 1836
Karl Johan	1820-05-06, bonde i Öjan
Nils Peter	1826-04-16, övertog föräldragården
Johan Alfred	1832-04-10, blev bonde i Narbäck

Peter var son till bonden Magnus Andersson från V Tollstad, senare bonde i Mark, Ödeshögs socken. Anna Stina var dotter till bonden Jöns Nilsson o hans hustru Annika Petersdotter i S Ralingsås i Lommaryds socken. Ingen av dem hade någon tidigare koppling till Stora Krokek, vad jag nu vet.

De kom till byn 1811 och innehade och brukade $\frac{1}{4}$, den gård som Gustaf och Birgit ägde år 2000. Sonen Nils Peter övertog senare gården och Peter och Anna Stina satt på ett undantag. Anna Stina dog 1864 och Peter dog 1871.

Bouppteckningen den 31 aug. 1864, efter hustrun Anna Stina Jönsdotter från Stora Krokek, visade att hon efterlämnade maken Peter Månsson samt fem barn samt två barn efter den avlidnas son Johan Persson i Öjan, sonen Gustaf i Amundeby, sonen Anders i Frinnaryds socken, sonen Nils Peter i Krokek, dottern Maja Charlotta gm Johan Andersson i Lakarp, sonen Alfred Petersson i Narbäck och två barn efter Johan Persson i Öjan vars rätt bevakades av Johan Alfred Petersson i Narbäck.

Bouppteckningen upptog endast lösöre. Tillgångarna uppgick till 115 riksdaler, därav en ko för 35 riksdaler, ett får med lamm sex riksdaler, gångkläder till 43 riksdaler. Utestående fordringar uppgick till 789 riksdaler, varför tillgångarna totalt blev 904 riksdaler.

Bouppteckningen efter undantagsmannen Peter Månsson i Stora Krokek 1871 utvisade bl. a. att han efterlämnade sex barn, Jöns Gustaf Petersson i Amerika, sonen Anders i Vivstanäs, Nils Peter i Stora Krokek, Alfred i Narbäck, en son Johan från Öjan är död och efterlämnade en dotter, Emilia, vars rätt bevakades av Johan Andersson i Lakarp, en dotter Maria Charlotta

gift med Johan Andersson i Lakarp. Tillgångarna bestod endast av personliga lösören och uppgick till 230 riksdaler.

Peter Månsson förekom då och då inför tinget. Kanske var han hård i affärer, kanske var han något hård i umgänget med grannarna, såg om sitt eget hus. Det är svårt att göra en personkaraktistik, men här kommer ett och annat från domböckerna som gäller Peter Månsson. Sedan får ni döma själva.

Bonden Peter Månsson i Stora Krokek hade till vintertinget 1813 instämt sin fader, bonden Magnus Andersson i Mark angående skuldfordran. Målet avfördes sedan parterna kommit överens.

Den 30 augusti 1816 hölls urtima ting i Ödeshög. Kronolänsmannen Svanbeck yrkade laga ansvar på Peter Månsson för att han söndagen den 4 augusti 1816 med hugg och slag överfallit sin granne, bonden Anders Samuelsson. Han hade därvid gett honom flera blånader och blodviten. Vidare hade han för tre år sedan vid snöplogning på allmänna landsvägen fattat tag i Anders Samuelssons näsa och vridit runt.

Peter Månsson erkände att han vridit näsan på Anders Samuelsson men förnekade helt att han slagit honom den 4 i denna månad. Anders Samuelsson erinrade då om att han vid överfallet hade råkat bita Peter Månsson i vänstra pekfingeret. Där uppvisade Peter Månsson en skada, nästan läkt. Denna skada uppgav Peter Månsson sig ha fått när han med fingret stött emot något.

Anders Samuelsson hade varit på besök på Glasfallalyckan och var på hemväg över Peter Månssons äng när han blev överfallen. Hans skador besiktigades av grannar samma dag och då beskrevs han ha *två hål i huvudet varifrån blodet rann, han hade blodviten i ansiktet, vänster axel uppsvulld med några blånader, vänster arm svullnad med blodsår, vänster sida svullnad med blånader, högra axeln svullnad med blånader, på högra armen nära axeln ett stort blodvite. Emellan armbågen och handen var mycket uppsvullet med flera blå fläckar som av slag orsakats. Högra fotknylan uppsvullnad, även med ett blodvite, på vänstra benet ett mindre blodvite. Han klagade över värk i sidan men på grund av svullnaden kunde inte kontrolleras om några ben var brutna. Senare besiktigades han av även av kirurgie magistern J P Enroth i Gränna med samma beskrivning.*

Anders Samuelsson begärde att hans vittnen skulle höras, bönderna Jonas Håkansson och Jöns Persson i Börstabol, Jonas Persson och Jonas Larsson i Stora Krokek, förre livgrenadjären Ärlig och hans hustru Brita Jonsdotter på Stora Krokeks ägor, bonden Peter Månsson i Klämmestorp, torparna Nils Larsson och Peter Krok på Börstabols ägor samt torparen Karl Krusberg på Stavrebergs ägor. Det var många vittnen, men inget av dem hade sett själva överfallet. De hade enbart efteråt sett skadorna. Vi kan se vad några av dem hade att berätta.

Jonas Håkansson och Jöns Persson kom en stund efter slagsmålet till platsen där slagsmålet skett. De såg där mycket blod och hår på gräset. De gick då hem till Peter Månsson. Denne var då sysselsatt med att sätta ok på en gris. Han hade en skada på ett finger, täckt med ett blad av ett slag som Jonas sett på platsen för slagsmålet. Peter Månsson nekade till att ha slagit Anders Samuelsson, men direkt till denne sade Peter Månsson *Jag skall*

knipa dig.

Målet blev uppskjutet till ordinarie hösttinget och då hördes Johan Ärlig och hans hustru Brita Jonsdotter. Om henne framfördes att hon inte kunde höras eftersom hon var *fjollig och mindre vetande*. Denna uppgift kom sannolikt från Peter Månssons sida som kanske ville slippa detta vittnesmål. Ärlig och hans hustru hördes båda och de berättade att de inte sett själva slagsmålet men att de hört Peter Månsson tidigare uttala att han skulle slå Anders Samuelsson så att denne skulle bli liggande sjuk. Sedan när han blivit frisk skulle han få lika mycket stryk igen och därefter skulle detta fortsätta två gånger om året så länge Anders Samuelsson bodde kvar här i Stora Krokek. Johan Ärlig och hans hustru hade den 4 augusti sett Anders gå bortåt Glasfallalyckan och han var då öhelbrägdäo men när han senare kom hem var han illa slagen. Peter Månsson som samtidigt kom hem hade då en skada på ett finger som han omlindat med ett väpplingeblad och han var även blodbestänkt på byxorna.

Johan Ärlig uttalade också en rädsla för att Peter Månsson efter detta vittnesmål skulle överfalla honom och *slå honom i lönnedom*. Brita Jonsdotter berättade dessutom att Peter Månssons hustru en tid efter slagsmålet hade lovat dem ersättning med villkor att de skulle tiga om vad de hört och sett i denna sak.

Peter Månsson nekar inte till sina uppgifter vid samtal med Ärlig men menar att det varit skämt, helt utan allvar. I övrigt nekade han till att ha slagit Anders Samuelsson, men erkände näsvridningen.

Kronolänsmannen sade sig känna till att Peter Månsson hade bristande kunskaper i kristendomsläran och yrkade att han skulle få undervisning häri och att han därefter måtte med ed värja sig från åtalet.

Den 29 november 1816 kom rättens utslag. Däri konstaterades att näsvridningen vid snöplogningen icke kunde tas upp till prövning eftersom åtal skulle skett inom två år. Återstod för rätten att bedöma var således slagsmålet den 4 augusti 1816. Rätten konstaterade att något åsyna vittne till slagsmålet inte fanns. Men att en längre tids ovänskap varit rådande mellan dem, att Peter Månsson vid en träta förra vintern på Krokeks gårde yttrat till Anders Samuelsson: *Du helvetes gnista, tror du inte jag skall knipa dig.*

Efter slagsmålet hade Peter Månsson haft blodstänk på byxorna. Vidare hade han enligt vittnen uttalat att han skulle slå Anders så att han skulle bli sjuk och att han därefter skulle fortsätta två gånger om året så länge de var gårdsboar. Vidare att hans hustru försökt förmå Ärlig och hans hustru att tiga om vad de hört. Detta var något av rättens konstateranden.

Men *enär sanning ej annorledes kan utrönas förelägges Peter Månsson, där han så gitter, edligen betyga att han icke överfallit och slagit Anders Samuelsson*. Med denna edgång lämnades han betänketid till nästa ting då han försedd med betyg från sin själasörjare om undervisning om edgångens vikt och värde. Jag har inte funnit något slut på detta mål. I saköreslängden för hösttinget 1818 är Peter Månsson antecknad för uppropsförseelse, vilket han fick böta för. Det tyder på att han inte inställde sig vid tinget. Det tycks som om Peter Månsson klarat sig från detta utan påföljd. Konstigt nog.

Vid vintertinget 1819 hade bonden Peter Persson i Öninge instämt Peter Månsson i Stora Krokek med yrkande om återbetalning av tio riksdaler som Peter Månsson tagit för mycket betalt av Peter Persson vid överlämnandet

av ett förmynderskapsuppdrag. Peter Månsson erkände och rätten ålade honom att genast återbetala beloppet.

Vid hösttinget 1819 hade jägmästaren Sjösten instämt Peter Månsson och Johannes Persson, båda från Stora Krokek för att de fällt ekar men inte barkat dem. Enligt en kunglig förordning från 1775 skulle ekar barkas samma dag de blivit fällda. Båda fick böta och dessutom betala jägmästaren för dennes besvär i saken. Det hjälpte inte att Peter Månsson försökte förklara att det inte fanns någon som ville köpa barken.

År 1824 hade kronolänsmannen Söderström instämt Peter Månsson för att denne hade torkat lin hemma i sin bostad. Sådant var förbjudet. Peter Månsson förklarade att han endast hade torkat så liten mängd lin och att han därför inte skulle dömas. Kronolänsmannen nedlade då sin talan och Peter Månsson gick fri, men han fick i stället böta för att han inte inställt sig vid förra tinget, då målet första gången var uppe.

Vid vintertinget 1830 hade bonden Anders Larsson i Tällekullen och torparen Karl Persson på Östra Haddåsens ägor instämt Peter Månsson och krävde honom på ersättning för att hans kreatur i augusti 1829 hade nedtrampat och uppätit en rågfälla på Vantekullens ägor. Målet uppskötts till sommaringet 1830. Flera vittnen hördes, bl.a. Johannes Persson och hans hustru Stina Jonsdotter i Vantekullen. Det framkom att det var Peter Månssons kreatur som genom en nedfallen gärdesgård kommit in på rågfällan. Peter Månsson hade sommaren 1829 brukat 2/9 Gåsabol, som ägdes av livgrenadjären Asks sterbhus. Peter Månsson hade därefter troligen köpt denna hemmansdel. Rätten beslutade att ålägga Peter Månsson ersätta skadorna som hans kreatur vållat.

Vid hösttinget 1830 var det dags igen. Då hade Peter Månssons kreatur kommit in på Gåsabols sädesgårde och gjort skador på lin som varit upphängt för torkning. Det var torparen Lars Bäckman och bonden Vissman som drabbats. Peter Månsson kunde inte neka till det inträffade och han ålades att betala för skadorna.

Vid vintertinget 1846 förekom ett tvistemål mellan Jonas Jonsson i Sunneryd och Peter Månsson i Stora Krokek rörande ett parti hö, halm och säd som Peter Månsson tillgripit i Stora Smedstorp. Jonas Jonsson hade köpt det tillgripna på en utmätningsauktion förliden sommar. Hur det kommit i Peter Månssons hand är okänt. I rättens utslag ålades Peter Månsson att omedelbart betala värdet samt att för självförpantning plikta sex riksdaler samt att med sex riksdaler betala rättegångskostnaderna.

Vid sommaringet 1842 förekom ett tvistemål mellan Peter Månsson i Stora Krokek och Hans Peter Emanuelsson i Öjan. Peter Månsson yrkade att Emanuelsson genast skulle överlämna åtkomsthändingar rörande fastigheten ¼ mtl Östra Kulltorp som han sålt till Peter Månsson. Detta för att Månsson skulle kunna få lagfart. Han krävde också att Emanuelsson skulle böta och ansvara för det han sedan affären var uppgjord bortfört från Kulltorp en dubbellås till stugan, en båtshake, tre tjog trinnor, en källevåg och 11 ekar.

Stämningen ogillades delvis av rätten men utslaget löd: *Emanuelson förpliktas vid böter av sex riksdaler 32 skillingar att inom en månad från*

denna dag till käranden avlämna nödiga åtkomsthandlingar.

Jakob Jonsson	1765-08-18 i Adelöv, bonde, död 1824
Maja Nilsson	1773-03-14 i Linderås
Jonas	1804-02-06, torpare på Stora Krokeks ägor
Anna	1805-10-31, g m bonden Jonas Larsson (d.y.) St Krokek
Sara Lena	1809-03-07, g m bonden Jonas Jonsson i Stora Krokek,
Maja Stina	1814-05-14, g m bonden Johannes Persson i Sjögetorp

Jakob var född i Äskeryd i Adelövs socken men närmare uppgifter saknas. Maja var dotter till bonden Nils Eliasson och hans hustru Sara Månsdotter i Spinkarp, Linderås socken. Jakob och Maja gifte sig 1801 och kom då till Stora Krokek, där de innehade och brukade $\frac{1}{4}$ mtl.

Den 24 april 1820 upprättades ett torpkontrakt där Jakob Jonsson och hans hustru Maja på sitt norra gårde upplät *en park uti fyrkant omkring de där uppförda hus, utmärkt med stenar* till skräddaren Anders Andersson och hans hustru Maria Persdotter, för dem i deras livstid, mot en årlig avgift av fyra riksdaler banko om året, att betalas varje år den 29 september.

Jakob Jonsson dog 1824 och i bouppteckningen efter honom upptogs tillgångar för 847 riksdaler, därav fastigheten, $\frac{1}{4}$ Stora Krokek för 666 riksdaler. Han efterlämnade änkan Maria Nilsson samt med henne barnen Johanna 18 år, Sara Lena 15 år och Maja Stina 11 år. Sonen Jonas nämndes inte i bouppteckningen.

Sonen Jonas blev torpare, först på Börstabols ägor, senare på Stora Krokeks ägor. Se härom längre fram. Dennes son blev skräddare och bodde på Stora Krokeks ägor, se längre fram.

Vid vintertinget 1833 inlämnades till rätten ett undantagskontrakt, där Maria Nilsson som förtida arv upplät sin del av gården till sina barn, var emot hon förbehöll sig vissa undantagsförmåner. Detta kontrakt upprättades och underskrevs i Stora Krokek den 4 maj 1832.

Undantagsänkan Maria Nilsson i Stora Krokek avled den 29 december 1850.

Vid sommaringet 1789 inlämnades ett inbördes testamente, upprättat av torparen Peter Månsson och hans hustru Sara Jonsdotter på Stora Krokeks ägor. Peter låg då till sängs och var skröplig. Han avled den 8 juni samma år av lungrot. Dessa makar är inte nämnda i kyrkoböckerna och var kanske tillfälligt boende på ägorna.

Johannes Krok	1774-08-05 i Stora Åby, livgrenadjär
Katharina Danielsdotter	1760-07-22 i Linderås
Maja Stina	1804, död 1809 av tärande sjuka

Efter att familjen Peter Krok avflyttat omkring år 1800 kom en ny livgrenadjär till Stora Krokeks soldattorp. Han fick också heta Krok. Johannes var troligen son till Johan Johansson o Katharina Jönsdotter på Bonderyds

ägor i Stora Åby. Katharina var dotter till Daniel Jonsson och Maria Israelsdotter i Krogen, Linderås.

De bodde förmodligen först i Stora Smedstorp. Där föddes nämligen dottern Maja Stina den 1 november 1804. Johannes hette då Johannes Jaensson och detta var tydligen innan han blev livgrenadjär. Det blev han förmodligen året därpå. Dottern Maja Stina dog av tärande sjuka den 23 november 1809. De hade sedan några år en fosterdotter, Inga Katharina, född som oäkta barn i Lilla Krokek 1812-12-07.

Dessutom bodde hos dem en piga, Anna Jönsdotter, född i Kalmar län 1780. Hon kom från Spinnhuset 1817. I husförhörlängden skrivs hon östraffad för stöldö. Inga Katharina bodde senare i Mark i Ödeshögs socken men Anna Jönsdotter flyttade troligen från socknen efter några år i Stora Krokek.

Johannes och Katharina hade således inga egna barn. Johannes dog vid endast 46 års ålder. Den 8 maj 1815, efter moget övervägande, skrevs i livgrenadjärstugan på Stora Krokeks ägor ett inbördes testamente *där den efterlevande skulle utan klander från släktingar få överta all egendom*. När så Johannes avled den 26 mars 1820 av lungsot letade Katharina fram papperet och inlämnade det till häradsrätten. Vid sommaringet 1820 den 26 maj upplästes testamentet.

Vid hösttinget 1819 hade jägmästaren Sjösten instämt livgrenadjären Krok från Stora Krokeks ägor med påståendet att Krok hade uraktlåtit att barka fem ekar som han fällt på sitt torp. Det var stämplade ekar som han fick fälla men de skulle barkas samma dag som de fällts, enligt en kunglig förordning från 1775.

Krok förklarade inför rätten att han huggit ekarna på rusthållarens begäran, och han trodde sig inte ha någon skyldighet att barka dem. Häradsrätten uppsköt målet för att Kroks rusthållare skulle höras. Jag har inte sett någon fortsättning av målet.

Johannes dog av lungsot 1820 och begravdes med militär hedersbevisning. En ny soldat kom hit, Anders Krok, se längre fram. Katharina gifte sig 1826 med Bengt Persson på Stora Krokek s ägor se nedan). Katharina dog av slag den 7 mars 1833 på Stora Krokeks ägor.

Bouppteckningen efter Johannes krok 1820 upptog tillgångar för 99 riksdaler, skulder för 79 riksdaler. Under kreatur upptogs en ko, ett får med lamm och ett får utan lamm, en bagge. Några odlingsredskap eller körredskap upptogs ej. Han efterlämnade hustru men inga bröstavingar.

Det kom en ny livgrenadjär till stugan och Katharina flyttade till en backstuga på Stora Krokeks ägor, kanske den stuga som låg ett par hundra meter norr om soldattorpet. Hon gifte sig senare med torparen Bengt Persson. De bodde troligen kvar i backstugan och Katharina dog av slag den 7 mars 1833.

Bengt Persson 1776-07-17 i Trehörna, inhyses
h Katharina Danielsdotter 1760-07-22 i Linderås,
H Maja Hansdotter Porslin 1770,
D Johanna Porslin 1811-03-26,

Bengt Person kom från Västra Tollstad till Stora Krokek 1826 och gifte sig detta år med Katharina Danielsdotter, änka efter Johannes Krok, se ovan. Bengt Persson skrivs som inhyses på Stora Krokeks ägor. Katharina Danielsdotter dog 1833 och här följer ett utdrag ur bouppteckningen:

Bouppteckning den 18 mars 1833 efter hustrun Katharina Danielsdotter på Stora Krokek s ägor som avled 7 mars och efterlämnade änkomannen Bengt Persson dock utan bröstarvingar. Bouppteckningen upptog följande:
Koppar, två pannor, **Järnsaker:** en gammal gryta med grepe, ett grytlock, en liten brandhink, en liten bråpanna, en aln a järn, en gammal eldtång, en gottstång, två huggyxor, en gammal spade, en sämre spade, två gamla tälgnivar, två ullsaxar. **I stugan:** Ett gammalt väggur av trä, två gamla styrstolar, en taflestol, en gammalt skåp, två gamla korgar, en gammal kista, en gammal knäppharvel, en gammal kista med lås, ett gammalt skrin, en gammal lockastånna, tre gamla holkar, tre dito sämre, tre gamla byttor med lock, ett knop såll, två gamla lockbyttor, ett vattenämbar, tre gamla trädskålar, fyra gamla trädtrikar, åtta gamla trädskedar, en gammal vävstol oduglig, två gamla vävskedar, en gammal låda, en gammal lockabalja.
Säng och linkläder: Ett gammalt täcke, en klut åkläde, ett gammalt blångarnslakan, tre gamla dito sämre, två gamla kuddar med dun i, ett gammalt åkläde bred, ett gammalt lakan. **Den avlidnas gångkläder:** en gammal randig klädning, en gammal randig kjortel, en gammal blå vadmalströja, två gamla randiga lintröjor, en gammal satinströja, en gammal vit sidentygsmyssa med stycke, ett par vita handskar, ett par gamla dito blå, en randig näsduk, en gammal ullsvep, ett par gamla strumpor, ett par gamla skor, tre gamla lentyger. **Diverse saker:** en gammal blecktratt, två buteljer, tre ü ull grov, tre ü nops garn, en bleckjumfru, ett kvarter av bleck, två gamla psalmböcker, en bok örtagårdssällskap, två par gamla handkardor, två gamla lerfat, två tallrikar och en skål, tre ü skakefallsgarn, fyra ü lin,
Hus: En stuga med förstuga och kök, två små får utan lamm. **Summa tillgångar:** 42 riksdaler.

Gäld banko: Till Sven Svensson i Stora Krokek för varor till begravningen, Nils Larsson på Börstabols ägor, till nämndeman Samuel Svensson i L Krokek, till Jonas Eriksson på Börstabols ägor för likkistan, till Håkan Jonsson i Börstabol, de fattigas 1/8 %, bouppteckningsarvode, tillsammans åtta riksdaler 26 s. **Summa behållning:** 34 riksdaler.

Efter Katharina Danielsdotters död den 7 mars 1833 gifte sig Bengt Persson med Maja Hansdotter, änka efter förre livgrenadjären Sven Porslin i Porsarp. Hos dem på Stora Krokeks ägor bodde en tid också hennes dotter Johanna Porslin samt hennes oäkta dotter som också hette Johanna.

Bengt dog sedan 1840. Han uppgavs då vara fattighjon. Maja Porslin bodde som fattighjon kvar i byn men flyttade 1846 till Hårstorp.

I byn bodde då också i början av 1830-talet en son till henne, Hans Porslin. Han var år 1835 dräng i Tällekullen och dog där mycket tragiskt. Ur kyrkoboken hämtas om honom följande notering den 7 mars 1835:

Hans Svensson Porslin, dräng hos Johan Gustafsson i Tällekullen, född 24 mars 1804, fanns hängd i Tällekullen och blev efter häradsrättens utslag av skarprättaren till skogs förd och i ovigd jord nedgrävd, självmord, 30 år gammal.

Måns Davidsson	1758-05-31 i Gränna, torpare
Lena Håkansdotter	1769 i Gränna (1767-02-11 ?)
Barn: Johannes	1789-03-16, se nedan
Jonas	1791-03-30, död efter födseln,
Sara Lena	1797-07-29, se nedan
David	1800-09-07, död i kopporna samma år
Maja Lisa	1802-12-22, död i kopporna 1807 på Sunneby ägor,
David	1809-02-11, död 7/1 1810 på Stavrebergs ägor,
Peter	1813-05-05,

Måns var son till bonden David Månsson och hans hustru Kaisa Andersdotter i Åsmark, Gränna landsförsamling. Lena var möjligen dotter till bonden Håkan Persson och Sara Svensdotter i Ravelsmark. De gifte sig 1788 och var sedan bönder i Högaberg i Gränna socken. Där föddes sonen Johannes 1789 och sonen Jonas 1791, död strax efter födseln, vidare sonen Anders 1793.

De hade från omkring 1795 en gård i Stora Smedstorp. Där föddes två barn. De var därefter bönder i Lakarp och där föddes Maja Lisa 1802. Därifrån flyttade de troligen till Porsarp Där innehade de en gård om 1/16 mtl.

Det blev sedan många flyttningar. Måns är sedan antecknad som torpare på Stavrebergs ägor omkring 1806. Därifrån flyttade de enligt husförhörslängden till Stora Krokeks ägor. Dottern Maja Lisa dog i kopporna 1807 i ett torp på Sunneby ägor dit de hade flyttat. Året därpå, 1809, föddes David men denne dog 1810 i ett torp på Stavrebergs ägor.

Det är svårt att veta tiderna för deras flyttningar. Deras tid i Stora Krokek är också svår att ange. Kanske bodde de här i ett par omgångar.

Familjen flyttade före 1816 till en backstuga på Sunnesjö ägor. Från 1828 bodde de i en annan backstuga på Sunnesjö ägor och uppgavs vara utfattiga. Där dog Lena av bröstfeber det året.

Dottern Sara Lena tjänade som piga på olika håll. Hon dog den 29 april 1827 i Erstorp. Hon *fants död ute på gårdet om morgonen, kvävd av en köttbit, ogift, 29 år gammal*. Sonen Johannes, deras förstfödde, gifte sig inte. Han bodde kvar i hemmet och han dog den 27 juni 1833 i hemmet på Sunnesjö ägor.

Den 23 september 1835 dog Måns Davidsson på Sunnesjö ägor av ålderns bräcklighet. Han uppgavs vara fattig och hade ägnat sig åt att tigga.

Sonen Peter, den yngste i syskonskaran, var dräng i Sunnesjö vid tiden för faderns död. Han flyttade därefter till Stora Åby socken. Hans framtida öden känner jag inte. Han tycks ha varit den ende i barnaskaran som överlevde fadern. Detta var i sanning en tung och sorglig familjehistoria.

Anders Krok	1799-04-03 i Vireda, livgrenadjär
Maja Eriksdotter	1793-10-26 i Gränna,
Barn: Anders Kristofer	1822-04-01, till Linköping 1839
Johannes	1823-12-30, död 1824
Kristina Sofia	1825-01-15, g m Karl Magnus Jonsson i Visjö
Gustava	1827-04-21, död av rödsot 1839
Sven Peter	1830-12-20, livgrenadjär i V Husby
Eva Lotta	1834-04-03, g m Karl Johan Petersson i Sväm

Anders hade sina rötter i Vireda. Han var son till torparen Jöns Andersson och hans hustru Stina Hansdotter i Sundby, Vireda socken. Maja Eriksdotter kom från Målskog i Gränna och var dotter till Erik Jansson och Brita Andersdotter. Anders kom till soldattorpet i byn 1820 och gifte sig året där- efter med Maja. Båda hade dessförinnan tjänat dräng och piga i Fogeryd.

Omkring 1850 flyttade Anders och Maja till Stavreberg. Barnen hade då lämnat hemmet. I början av 1860-talet flyttade de till Sunneryd. Där dog Maja 1873. Anders dog 1876. Mera om familjen Krok finns att läsa under Sunneryd.

I domboken 1830 finns uppgifter om en auktion i Havrekullen i december 1829. Auktionen pågick i två dagar och där var åtskilligt folk samlat. Där fanns också livgrenadjären Krok samt bonden Peter Nilsson från Stora Krokek och smeden Eklöv.

Den sistnämnde var överlastad av starka drycker båda dagarna och det uppstod oenigheter och bråk mellan dessa tre. Blessyrer utdelades och er- hölls och kronolänsmannen Nelson hade instämt dem till tinget för att svara för sina brott. Målet fick uppskjutas eftersom Anders Krok var kommende- rad till kanalarbete.

Det var förmodligen Göta Kanal som detta gällde. Målet uppkom vid nästa ting och då utdömde rätten böter för svordomar, okvädinsord, blodvi- ten och blodsår. Peter Nilsson från Stora Krokek är okänd. Kanske bodde han här tillfälligt.

Någon tid omkr. år 1805 bodde på Stora Krokeks ägare en torpare som hette Anders Mattiasson, född 1781 i Heda. Han var gift med Maja Hans- dotter, en bondedotter från Sunneryd. De hade två barn, Johannes född 1806 och Maja Stina född 1802. Hos dem bodde också hans fader, änklungen Mattias Andersson, född 1735 i Väversunda. De förekom omnämnda i några mål vid tinget, enligt följande:

Anders Olofsson i Egbola hade till höstetinget 1804 instämt torparen Matias Andersson och Anders Mattiasson (far och son) på Stora Krokeks ägor med anledning av skuldfordran sedan Matias Andersson av sin fader övertagit torpet utan markägarens samtycke.

Torparen Anders Mattiasson på Stora Krokek s ägor hade till höstetinget 1804 instämt bonden Lars Larsson i Sunneryd. Han krävde att denne måtte på grund av ett byteskontrakt om Stavrebergs och Sunneryds hemman åläg- gas att till Mattiasson erlægga 1/3 uti 1/8 av sistlidet års gröda å hemmanet Stavreberg, ävensom ersättning för tvenne timmerstockar som Larsson olov- ligen skulle ha tillgripit. Målet uppsköts för att bevisning skulle kunna visas.

Målet uppkom igen vid vintertinget 1805. Målet bestod egentligen av en arvsvist och handlade om Maja Hansdotters arv, 1/8 mtl, i Sunneryd. Må- let slutade med att de båda tvistande fick dela med sig av kraven och ta var sin del.

Torparen Anders Mattiasson på Stora Krokeks ägor hade till höstetinget 1804 instämt bonden Abraham Jonsson i Stavreberg med krav på ersättning för det denne hade tillgripit och bortfört två timmerstockar. Rätten ansåg att något brott inte gick att bevisa. Var och en fick betala sina rättegångskost- nader

En uppvisad handling vid vintertinget 1806 utvisar att Anders Mattiasson upplät sitt ägandes torp på Stora Krokeks ägor till drängen Jonas Samuelsson i Boeryd på åtta års tid för 136 riksdaler.

Jonas Samuelsson 1777- i Gränna, torpare
h Maja Andersdotter 1779-11-09,

Jonas och Maja gifte sig 1806 och båda uppgavs då vara från Stora Krokek. Jonas hade tidigare varit dräng i Holkaberg. Han var sannolikt son till Samuel Svensson o Kerstin Månsdotter i Boeryd i Gränna socken. Jag har inte lyckats få fram några uppgifter om Majas bakgrund.

De tjänade förmodligen båda i Stora Krokek när de gifte sig. Som framgått ovan hade de övertagit torpet efter Anders Mattiasson. Det var förmodligen ett förpantningstorp. Maja Andersdotter dog av bröstfeber den 13 april 1811. Jonas Samuelsson flyttade förmodligen från byn när kontraktstiden utgätt, eller om han sålde förpantningsrätten.

Torparen Jonas Samuelsson i Stora Krokek hade till sommaringet 1806 instämt livgrenadjären Johan Friberg på Bankaby ägor rörande skuldfordran på 23 riksdaler. Friberg inställde sig inte.

Torparen Jonas Samuelsson på Stora Krokeks ägor hade till sommaringet 1813 instämt drängen Jonas Svensson i Lilla Krokek för det denne sistl. 4-edag jul i Samuelssons bostad under eder med hugg och slag överfallit honom och hans hustru och även beskyllt honom för att ha bortstulit en summa penningar från svarandens broder.

Jonas Svenson förnekade helt och hållet detta tillmäle varför Samuelsson anhöll att få sina vittnen hörda, drängen Anders Bengtsson i Lilla Krokek och Johan Andersson i Munkeryd. Jonas Svenson invände att Andeers Bengtsson var svagsint och Johan Anderson straffad.

Häradsrätten ställde flera frågor till Anders Bengtsson för att utröna huruvida han förstod sina skyldigheter som vittne samt vikten av de förbindelser en avlagd vittnesed medför. Anders Bengtsson gav dels inga, dels ganska ofullständiga och orediga svar. Dessutom visade en doktorsattest att han genom ett fall skadat huvudet så att han stundtals besväras av yrsel och oredighet. Därför ansåg häradsrätten Anders Bengtsson icke vara skicklig nog att vittna.

Johan Andersson uppgav att han straffats för snatteri. Häradsrätten ansåg att han kunde höras, varföre han fick avlägga eden och erinrades om dess vikt. Han berättade att han jämte Anders Bengtsson för någon tid sedan var i sällskap med svaranden från en verkställd skjutsning då svaranden yttrade, att hans broder Samuel Svensson för att få reda på sina bortstulna pengar varit hos *kloka gubben* och att käreandens hustru misstänktes för tillgreppet av berörda pengar.

Jonas Samuelsson anhöll härefter om anstånd till nästa ting för att inkalla flera vittnen, vilket häradsrätten fann skäligt bifalla. Hur målet slutade har jag ingen uppgift om. Det är intressant att här se att det i bygden då fanns *en klok gubbe* som tydligen *kunde se i det fördolda*.

1) Johannes Persson	1791-04-03, bonde, innehavare av ¼ mtl,
2) Johannes Larsson	1797-11-11 i V Tollstad, bonde,
h Lena Lisa Samuelsdotter	1797
Barn: Karolina	1719-05-08, död 1819 av torsken
Kristina Sofia	1820-12-16, död av slag 1822,
Klara Charlotta Maria	1822-12-16
Gustaf	1825-02-02

Johannes Persson och Lena Lisa Samuelsdotter kom till Stora Krokek 1819 från Visjö. Johannes var son till bonden Peter Persson och hans hustru Katharina Jaensdotter i Visjö. Lena var född i Västra Tollstad och hennes bakgrund känner jag inte. Johannes och Lena gifte sig 1817 och då uppgavs han vara skatteman i Visjö och hon piga i Sväm. Johannes dog i Stora Krokek den 9 juli 1820 av bröstfeber. Lena ingick nytt äktenskap 1821, med Johannes Larsson, född i Västra Tollstad 1797. De bodde kvar i Stora Krokek till 1825 då de flyttade till Sväm.

Vid höstetinget 1819 hade jägmästaren Sjösten instämt Johannes Persson för att denne fällt nio ekar men inte barkat dem. Enligt en kunglig förordning från 1775 skulle ekar barkas samma dag de blivit fällda. Johannes Persson fick böta en riksdaler och 32 skillingar för varje ek, sammanlagt 13 riksdaler 16 skillingar och dessutom ge jägmästaren en riksdaler 16 skillingar för hans besvär.

Johan Ärlig	1761-11-04 i Öggestorp, torpare, f.d. soldat i Gyllinge
H Brita Jonsdotter	1780-10-27 i Lommaryd
Barn: Johannes	1811-12-14
Nils Peter	1815-03-27, död av slag 1816

Johan Ärlig var soldat i Gyllinge från 1779 till omkring år 1810. Hans första hustru Ingrid Andersdotter dog 1807 och han gifte sig 1812 med Brita Jonsdotter från Ö Haddåsens ägor. De bodde där några år och flyttade sedan till Stora Krokeks ägor omkring år 1814.

Efter några år flyttade de tillbaka till Östra Haddåsen. Efter att Brita Jonsdotter dött bosatte sig Johan Ärlig på Stora Smedstorps ägor. Dagen före julafton 1828 *dog avskedade soldaten Johan Ärlig, fattighjon på Stora Smedstorps ägor, född i Öggestorp 1761, ihjälfrusen på natten, inte långt från sin hydda, 64 år gammal.*

Anders Andersson	1765-01-09, torpare,
Maja Persdotter	1780-11-12, d t Peter Abrahamsson i L Krokek
Johan Peter	1822-01-14,

Anders var son till Anders Håkansson och Liskan Svensdotter på Rid-dargårdens ägor i Ödeshög. Anders hade en tid varit sockenskräddare och bodde åren 1787-1814 i Börstabol. Hans första hustru, Stina Jönsdotter, dog 1814 och Anders flyttade därefter till Stora Krokek, gifte sig med Maja Persdotter och blev torpare. Deras torp var det s.k. Gärdet, som senare blev avstyckad och egen gård. I domboken för 1830 har intagits ett kontrakt om detta torp som upprättades 1820.

Den 24 april 1820 upprättades ett torpkontrakt där Jakob Jonsson och hans hustru Maja på sitt norra gärde upplät *en park uti fyrkant omkring de där uppförda hus, utmärkt med stenar till skräddaren Anders Andersson och hans hustru Maria Persdotter, för dem i deras livstid, mot en årlig avgift av fyra riksdaler banko om året, att betalas varje år den 29 september.*

Anders dog 1830 av förstoppning. Han hade flera gånger tidigare varit nära att dö av detta. Maja Persdotter dog 1864.

Om hennes föräldrar, Peter Abrahamsson och Stina Johansdotter, kan nämnas att de gifte sig 1780 och bodde några år på Lilla Krokeks ägor, sedan några år på Holkabergs ägor. Där dog Peter Abrahamsson 1794. Majas mor, Stina Johansdotter, bodde sedan hos sin dotter Maja på Stora Krokeks ägor fram till dess att hon dog 1838. Det kan också tilläggas att Majas farföräldrar var bonden Abraham Johansson och hans hustru Maria Larsdotter i Stora Krokek.

Bouppteckning efter Anders Andersson företogs 26 juli 1830. Där upptogs en gemensam son, Johan Peter. Bouppteckningen nämner inget torpkontrakt. Den upptar två kor, en kalv, ett får med lamm, två baggar, en sogris, allt detta för 47 riksdaler. Vidare en stuva med förstuga och kök och en gammal bod, två småhus och en loge, detta till 34 riksdaler, vidare grödan på kålgårdstjappan till 10 riksdaler. Tillgångarna uppgick till 176 riksdaler, skulderna till 155 riksdaler, behållningen 20 riksdaler.

Jonas Larsson (d.y.)	1786-11-30 i Gränna, bonde
Anna Jakobsdotter	1805-10-31,
Barn: Johan Erik	1826-01-24,
Kristina Charlotta	1827-10-03, död i mässlingen 1829-03-05
Hedda Kristina	1829-10-04, död av slag 1829-12-18
Karl Anders	1830-12-03, död 1832-04-12 av bröstfeber,
Karl Anders	1833-07-16, död av kikhosta 1834-03-19
Karl Anders	1835-03-17, död av kikhosta 1836
Andreas	1835-03-17,
Hedvig Lovisa	1838-01-15,
Sven Peter	1841-01-29,

Som vi sett fanns det två Jonas Larsson i Stora Krokek, samtidigt. Båda var bönder. För att skilja dem åt kallar jag dem d. y. resp. d. ä. Jonas d.y. var son till bonden Lars Larsson och hans hustru Stina Jaensdotter i Högemålen. Han kom som dräng till Hårstorp 1822. Anna var dotter till Jakob Jonsson och hans hustru Maja Nilsdotter. Han och Anna ingick äktenskap 1825. De innehade och brukade sedan 1/4 i Stora Krokek. Familjen flyttade 1845 till Erstorp men ägde ändå gården i Stora Krokek under flera år efter flyttningen.

Anders Jonsson	1811-08-23, bonde på 1/16 mantal,
Kristina Johansdotter	1816-01-16 i Gränna
Barn: Johan August	1839-09-06, bonde i Stavreberg.
Karl Peter	1841-06-14, tog namnet Törnkvist, till Amerika
Anna Sofia	1844-06-17, död 541123 i rödsot

Frans	1847-11-15, död 541122	"
Emilia Mathilda	1851-06-03, död 541120	"
Viktor Vilhelm	1854-08-23, död 570925	ö
Karolina	1857-05-19, död 621122	i mässlingen
Frans Viktor Albin	1859-09-25, t Amerika	11 maj 1879

Anders var son till bonden Jonas Larsson d.ä. och hans hustru Katharina Jonsdotter i Stora Krokek. Kristina var dotter till Johannes Jansson och Brita Jönsdotter i Barnarp. Båda tjänade i Börstabol när de gifte sig 1839. De flyttade senare under 1839 till ett förpantningstorp på Stora Krokeks ägor.

År 1850 innehade de en gård om 1/16 mtl. Det är säkerligen förpantningen som ombildats till egen fastighet och som vid laga skiftet blev den gård som senare kallades Jansagården och ligger utmed vägen mot Stavreberg. Från början låg denna gård med sina hus ganska nära, norr om byns gamla hustomt.

Vid laga skiftet 1851 erhöll Anders Jonsson sina ägor i ett sammanhängande skifte i nordost utmed vägen mot Stavreberg och han ålades därvid att flytta sina hus till en ny tomt, 1700 alnar från den gamla tomten. I handlingarna kan vi läsa att flyttningen omfattade *en manbyggning med torvtak, en våning, inredd i stuga och kök med en eldstad med bakugn, 12 alnar lång, 7½ bred, fem alnar hög, vidare en ladugård med halmtak, 21 alnar lång, sju alnar bred 4½ hög, en bod 7¾ alnar lång, fem alnar bred, tre alnar hög, en källa och tio krusbärsbuskar.*

Anders och Kristina fick åtta barn. Fem av dessa dog i unga år. Tre av dem dog i rödsoten den 20, 22 och 23 november 1854. Av rödsoten dog också sonen Viktor Vilhelm tre år senare. Karolina dog i mässlingen 1862. Vi kan förstå att det var mycket gråt och klagan i detta hem. Tre söner klarade sig. Två av dessa, Karl Peter och Frans Viktor Albin, emigrerade till Amerika. De tog namnet Törnkvist. En sonson till Frans Viktor Albin är professorn i Washington, Truman Törnkvist.

Anders Jonsson dog 1896. Kristina flyttade därefter till grannbyn Lilla Krokek. Det kan tilläggas att innan hon gifte sig med Anders Jonsson hade hon varit piga i Stora Krokek, Gyllinge och Börstabol. När hon flyttat till Lilla Krokek efter makens död bodde hon troligen tillsammans med änorna Greta Andersdotter Berg och Anna Maria Andersdotter Brodd. Kristina dog 6 mars 1898.

Av bouppteckningen efter Anders Jonsson 1896 framgår att han efterlämnade makan, Kristina Johansdotter samt tre barn. De var Karl Peter Törnkvist, i Amerika, Frans Viktor Andersson i Amerika, Johan August Andersson, avliden men hade sju barn, Ernst Hjalmar Johansson i Stavreberg, sondottern Klara Amanda Johansdotter i Stavreberg, sonsonen Karl Edvard Johansson i Amerika, sonsonen Knut Reinhold Johansson i Amerika, sondottern Jenny Aquilina Johansdotter i Munkeryd, sondottern Selma Serena i Stavreberg, sondottern Anna Emilia i Stavreberg. Deras moder, änkan Anna Brita Magnidotter i Stavreberg bevakade deras rätt. Inventarierna 98 kronor och infordringar uppgick till 2149 kronor. Skulderna upptogs till 43 kronor, behållning 2106 kronor.

Den 16 april 1898 förrättades bouppteckning efter änkan Kristina Johansdotter från Lilla Krokek som avled 6 mars och efterlämnade som sterbhusdelägare, sonen Karl Peter Törnkvist och Frans Viktor Törnkvist, båda i Amerika, sonen Johan August Andersson, som i äktenskap med Anna Brita Magnidotter har sju barn, Karl Edvard Johansson, Knut Reinhold Johansson, Klara Amanda Johansdotter, Jenny Aqvilina Johansdotter, alla dessa i Amerika, vidare Ernst Hjalmar Johansson, Selma Serena Johansdotter och Anna Emilia Johansdotter, dessa tre boende i Stavreberg. Tillgångarna uppgick till 728 kronor, skulderna till 88, en behållning av 639 kronor. Några hus eller fastigheter ingick inte.

Sonen Johan August blev bonde i Stavreberg.

Vid laga skiftet 1851 i Stora Krokek fanns fem ägare och jorden delades då på dessa. Det var Anders Karlsson som ägde 3/8 mtl, Johannes Persson 1/4, Anders Jonsson 1/16 mtl, Peter Månsson 1/4 mtl och Johan Peter Andersson 1/16 mtl. Utflyttning hade då delvis redan skett. Detta rörde det s.k. Gärdet, ett torp som tillkommit tidigare men som nu bröts ut och fick bilda egen gård.

En utflyttning fick dock ske, den s.k. Jansagården, som då ägdes av Anders Jonsson, som ålades att flytta sina hus till ny tomt, 1700 alnar norr ut från den förra tomten. En följd av detta skifte blev också att inga hus fanns kvar på den gamla hustomten i byn.

Vid sommaringet 1847 hade följande skrivelse hade inlämnats. *Undertecknade som nyttjar förmåla vår mäld vid Stava kvarn är ofta förhindrade genom Holkabergsbornas uppdämning vid deras sågkvarn, så att vi i svårt väglag nödgas att med vår mäld omkring tvenne mil färdas för att den mala, vilket vi önska undvika om förenämnde uppdämning ej skedde vidare utan att så mycket vatten finge framtränga fritt och obehindrat som åtgår till Stava kvarnverk så länge det är tillgång till vatten och finner kvarnen mera än sågen till vår nytta.*

Jan Andersson, Johan Alexandersson, Hans P Svensson, Hans Jonsson, åboar i Munkeryd.

Skrivelsen var vidare undertecknad av åboar i Öjan, Gyllinge, Staffanstorp, Kopparp, Lakarp, Börstabol, Stora Krokek, Hårstorp samt Gåsabol.

Anteckningarna i domboken ovan talar för sig själv. Det kan tilläggas att människorna i Holkaberg och Stava då och då tvistade om vattnets användning i Stavabäcken.

Per Gustaf Jonsson Olander 1821-07-22 i Örberga, torpare

Maja Stina Jonsdotter 1822-11-24,

Barn: Anders 1848-02-20, till Stora Åby 1876

Kristina Lovisa 1851-01-15, t Trehörna 1878

Karolina Josefina 1853-12-03, t Heda 1880

Tekla Matilda 1857-09-21, g 1882 m livgr. Svärm i Öninge

Karl August 1860-04-27, t Heda 1879

Per var från Örberga och hans bakgrund där är inte utforskad. Han var dräng i Sväm och träffade där Maja Stina Jonsdotter. De gifte sig och bodde till en början på Sväms Västergård. De flyttade till Stora Krokek 1848. Per Olander var stenarbetare.

Han utförde grundarbetena när Stava missionshus byggdes 1866 och har säkerligen gjort grundarbetena till många hus i bygden från den tiden. Maja Stina dog 1890. Barnen hade då flyttat hemifrån. Per dog i Fattighuset i Ödeshög 1911.

Deras torp låg utmed vägen till Stavreberg, just invid gränsen mot Stavreberg. Det finns fortfarande en muntlig tradition om att platsen förr kallades Per Olanders. Det låg på Anders Jonssons mark. Maja Stina och Anders Jonsson var syskon.

Jonas Jonsson	1803-02-10 i Väderstad, bonde
Sara Lena Jakobsdotter	1809-03-07,
Barn: Maria Kristina K	1835-12-09
Anna Sofia	1839-07-06

Jonas var född i Väderstad och hans bakgrund är inte utforskad. Sara Lena var dotter till bonden Jakob Jonsson och hans hustru Maja Nilsson i Stora Krokek. Jonas flyttade hit 1834. 1835 gifte han sig med Sara Lena. De ägde och brukade 1/8 mantal. År 1842 flyttade familjen till Mark.

Vid sommaringet 1836 antecknades en lagfart på 1/18 mantal Stora Krokek som Jonas Jonsson och Sara Lena Jakobsdotter enligt köpe- och salubrev den 12 november 1835 köpt av Jonas Jakobsson och Stina Eriksdotter.

Vid sommaringet 1841 erhöles fastebrev för Jonas Jonsson och hans hustru Sara Lena Jakobsdotter på 1/8 mantal Stora Krokek som de köpt av Jonas Larsson och Johanna Jakobsdotter den 1 februari 1840 för kvitterade 1376 riksdaler.

Vid höstetinget 1843 anhölls om fastebrev för 1/4 Stora Krokek för Johannes Persson och hans hustru Stina Greta Johansdotter som de köpt av Jonas Jonsson och hans hustru Sara Lena Jakobsdotter för kvitterade 2800 riksdaler.

Sven Svensson	1794-09-16 i Stora Åby, torpare
Maja Lena Andersdotter	1798-03-01 i Stora Åby,
Barn: Johanna Maria	1825-05-19
Johan Erik	1826-01-24
Maja Lotta	1826-09-
Anders Johan	1829-01-29
Sven Peter	1832-03-26
Gustaf, Kristina och Karl	1834-08-09, trillingar, döda efter några timmar
Kristina	1836-05-07

Sven och Maja Lena kom till Stora Krokeks ägor 1826. De kom från Lilla Krokek där de bott någon tid. Där föddes Johanna Maria. Sven står där skriven som ögifva drängen. Han var son till Sven Jonsson o Maja

Nilsdotter i Stora Moliden och hon var dotter till livgrenadjären Anders Hektor och hans hustru Ingrid Månsdotter på Halvarby ägor.

Sven var torpare men arrenderade under några år på 1830-talet 1/8 mtl. Sven dog av förkylning den 13 februari 1836. I dödsnotisen i kyrkoboken står: *Sven Svensson, hemmansbrukare i Kopparp och Stora Krokek, f 16/9 1794, gift med efterlevande hustrun Maja Lena Andersdotter, död av förkylning, 42 år gammal.* Maja Lena flyttade därefter med sina barn till Kopparp. De flyttade senare till Ödeshög och hon ingick där ett nytt äktenskap med Karl Håkansson. Familjen emigrerade 1852 till Amerika.

Bouppteckningen efter brukaren Sven Svensson i Kopparp 1836 visar att han efterlämnade hustrun samt tre barn, Anders Johan sju år, Sven Peter 4 och d Maja Lotta nio år, vars rätt bevakades av nämndemannen Samuel Svensson i L Krokek. Under köre- och åkerredskap upptogs *en gammal färdevagn, en skogsvagn, en kärra, två gödselbottnar, tre par källkar, en ryss, två ärjekrokar, en harv, en åkervält. I stugan upptogs ett väggur, tre skåp, två soffor, ett bord, ett sängställe, ett litet matbord, fem gamla stolar, i Köket ett sätttekar, ett vattenämbar, fyra gamla brännvinsfjårdingar, fyra byttor, tre baljor, en kärna, två små baljor, en bunke. Vidare upptogs två hästar, en stut, fem kor, en kviga, en kvigkalv, tre kättekalvar, sju får och två baggar, två getter och en getabock, en galtgris.* Tillgångarna uppgick till 496 riksdaler, skulderna till 298. Bouppteckningen gjordes av Jöns Nilsson i Lakarp och Israel Håkansson i Lakarp.

I domboken, sommaringet 1844 finns en notis, enligt följande:
Som jag, Maja Lena Andersdotter, är skyldig nämndemannen Samuel Svensson i Lilla Krokek en summa penningar, 400 riksdaler riksgäld, ger jag till täckande av denna skuld: Förpantningsskillingen för en torplägenhet på Ösjö Riddargårds ägor, värde 133,16, vidare en stuga med förstuga och kök, en bod och en ladugård med loge, tvenne lador, fåhus, stall med vedskjul, tillhopa ett värde av 266 riksdaler, 32 skilling banco eller 400 riksdaler riksgäld, vilka är tillfullo betalda. Ösjö Riddargårds ägor den 11 maj 1844. Maja Lena Andersdotter.
Till ovanstående antecknades följande: Ovanstående hus och förpantningsjord lämnar jag säljaren rättighet att fritt och obehindrat behålla och begagna så länge vi åtsämja.

Lilla Krokek 11 maj 1844: Samuel Svensson

Vittnen: Peter Larsson i Ösjö, Peter Andersson i Ösjö.

Anders Gomerus 1806-05-24 i Trehörna, bonde på ¼ mtl
H Anna Charlotta Karlsdotter 1807 i Harstad,

Anders och Anna Charlotta kom till Stora Krokek från Rök 1842. De ägde och brukade ¼ mtl. De är okända förutom vad husförhörslängderna på 1840-talet uppger. De flyttade från Stora Krokek 1850 till Kulltorp. Där står de upptagna ötill husö. Något år senare flyttade de till Rök och därefter har jag inga uppgifter om dem. De var tydligen barnlösa.

Johannes Persson	1805-01-13 i Gränna, bonde
Stina Greta Jonsdotter	1808-01-02 i Adelöv,
Barn: Stina	1833-09-20, (Kristina Charlotta)gift. till Amerika 1869
Johanna Sofia	1835-09-13, g m Johannes Larsson i Klöverdala
Johan Alfred	1838-01-23, gift, se nedan
Lena Maria	1841-07-30, t Amerika 4/9 1869
Anna Lotta	1844-04-29, "sårig", t Vireda 1876
Karl August	1846-12-05, "svagsint", se nedan
Karolina	1850-02-20, t Gränna 1873
Mathilda Lovisa	1850-02-20, t Amerika 4/9 1869
Ada Emilia	1853-01-31, t Amerika 4/7 1869

Denna familj hade bott på olika håll i bygden, Kopparp, Glasfall, Kulhult, innan de kom till Stora Krokek 1842. De hade dessförinnan bott i Kopparp. Johannes var son till Peter Danielsson och Maria Svensdotter i Barkarp, senare i Kopparp.

Stina Greta var född i Sutarp och dotter till Johannes Jonsson och Anna Larsdotter, senare boende i Öjan. De gifte sig 1832. Då uppgavs han vara från Kopparp och hon från Öjan.

De ägde och brukade 1/8 mtl i Stora Krokek. Han dog av bröstlidande 1866. Fyra av barnen emigrerade till Amerika 1869. Dottern Lena Maria hade dessutom en oäkta son, Viktor Hjalmar f 1868 som också medföljde. Stina Greta Jonsdotter dog 1874 av bröstlidande. Sonen Karl August bodde vid sekelskiftet ensam kvar av familjen här i Stora Krokek. Han dog 1914. Han hade stått som ägare av 1/36. Johannes hade en broder, Sven Persson, i Kopparp.

Dottern Kristina Charlotta gifte sig 1861 med Karl Petersson från Skymmelsås i Gränna socken. De fick fem barn. År 1869 flyttade de med sina barn till Amerika.

Vid hösttinget 1843 anhölls om fastebrev för ¼ Stora Krokek för Johannes Persson och hans hustru Stina Greta Jonsdotter som de köpt av Jonas Jonsson och hans hustru Sara Lena Jakobsdotter för 2800 riksdaler.

Bouppteckningen den 2 mars 1867 efter hemmansägaren Johannes Petersson, visar att han efterlämnade hustrun Greta Johansdotter samt nio barn, Johan, Kristina g m Karl Petersson i Skymmelsås i Gränna socken, Johanna g m Johannes Larsson i Klöverdala, Maria, myndig, Anna Lotta f 1844, Karl August, 20 år och svag till förståndet, Karolina och Matilda, f 1850, Emilia f 1853, dessa omyndigas rätt bevakades av rusthållaren Anders Petersson i Munkeryd.

Fastigheten 1/4 mtl Stora Krokek upptogs till 5000 riksdaler. Under rubriken Kreatur upptogs två kor och fyra får. Jordbruket var troligen avvecklat tidigare. Tillgångarna uppgick till 6443 riksdaler, skulderna 398 riksdaler, behållning 6045 riksdaler.

År 1850 bodde med pigor och drängar ca 65 personer i byn.

Anders Karlsson	1812-06-09 i Vireda, bonde
Maria Karlsdotter	1809-07-06 i Skärstad
Barn: Karl Gustaf	1838-11-26 i Vireda, bonde i Stora Krokek, se nedan
Johan August	1841-07-23 i "-, dömd för stöld, t Amerika 1867
Anders Magnus	1843-03-19 i "-, t Amerika 1872, återkom 1901,
Hedda Kristina	1844-06-27 i "-, gift och utfl. till Elmhult i Järnsnäs
Maria Charlotta	1846-01-17, till Rök 1888, g m Herman Enander

Anders och Maria kom från Älmeberg i Vireda år 1850 till Stora Krokek. Han var son till Karl Roth och Maria Jaensdotter. Maria Karlsdotter var född i Skärstad och hennes bakgrund har jag ingen uppgift om.

Om orsaken till att Anders med sin familj flyttade från Älmeberg till Stora Krokek har uppgivits vara att två av familjens barn hade dött i Älmeberg. Det hade då uppstått en misstanke om att miljön i Älmeberg var skadlig. Om detta var den verkliga orsaken är svårt att säga. Kanske kan det vara så enkelt att de kanske var bekanta till familjen Damberg som 1843 kom till Lilla Krokek från Vireda.

De förvärvade i Stora Krokek 3/8 mantal, motsvarande de två gårdar som år 2000 bebos av Karl Lennart Karlsson samt Gösta och Ulla Kall. Före 1850 hade här funnits fyra lika stora gårdar om vardera 1/4 mtl. Anders dog 1868 av lunginflammation. Maria dog 1896. I bouppteckningen upptogs 3/8 mtl till värdet 7500 riksdaler.

Hos dem bodde också Anders Karlssons mor, Maja Jaensdotter. Hon avled 28 maj 1858. Bouppteckningen 7 juni 1858 efter henne visar att hon hade två söner, Anders Karlsson i Stora Krokek samt Karl Karlsson i Slät-hult i Vireda, nu död, men som efter sig lämnat en son Sven Johan nio år. Bland tillgångarna efter Maja Jaensdotter fanns inga fastigheter men där- emot hade hon ett undantag på gården.

Under rubriken Kreatur upptogs en ko och ett får med lamm. Tillgångarna uppgick till 808 riksdaler och skulderna till 90 riksdaler. Bouppteckning- en upprättades av Håkansson i Börstabol.

Bouppteckningen 1868 efter Anders Karlsson visar att han efterlämnade hustrun Maria Karlsdotter samt sonen Karl boende hemma, Anders Magnus, myndig, sonen Johan boende i Nordamerika, dottern Hedda Kristina född 1844, Maria Charlotta född 1846.

Tillgångarna uppgick till 8609 riksdaler, skulderna till 3352 riksdaler, behållningen till 5257 riksdaler. Bland tillgångarna upptogs gården, 3/8 mtl Stora Krokek, till 7500 riksdaler, gångkläder till 56 riksdaler, under Kreatur upptogs endast en ko och två får. Jordbruket var troligen då överlåtet på sonen Karl Gustaf, se nedan.

Bouppteckningen 1896 efter änkan Maria Karlsdotter visade att hon ef- terlämnade fyra barn, nämligen Karl Gustaf Andersson i Stora Krokek, An- ders Magnus Andersson i N Amerika, dottern Hedda Kristina Andersdotter, gift med hemmansägaren August Andersson i Elmhult i Järnsnäs socken, dottern Maria Charlotta Andersdotter gift med lantbrukaren Herman Robert Enander i Tyskeryd, Väversunda.

Den avlidna var vid dödstillfället boende hos sonen Karl Gustaf Anders- son i Stora Krokek. Inventarierna uppgick till 396 kronor, skulderna till 93 kronor, behållning 303 kronor.

Sonen Johan August emigrerade 1867 till Amerika. Enligt en bouppteckning från den 17 november 1888 i Stora Krokek avled Johan August den 28 januari 1888 i Amerika.

Karl Gustaf Andersson 1838-11-26 i Vireda, bonde,
 Anna Eleonora Brun 1837-04-18 i Ekeby, g 1866, död av förkylning 1891
 Barn: Anna Lov. Dejenberg 1859-06-28 i Rinna, g m Karl Larsson i Tranås
 Karl Johan Gottfrid 1867-07-20, till Tranås, specerihandlare och i Tranås
 Elin Olivia 1869-04-14, g m Oskar Vilhelm Karlsson, se nedan.
 Anders Albin 1870-12-07, död 1892
 Axel Georg 1872-11-21, till Amerika 8/4 1902
 Oskar Richard 1874-12-25, "idiot", dog i Gränna 1943
 Selma Helena 1876-10-08, t Åsbo 1891, till Amerika 26/2 1900
 Hilma Teresia 1879-04-11, till Gränna 1913
 Otto Hjalmar 1881-09-09, till Amerika 1900

Karl Gustaf var son till Anders Karlsson och Maria Karlsdotter, se ovan, och övertog på 1860-talet gården efter sina föräldrar. Bakgrunden för Anna Eleonora Brun har jag ingen uppgift om. De fick som synes många barn tillsammans. Hustrun dog 1891. Två, kanske flera av barnen, emigrerade till Amerika.

Den gård som han ägde var troligen den gård som Tideman äger idag 2009. Den omfattade 3/8 mantal men år 1899 genomfördes en hemmansklyvning, se nedan. Därvid uppstod ytterligare en gård i byn, den som Hjalmar och Jenny senare övertog, och idag är Kalls gård.

Anna Eleonora Brun avled 1890. Hon efterlämnade maken och deras åtta barn. Dessutom hade hon en dotter, född före äktenskapets ingående. Bouppteckningen upptog fastigheten, 51/320 mantal Stora Krokek, till 2805 kronor, lösöre för 1075 kronor, skulder för 4285 kronor, bestående av ett stort antal småskulder.

Under rubriken Kreatur upptogs *ett sto 12 år gammalt, ett par stutar, fyra kor, två stutkalvar och en liten tjur, en spädkalv, fyra får med lamm, 17 höns och en tupp, två gäss och en gåse. Under kör- och åkerbruksredskap upptas en liggfjädersvagn, en gammal enbets färdevagn, en gammal skogsvagn å stegar, två gamla kärror och en hökärria, tre par kälkar, skodda och oskodda, en släde och en åkervält, en åkerplog och två ärjekrokar, två järnpinnharvar.*

Två av hans bröder, Johan August och Anders Magnus, som båda emigrerat till Amerika, ägde 3/40 mtl vardera av gården. 1899 företogs en hemmansklyvning varvid Johan August och Anders Magnus bröt ut sina delar.

Anders Magnus återkom från Amerika 1901 och tillsammans med sin hustru, Martina Charlotta Svensson, född 1854 i Sandhem, ägde och brukade de 27/320 mantal i Stora Krokek. År 1908 flyttade de troligen till Amerika igen. De hade inga barn.

Om Karl Gustafs och Anna Eleonoras äldste son, Gottfrid, kan nämnas att han startade en speceriaffär i Tranås. Firman utökades, flera affärer öppnades eller övertogs. Han sålde sedan butikerna till de anställda och Gottfrid blev grosshandlare. Under andra världskriget såldes företaget till EOL-bolaget. Gottfrid var också fastighetsägare, vidare var han delägare i Kågéns

och han var huvudägare i Tranås-Posten. Hans företag hette Gottfrid Karlsson & Co.

En dotterson till Gottfrid heter Anders Segerdahl. Han är (2006) bosatt i Milwaukee Wisconsin i USA sedan 1956. Han har lämnat mig uppgifterna om Gottfrid. Anders Segerdahl har själv gjort en mycket framgångsrik karriär inom näringslivet i Amerika. Han är styrelseordförande i ett antal bolagsstyrelser, verkställande direktör för flera företag, tilldelades kung Karl XVI Gustafs guldmedalj 1978, förlänades Nordstjärneorden av kung Karl XVI Gustaf, 1980 och 1989.

Här ser vi hur människor med rötter i vår bygd har spridits ut över världen. Han var tidigare svensk honorärkonsul för staten Wisconsin, något som nu övertagits av hans son, Johan Segerdahl, född i Jönköping 1952.

Karl Gustaf Andersson dog 1914 av bukhinneinflammation på Vadstena lasarett. Gården övertogs därefter av Oskar Vilhelm Karlsson, se nedan.

Nils Peter Petersson	1826-04-16, bonde,
Anna Greta Jonsdotter	1825-05-14 i Adelöv, infl. 1856
Barn: Johan August	1853-11-15 i Adelöv (hennes oä son)
Karl Viktor	1857-02-06, t Adelöv 1885, senare till Skrädeberg
Axelina Josefina	1859-02-23, död 1860
Frans Oskar H	1861-07-03, t Adelöv 1885
Johannes Alfred V	1861-07-03, g 1888, övertog föräldragården,
Axel Reinhold	1864-12-26, t Skrädeberg 1888, senare till Svanshals

Nils var son till bonden Peter Månsson och Anna Stina Jönsdotter i Stora Krokek. Anna Greta var dotter till bonden Jonas Israelsson och hans hustru Brita Ingesdotter i Fotsjö i Adelöv. Nils och Anna gifte sig 1856. De övertog sedan hans föräldragård i Stora Krokek. Efter lite mer än 30 år överlät de gården på sonen Johannes Alfred och hade sedan ett undantag på gården. Anna Greta Jonsdotter dog av lunginflammation den 6 december 1889. Nils Peter Petersson dog den 16 september 1904 av ålderdom.

Enligt bouppteckningen efter Anna Greta Jonsdotter efterlämnade hon maken samt tre barn, Karl Viktor Nilsson i Skrädeberg, Axel Reinhold i Glänås i Svanshals, Johannes Alfred Nilsson, myndig och bonde i Stora Krokek. Den avlidna hustrun hade vid äktenskapets ingående en son, Johan August Nilsson, myndig och boende i Holkaberg. Fastigheten 1/4 mantal Stora Krokek upptogs till 4300 kronor, lösöre till 1330, skulderna till 3466 kronor. Av handlingarna framgår att gården var utarrenderad till sonen Johannes Alfred Nilsson.

öTill husö hos Nils Peter Petersson bodde ett antal år på 1850-talet en man som hette Johan Magnus Bandur, född 1818-06-06 i V Tollstad. Han uppges i husförhörslängden vara *svag och mindre vetande*. Han flyttade härifrån till Kulhults ägor och senare till Öjan och han var då gift med Anna Maja Nilsson från Stora Smedstorp. Johan var son till livgrenadjären Peter Bandur och hans hustru Stina Greta Olofsdotter på Gumby ägor. Hans

morföräldrar var torpare på Södra Bråtens ägor. Johan och Maja gifte sig 1867.

De stod i Öjan upptagna som *inhyses*. Han uppges dessutom vara *krympling* och hade i tidigare husförhörslängd också beskrivits såsom *mindre vetande men beskedlig*. Anna dog 1884 och Johan togs då in på Fattighuset i Ödeshög, där han dog 1889. Han hade en morbroder, bonden Anders Petersson i Munkeryd. Min farfar, Ernst Johansson i Öjan berättade någon gång i min barndom om Bandur som en något udda person som hade lite skojigheter för sig och livade upp sin omgivning.

Jonas Jakobsson	1804-07-06, torpare,
Stina Eriksdotter	1804-11-12 i Svanshals
Barn: Gustaf Adolf	1840-03-17, gift och utfl. till V Tollstad
Kristina Maria	1845-07-28, <i>Smed-Kristin</i> , se Näteryd
Johan Alfred	1833-12-20, gift, skräddare, se nedan
Andreas	1836-11-07, död i rödsoten 1857

Jonas var son till bonden Jakob Jonsson och hans hustru Maja Nilsson i Stora Krokek. Jonas hade hudbesvär i ansiktet, uppges det i husförhörslängden. Bakgrunden för Stina Eriksdotter är okänd. Hon kom från Rök 1833 och gifte sig detta år med Jonas.

De hade först ett torp på Stora Krokeks ägor. 1835 flyttade de till ett torp på Börstabols ägor och året därpå, 1836 till ett torp på Stavrebergs ägor. Kanske var det torpet Lyckan. 1841 flyttade de åter till Stora Krokeks ägor.

Vid sommaringet 1836 antecknades en lagfart på 1/18 mantal Stora Krokek som Jonas Jonsson och Sara Lena Jakobsdotter enligt köpe- och salubrev den 12 november 1835 köpt av Jonas Jakobsson och Stina Eriksdotter.

Jonas Jakobsson är i husförhörslängden endast antecknad som torpare men här framgår att han och hans hustru någon tid ägt 1/16 mantal i Stora Krokek. Möjligen var det hans arv som han i denna affär sålde till sin syster Sara Lena och hennes man.

Deras torp var sannolikt det som låg söder om vägen mot Börstabol, ganska nära gränsen mot Börstabol. Han uppgavs på 1860-talet vara utfattig och *Till hus*, vilket tyder på att han inte längre förmådde bruka torpet.

Av kyrkoböckerna att döma rådde också *ofrid i äktenskapet*. Enligt husförhörslängden ansågs han ha den största skulden till ofriden mellan makarna. Han uppges i husförhörslängden 1866-70 ha blivit *läsare*. Han dog 1868 av gikt. Stina Eriksdotter bodde kvar en tid tillsammans med några av barnen men flyttades 1878 till Fattighuset i Ödeshög, där hon dog 14 februari 1889 av ålderdom.

Sonen Andreas var dräng i Kopparp, när han i september 1857 dog i rödsotsepidemin. Dottern Kristina gifte sig 1879 med smeden Lundkvist på Näteryds ägor och bodde i Smedtorpet på *flatberget* söder om torpet Skansen. Hon kallades *Smed-Kristin*. Sonen Gustaf Adolf flyttade till Svanshals. Hans vidare öden är okända.

Johan Alfred Jonsson 1833-12-20, skräddare,
 h1)Hedda K Magnidotter 1838-12-14 i Adelöv, död 1876
 h2)Johanna S Johansdotter 1846-09-23 i Visingsö
 Barn: Emilia Augusta 1861-04-05, gift med soldaten Tilly i Kråkeryd
 Hulda Matilda 1865-01-17, t Väderstad 1885
 Fredrik 1869-04-13 i Visingsö, hennes son
 Karl August 1871-06-26, död 1872
 Anna Maria 1885-01-12, till Visingsö 1890 för skolgång

Johan Alfred var son till torparen Jonas Jakobsson och hans hustru Stina Eriksdotter på Stora Krokeks ägor. Johan Alfreds farfar, Jakob Jonsson, var bonde i Stora Krokek. Johan Alfred var dräng i byn hos Alfred Karlsson och en tid dräng i Ödeshögs Klockaregård.

I husförhörlängden uppges att han 1852 straffades för försök till fickstöld. Han blev sedan skräddare och gifte sig 1860 med Hedda Magnidotter, som då uppgavs vara från Gräsberg, kanske tjänstepiga där. Hon hade också en tid, 1857, varit piga hos Johan Alfreds föräldrar i Stora Krokek. De kände således varandra väl. Hon var dotter till backstugusittaren Magnus Larsson och hans hustru Anna Andersdotter i Andersbo vid Ulfsbo i Adelöv.

Johan Alfred och Hedda bodde på Nils Peter Peterssons mark i ett torp beläget i skogen strax norr om Stora Krokeks soldattorp. På norrslutningen där kan man fortfarande skönja någon stenmur efter bebyggelsen. Det låg även på den tiden ganska ödsligt. Men vi kan ana att stigar gick genom skogarna åt olika håll.

Efter Heddas död 1876 gifte han sig med Johanna. Hon var dotter till torparen Johannes Petersson och Anna Kajsa Johannesdotter Stigby Svensgård, Visingsö församling. Johan Alfred uppgavs från 1886 vara sjuklig och i behov av skattebefrielse.

Familjen flyttade 1888 till Lilla Krokeks ägor, troligen till det torp som låg strax öster om torpet Hagalund. Hustrun dog av lunginflammation 10 maj 1911. Johan dog av ålderdom 1920.

Den 8 mars 1877 förrättades bouppteckning efter Jonssons avlidna hustru Hedda Magnidotter på Stora Krokeks ägor. Hon efterlämnade förutom maken två döttrar, Emilia och Hulda.

Tillgångarna värderades till 200 riksdaler, däribland en gammal stugubyggnad för 20 riksdaler, en sugga 30 riksdaler, den avlidnas gångkläder till 54 riksdaler. Skulderna uppgick till 41 riksdaler, däribland kostnader för läkare och medikamenter 11 riksdaler, begravningskostnad 27 riksdaler, bouppteckningsarvode tre riksdaler.

Johan Peter Andersson 1822-01-14, bonde,
 Johanna Persdotter 1826-11-25 i Gränna
 Barn: Johanna Maria G 1852-09-20, utfl. till Gränna 1869
 Alida Mathilda 1854-12-12, utfl. till Bodebol

Karl August	1857-01-10, död 1857 av bröstfeber
Johan August	1858-02-12, t Boeryd i Gränna 1883
Karl Oskar	1860-06-07, t Hakarp 1883
Frans Viktor H	1862-10-20, gift, se nedan
Amanda Josefina V	1865-02-07, g 1891 m Gustaf Albin Gustafsson,
Gustaf Emil	1867-10-07, övertog föräldragården, död 1911
Jenny Olivia	1870-10-19, g m Karl Jakobsson, se nedan

Johan var son till Anders Andersson och Maja Persdotter på torpet Gärdet. Johan och Johanna gifte sig 1851. Johanna uppgavs då vara från Hultsjö i Gränna församling. Enligt födelsenotisen var hon dotter till bonden Peter Jansson och Karin Jonsdotter i Snurran, Gränna landsförsamling. De förvärvade hans föräldragård, Gärdet i Stora Krokek, den gård som Gunnar och Ingrid Gustafsson senare innehade och som redan vid mitten av 1800-talet började kallas för Gärdet. Den hade tidigare varit ett förpantningstorp men blev 1851 egen gård.

Johan dog 1886. Under några år brukades sedan gården av sonen Frans, se längre fram. Johanna samt de två yngsta barnen, Gustaf och Jenny, bodde kvar i byn. Gustaf blev senare ägare av gården. Dottern Amanda blev mor till bl.a. Mimmi i Holkaberg. Johanna dog av ålderdom 29 oktober 1910. Sonen Gustaf dog 1911. Jenny

Vid vintertinget 1864 inlämnade Johan Peter Andersson och hans hustru ett inbördes, ömsesidigt testamente, med hänvisning till att hustruns namn icke stod med i gårdshandlingarna.

Bouppteckningen 1886 efter Johan Peter Andersson i Stora Krokek visade att han efterlämnade makan Johanna Petersdotter samt åtta barn, Johan August i Boeryd, Gränna socken, Frans Viktor boende hemma, Mathilda gift med Johan Petersson i Tuna i Stora Åby, Amanda Josefina, boende i Börstabol, vidare Karl Oskar, Maria Augusta, gift med muraremästaren Karl August Gustafsson i Jönköping, Gustaf Emil född 1867, dottern Jenny Olivia 1870, dessa två omyndiga. Tillgångarna uppgick till 1675 kronor, därav 1/16 mtl Stora Krokek till 1300 kronor. Skulderna uppgick till 1475, behållning 200 kronor.

Johan Alfred Johansson	1838-01-23, bonde,
Emilia H Andersdotter	1841-10-14, fr. Sunneby, g 1867
Barn: Amanda Emilia	1873-09-10, gift och flyttade till Heda
Alfred Herman	1876-04-04, död s å
Hulda Mathilda	1880-08-24, flyttade till Boeryd i Gränna.

Johan var son till Johannes Persson och Anna Greta Jonsdotter i Stora Krokek. Föräldrarna innehade $\frac{1}{4}$ mantal. Johan arrenderade till en början denna gård och övertog den senare. Gården omfattade senare $\frac{2}{9}$ mantal. Emilia kom från Sunneby och var dotter till bonden Anders Jonsson och Sofia Jonsdotter.

Johan Alfred dog 1896. Bouppteckningen visar att han efterlämnade makan Emilia Helena Andersdotter samt döttrarna Amanda Emilia Johansdotter, hemmavarande, dottern Hulda Mathilda Johansdotter, född 1880. Tillgångarna uppgick till 7952, därav fastigheten $\frac{7}{36}$ Stora Krokek och $\frac{1}{36}$

Stora Krokek till 3800 kronor. Skulderna uppgick till 453 kronor. Emilia Helena Andersdotter dog av astma 1916 i Stora Krokek. Den gård de innehade var den gård som Åke Jakobsson senare innehade och som år 2000 förvärvades av Gösta Gustafsson i Börstabil.

Den 27 september 1907 hölls auktion i Stora Krokek, då Johan Johanssons sterbhusdelägare till försäljning utbjöd *sitt ägande 1/4 mantal Stora Krokek i Ödeshögs socken för tillträde nästa 14 mars. Å hemmanet underhållas 1 häst och 7-8 nötkreatur samt skördas i medeltal 60 tunnor årligen. Av barrskogen finnas 735 träd från 7 till 19 verktum i genomskäring vid brösthöjd. Vidare meddelas genom kontrakt före utropet. Nöjaktig borgen fordras.*

Peter Magnusson Pan	1824-12-03 i Linderås, livgrenadjär
Maja Stina Johansdotter	1826-04-26 i Säby
Barn: Johanna Sofia	1851-04-07, död 16 okt 1857 i rödsoten
Johan August	1853-12-29, död 12 okt 1857 i rödsoten
Alida Mathilda	1856-07-24, g 1905 m Karl Jakobsson på Hagalund
Johan Viktor	1860-01-02, till Heda 1876
Frans Oskar Herman	1862-08-11, till Sthlm 1882
Amanda Florentina	1865-03-07, till Svanshals 1886
Karl August	1869-01-13, till Amerika 1882
Jenny Helena	1872-10-29, död 1873

Peter var son till Magnus Jonsson och Maria Jonsdotter i Kapela i Linderås socken. Maja var dotter till Johan Lind och Maria Larsdotter i Säby. De gifte sig 1851 och flyttade in i soldattorpet på Stora Krokeks ägor när Anders Krok och hans hustru flyttade därifrån. Peter var sedan soldat där fram till 1876, då han med sin familj flyttade till Lilla Krokek. Se vidare under Lilla Krokek.

Frans V H Johansson	1762-10-20, bonde,
Anna Maria Johansdotter	1865-12-17 i Rogslösa,
Barn: Simon David	1889-11-08,
Karl Henning	1891-08-16,

Frans var son till Johan Peter Andersson och hans hustru Johanna Persdotter i Stora Krokek. Frans och Anna gifte sig 1888. Hennes bakgrund är okänd. De ägde och brukade under några år den gård som hans föräldrar innehafte, den som kallades Gärdet. 1891 flyttade familjen till V Tollstad. Föräldragården övertogs sedan av brodern Gustaf.

1900-talets människor i Stora Krokek kommer här att redovisas något översiktligt. Särskilt gäller detta den senare delen av 1900-talet, där jag överlämnar till kommande hembygdsforskare att göra resten, att komma med närmare beskrivningar av händelser och personer.

År 1900 bodde sex familjer eller hushåll i Stora Krokek, fem bondefamiljer och en soldatfamilj, samt en änkomman, sammanlagt omkring 40 personer.

Johannes Alfred V Nilsson 1861-07-03, hemmansägare
 h Emilia Friberg 1864-09-18 i Järsnäs
 Barn: Alfrida Dorotea 1889-07-29
 Ida Linnea Ingeborg 1898-08-28
 Sigfrid Leonard Ingevald 1900-12-18, övertog föräldragården
 Yngve Elof Fritiof 1902-09-02

Johannes och Emilia gifte sig 1888. Hans föräldrar var bonden Nils Peter Petersson och Anna Greta Jonsdotter i Stora Krokek och han hade övertagit föräldragården efter dem.

Hans farfar, Peter Månsson, hade också varit bonde i Stora Krokek och Johannes var därmed tredje generationen på gården. Johannes dog 1926. Emilia Friberg dog 1934. Hon var dotter till bonden Sven Peter Friberg och hans hustru Johanna Al i Signesbo Östergård i Järsnäs socken. Deras son Ingevald övertog gården, se nedan. Det är den gård som Gustaf Andersson år 2000 innehar.

Oskar Vilhelm Karlsson 1877-06-05 i St Åby, bonde på 93/320 mantal,
 H Adina Maria Petersson 1892-03-29 i Stora Åby
 Barn: Elvira Desideria 1905-05-14, i hans första äkt.
 Signe Maria 1911-09-24,
 Tage Oskar Felix 1914-01-03,
 Vera Magnhild Ingeborg 1916-11-18,
 Verner David Vilhelm 1919-04-20,

Oskar var son till Otto och Fina Karlsson i Munkeryd. Han gifte sig omkring 1903 med Elin Olivia Karlsson, dotter till Karl Gustaf Andersson och Anna Eleonora Brun i Stora Krokek, se ovan. De brukade en gård i Järnstad. Elin Olivia dog 1910 och Oskar gifte sig därefter med Adina. Hennes bakgrund är okänd.

De kom till Stora Krokek 1915. Oskar hade här förvärvat den gård som förut tillhört hans första hustrus föräldrar. Det gick inte så bra. Oskar gjorde konkurs 1921. Familjen flyttade från byn 1922 och då kom i deras ställe Rikard och Ethel Karlsson hit.

Axel Simon Gustafsson Bard 1866-05-22 i Stora Åby, arrendator
 Hulda Viktoria Oliv 1867-01-01 i Stora Åby,
 Barn: Alma Ottilia Viktoria 1889-09-20 i St.Åby, död 1899-02-22,
 Jenny Olivia 1891-09-20 i St.Åby,
 Karl Oskar 1893-11-17 i St.Åby, en tid bonde i Stavreberg,
 David Leonard 1896-02-13 i St.Åby, till Tällekullen 1910,
 Axel Einar 1897-02-27 i St.Åby, till Adelöv 1913,
 Nelly Ottilia 1899-03-31, död av slag 1911
 Edvin Gerhard 1901-09-24,
 Elis Verner Halvar 1908-04-17, död 1912-11-03.

Denna familj kom till byn 1897 från Stora Åby. De arrenderade 1/16 mtl, Jansgården. Den gården ägdes då av Anders Andersson i Mellby i Gränna. Hulda Oliv dog 1920-11-04. Familjen flyttade därefter från byn.

De avlöstes senare av familjen Janse. Under några år strax efter sekel-skiftet 1900 bodde hos dem familjen Tallberg.

Karl Svensson Tallberg	1852-10-07 i Gränna, skomakare,
h Matilda Josefina Palm	1858-11-22
Karl August Valfrid	1883-01-06
Hulda Albertina	1890-12-26, dövtum, på Manilla
Henrik Valentin	1894-12-26, g m Lina Benjaminsson, L Krokek
Birger Sigfrid Edvin	1896-07-10,
Helga Serena	1879- gift med Frans Jakobsson
Gulli Ingeborg	1902-03-19, gift med Anton Karlsson i Stava,

Karl och Mathilda gifte sig 1879. Karl var son till torparen Sven Måns-son och Katharina Johannesdotter i Tryggatorpet under Jordstorp i Gränna landsförsamling. Matilda var dotter till livgrenadjären Samuel Palm i Porsarp och hans hustru Maja Johansdotter Vetter.

Karl Svensson Tallberg var skomakare. Han och Mathilda Palm gifte sig 1779 och bodde först i Porsarp, sedan kom de till Holkaberg 1881, till Stava 1883 och till Munkeryd 1886. De flyttade till Gyllinge 1895, till Stava 1898, till Stora Krokek omkring 1900 och några år senare till Stavreberg.

Klas V Petersson Ferb	1854-10-22 i Vireda, g 1879, livgrenadjär
Augusta Nyman	1853-08-02 i Gränna
Barn: Patrik Rikard Napoleon	1879-06-04 i Vireda
Jenny Ottilia E	1880-10-29,
Robert Henrik	1882-10-15,
Alma Cecilia Anna	1884-10-21,
Ester Cecilia	1887-04-03,
Agnes Albertina	1889-09-18,

Familjen Ferb avlöste den tidigare soldatfamiljen Pan i Stora Krokeks soldattorp. Till en början hade även denne soldat namnet Pan men det ersattes omkring 1880 av namnet Ferb. Klas var son till inhyses Peter Jansson och hans hustru Margareta Petersdotter i Staggarp i Vireda. Augusta var soldatdotter från Nyarp i Gränna landsförsamling.

De gifte sig 1879 och Klas var till en början livgrenadjär för Stora Hultrum i Vireda och där föddes också sonen Patrik. Klas hade då soldatnamnet Palm. Till Stora Krokeks soldattorp kom de någon gång vid mitten av 1880-talet. Möjligen hade soldattorpet stått tomt en tid.

Det började nu närma sig slutet av indelningsverkets långa historia och i den långa raden av soldater i Stora Krokeks soldattorp blev Klas Ferb den siste. Omkring 1906 flyttade familjen till soldattorpet i Kopparp, inte som soldat utan som torpare. Ferb ansågs dessutom vara en "klok gubbe" som kunde bota sjuka djur. Se mera om familjen Ferb under Kopparp.

Soldattorpet på Stora Krokeks ägor förföll och revs senare. Idag kan man på platsen se gamla äppleträd och gammal åkermark.

Rikard Karlsson	1890-03-02, hemmansägare, g 1917
h Ethel f Andersson	1897-08-03 i Brooklyn, N Amerika
Barn: Anna Brita	1921-11-29, död november 1935
Karl Lennart	1832-10-12 i Linköping,

Rikard var son till skomakaren August Karlsson och hans hustru Mathilda Blom i Kopparp. Ethel var dotter till Karl Andersson och Anna Borrbäck. Hennes föräldrar hade vistats i Amerika under åren 1892-1905. Efter återkomsten till Sverige bodde de första tiden i Stava men flyttade senare till Glasfall.

Ethels farfar var Oskar Fredrik Andersson i Stava. Rikard och Ethel gifte sig 1917. De bodde under åren 1917 - 1922 i Klockrike, där Rikard var skomakare. Vi kan förmoda att de köpte gården (93/320 mtl) när Oskar och Adina, se ovan, flyttade därifrån 1922.

Enligt uppgifter ur boken Gods och gårdar, utgiven på 40-talet omfattade gården 27 hektar, därav fyra hektar åker. Mangårdsbyggnaden uppfördes 1946 och ekonomibyggnaderna 1925 samt på 1930-talet. Den äldre mangårdsbyggnaden låg närmare vägen.

På gården fanns omkring 1940 två hästar och sju nötkreatur. Ethel dog 1954. Rikard dog 1971. Sonen Karl Lennart övertog gården. Han avled 2004. Han hade strax före sin död sålt gården till Tideman.

Ingevald Nilsson	1900-12-18, bonde s t Johannes Nilsson ovan,
h Elsa V I Andersson	1904-03-16, g 1927, fr. Tällekullen, död 1939
Barn: Lennart Sigfrid	1929,
Ina Elin Ingeborg	1932,
Ragnar Ingevald	1939,

Ingevald var son till bonden Johannes Nilsson och hans hustru Emilia Friberg i Stora Krokek. Ingevald övertog och brukade den gård på 1/4 mtl som hans föräldrar och farföräldrar tidigare innehåft. Elsa var dotter till Viktor Andersson i Tällekullen och hans hustru Elin. Elsa dog 1939.

Ingevald gifte sig därefter med Ester Blixt. Han flyttade 1951 med sin familj till Bolmsö. Gården övertogs då av åkeriägaren Gustav Andersson, bror till Ingevalds första hustru.

Enligt boken Gods och gårdar omfattade gården 31 hektar, därav fem hektar åker. Gården hade kommit till släkten 1861. Mangårdsbyggnaden var enligt uppgift från 1840 och ekonomibyggnaderna från 1913. På gården fanns på 1940-talet två hästar och sju nötkreatur.

Hjalmar Karlsson 1871-05-31, bonde
 Jenny Andersdotter 1870-11-15,
 Ulla Elisabet Karlsson 1926-01-28, fosterdotter

Hjalmar var son till bonden Karl Johannisson och hans hustru Mathilda Larsdotter i Stava. Jenny var dotter till bonden Anders Magnus Jönsson och hans hustru Anna Larsdotter i Lilla Krokek. Hjalmar och Jenny gifte sig 1903. De köpte sedan en gård om 1/12 mantal.

Det var den gård som uppstod vid hemmansklyvningen 1899, och som tidigare ägdes av Magnus och Johan Andersson i Amerika. Priset var 4000 kronor. De tillträdde gården 1908.

Ulla var Jennys brorsdotter från Lilla Krokek som tidigt kom till dem. Hon och hennes man Gösta Kall övertog gården år 1946. De brukade och bodde kvar här fram till 2004 då de flyttade till Ödeshög. Gården övertogs av en son.

På Jansagården bodde

Emil Birger Janse 1879-10-10 i Karlshamn, gårdfarihandlande
 Selma Matilda Karlsson 1870-12-11 i Tidarsrum
 Barn: Bror Gunnar Tage 1914-03-01 i Linköping, t Nykil 1937
 Brita Tora Eugenia 1909-12-19 i Säby
 John Emil Ossian 1911-03-10 i Säby, t Trollhättan 38
 Beda Hanna Linnea 1908-07-23 i Asby
 fd Ines Anna Dagny Lövholt 1928- i Skänninge,

Carl Emil Larsson 1904-12-26 i Gränna, stenarbetare, infl 30

Bor, Ernst Fingal Janse 1903-03-02 i Horn, jordbruksarbetare
 Astrid Maria Åsvärd 1909-03-12 i Ö Tollstad,
 Barn: Ulla Maria 1927-05-12 i Linköping, hennes uä
 Sven Olof Rune 1929-05-20, gemensamt barn

De utflyttade till Gränna i november 1930 efter att ha bott i byn ett halvt år. Troligen återkom de och bodde kvar här ännu 1935.

Anna Josefina Löfholm 1898-04-14 i Råneå i Norrbotten, f d tjänstepiga oä
 d Inez Anna Dagny 1928-10-08 i Skänninge

Emil Janse var gårdfarihandlande. Han hade bara en arm. Det var omkring år 1929 som han med sin familj övertog och sedan brukade den gård som sedan fick namnet Jansagården. Han for också runt i bygden och sålde sina artiklar. Han blev också den siste som bodde på gården.

År 1938 flyttade familjen till Tjärstad. Det blev således en ganska kort tid i Stora Krokek men fortfarande finns dock en del minnen. Det har berättats

att han gjorde fina korgar, bl. a. en låg och bred modell, som fortfarande finns kvar hos många i bygden. Janses döttrar tjänade som pigor i bygden.

Det har berättats att Hjalmar Sköld en kväll skulle följa en av flickorna hem. Visst fick han det. Allt var frid och fröjd. De hade sällskap hela vägen, men sista biten fick inte Hjalmar följa med. Flickan sa bestämt nej. Sista biten ville hon gå ensam. Detta förtröt Hjalmar som utbrast: *Såna dom dej, det kan jag få så många ja vell för ett sellahuve, och ändå få ögena tebaka.*

Hos Janses bodde också flera andra personer, Ernst Fingal Janse med hustru och två barn. Denne var förmodligen en son till Emil och Selma. De bodde här bara en kort tid. Där bodde också en stenarbetare, Karl Emil Larsson, någon tid. Det fanns troligen två bostadshus på gården. Här har således fram till slutet av 1930-talet varit liv och rörelse här.

Efter Janses avflyttning förvärvades gården av ägaren till Gärdet, se nedan. Bostadshuset revs, förutom lagården, som fortfarande, år 2000, står kvar utmed vägen och minner om Jansgården.

Karl August Jakobsson	1871-01-14 i Adelöv, bonde
Jenny Olivia Andersson	1870-10-19, d t Johan Andersson i Stora Krokek
<u>Ingrid Linnea</u>	1912-06-27, g m Gunnar Gustavsson, se nedan
<u>Karl Erik Folke</u>	1916-07-14, bilhandlare i Jönköping
Sylvia <u>Viola</u> Karlsson	1903-09-22, fosterdotter, g m Tage Pettersson

Jenny och Karl gifte sig 1913 och övertog hennes föräldragård, 1/16 mtl, den gård som tidigare i handlingarna kallats Gärdet. Karl var född i Adelövs församling men hans föräldrar, Jakob Andersson och Kristina Jonsdotter, hade flyttat till Södra Bråten i Ödeshögs församling 1883.

Frans Jakobsson	1878-01-26 i Adelöv, bonde
Helga Tallberg	1879-06-25,
Barn: Felix	1909-01-31, gift och utfl. till Bollkälle i Adelöv
Alvar	1910-03-28, utfl. till ?
Henry	1912-08-29, gift och utfl. till Boet
Helgina	1914-05-06, utfl. till Gränna
Viola Kristina	1916-, död 7 jan 1918
Åke	1918-07-13, övertog föräldragården
Einar	1921-11-30, gift och utfl. till Stava

Frans var broder till Karl August Jakobsson, se ovan. Helga Tallberg var dotter till Karl Svensson Tallberg och Matilda Josefina Palm. Frans och Helga övertog 1908 den gård som tidigare innehafts av Johan Alfred Johansson, vilken dog 1896. Hans änka, Emilia Helena Andersdotter och två döttrar, Amanda och Hulda, bodde kvar på gården även efter att Frans och Helga tillträtt gården. Emilia dog 1916 och någon gång därefter flyttade döttrarna till Boeryd.

Enligt boken Gods och gårdar, utgiven på 1940-talet, omfattade gården 29 hektar, därav fem hektar åker. Mangårdsbyggnaden var enligt uppgift från 1830 och ekonomibygnaderna från 1912. På gården fanns en häst och sju nötkreatur. Ett foto från omkring 1890 finns bevarat, visande husen samt den familj som då bodde där.

Gustaf A Andersson 1916-03-09, åkeriägare
h Maj-Britt E Andersson 1923-08-12 i Kumla,

Gustav kom i juni 1944 till Lilla Krokek. Han köpte då en lastbil av Bertil i Äng och övertog dennes mjölktransporter till mejeriet i Ödeshög. Gustaf var nygift och bodde med familjen i Lindekullen, på andra våningen i det hus där Konrad Hård också bodde, på nedre våningen. 1951 köpte Gustav gården i Stora Krokek av Ingevald Nilsson och var där både bonde och åkeriägare. 1963 flyttade han till Jönköping.

Gården har på sinare tid sålts och fått ny ägare. Här skall sättas upp vindkraftverk. Husen används nu som fritidsbostad.

Gunnar Gustafsson 1910-09-28 i Rök, hemmansägare
h Ingrid f Jakobsson 1912-06-27, d t Karl Jakobsson
Barn: Doris Linnéa 1938,
Gun Ingrid 1938

Gunnar och Ingrid gifte sig 1937 och övertog hennes föräldragård, 1/16 mtl. Gunnar var son till Karl Alfred Gustafsson och hans hustru Frinanda Sofia Sten, som en tid arrenderade "Dambergsgården" i Lilla Krokek. Före giftermålet med Ingrid var Gunnar dräng på olika håll i bygden, bl. a. i Sunneryd. Ingrid var således dotter till Karl Jakobsson och Jenny Andersson.

Det kan tilläggas att Ingrid blev femte generationen på gården Gärdet. Hennes farmors farföräldrar var Anders Andersson och Maja Persdotter på förpantningstorpets Gärdet på Stora Krokeks ägor. Anders Andersson kom från Ödeshög och Maja Persdotter kom från Lilla Krokek, men hennes farfar var bonden Abraham Johansson i Stora Krokek. Hans bakgrund var Svinåsen på fädernet och Stora Krokek på mödernet. Ingrid har således det allra mesta av sin bakgrund i byn.

Gunnar och Ingrid förvärvade också den s.k. Jansagården, 1/16 mtl, efter att familjen Janse flyttat. Gunnar dog 1995 och Ingrid flyttade året därefter till Ödeshög. Döttrarna Doris och Gun använder gården idag för fritidsändamål.

Enligt gården Gods och gårdar omfattade gården på 40-talet åtta hektar, därav fyra hektar åker. Bostadshuset var från 1857 och lagården från 1917. På gården fanns en häst och fyra nötkreatur. Uppgifterna avsåg förhållandena före förvärvet av Jansagården.

Åke Jakobsson 1918-07-13, bonde

Åke övertog föräldragården efter sina föräldrar, Frans och Helga Jakobs-son. Han brukade denna gård fram till sin död år 1980. Därefter har Tide-
man haft gården under ett antal år och haft fårfarm där.

Gösta Kall	1920-07-27
Ulla Kall	1926-01-28

Gösta var son till Filip och Elsa Kall i Näteryd. Ulla var dotter till Einar och Anna Karlsson i Lilla Krokek men hade varit fosterdotter till Hjalmar och Jenny (faster till Ulla) i Stora Krokek, se ovan, och när Ulla och Gösta gifte sig 1946 övertog de denna gård i Stora Krokek. Deras hus ligger unge-
fär på byns gamla tomtplats.

Ulla och Gösta har numera flyttat till Ödeshög. På gården bor nu ättling-
ar till dem.

Jorden är utarrenderad och i öppet bruk. På övriga gårdar i byn före-
kommer till en del vallodling och i övrigt ingen odling alls.

Karl Lennart Karlsson 1932-10-12 i Linköping.

Karl Lennart övertog gården efter sina föräldrar, Rikard och Ethel. Han brukade den fram till 1993, då han sålde sina djur och arrenderade ut jorden. Från år 2000 har han arrenderat ut jorden till en fårfarm, som tidigare fanns längre österut i byn. Karl Lennart avled 2004. Han hade dessförinnan sålt sin gård till Tideman som tidigare haft fårfarm på Åke Jakobssons gård.

År 2006 finns inga djur kvar i ladugårdarna i byn, förutom att här finns en fårfarm. Utvecklingen här liknar den som är i de flesta andra byar i bygden. Här liksom i övriga byar i bygden står ladugårdar och andra hus kvar i förhållandevis gott skick.

Ett undantag kan sägas vara Jansagården. Den ligger längst norrut, utmed vägen mot Stavreberg. Där står endast ladugården kvar och kanske kommer också den att med tiden försvinna.

Jämförelsevis kan vi påminna om att för 400 år sedan fanns i Stora Krokek öppen jord för fem tunnors utsäde. Här fanns då tre hästar, två oxar, sex kor, tre stutar, två kvigor, 14 getter och 18 får. Omkring 1945 fanns i byn sju hästar, 27 nötkreatur samt åker till motsvarande 40 tunnors utsäde.

År 2006 bodde 7-8 personer permanent i byn, fördelade på tre hushåll. Två gårdar, nämligen Gärdet och "Gustavs", används som fritidshus.

Detta är min berättelse om Stora Krokek, om människor och händelser i äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Arne Ivarsson i maj 2009